

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Etki Analizi Raporu

Mesleki Eğitimin Kalitesinin ve Gençlerin Mesleki Becerilerinin Geliştirilmesi Projesi

Mart 2017

Ankara

Türkiye Ulusal Ajansı Proje Ekibi

Mesleki Eğitim Koordinatörlüğü

Program İzleme Koordinatörlüğü

Olgu Araştırma Proje Ekibi

Proje Lideri:

Prof. Dr. Jülide YILDIRIM

TED Üniversitesi, Ekonomi Bölümü

Araştırma Uzmanları:

Yrd. Doç. Dr. Tekin KÖSE

TED Üniversitesi, Ekonomi Bölümü

Azmi AYDIN

Felsefe Bilim Uzmanı

Bu yayın Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin mali katkısıyla hazırlanmıştır. Bu yayının içeriğinden yalnızca Türkiye Ulusal Ajansı sorumludur ve bu içerik hiçbir şekilde Avrupa Birliği veya Türkiye Cumhuriyeti'nin görüşlerini ve tutumunu yansıtmamaktadır.

İÇİNDEKİLER

Grafik Listesi	5
Tablo Listesi.....	6
Kısaltma ve Açıklamalar Listesi.....	7
ÖZET	11
1. GİRİŞ	17
2. YÖNTEM VE VERİ.....	27
3. HAREKETLİLİK PROJELERİNİN ETKİSİ.....	29
3.1. ÖĞRENİCİLER	29
3.1.1. İstihdam edilebilirlikle ilgili temel yeterlilikler ve/veya beceriler	34
3.1.2. İstihdam edilebilirlik ve gelişmiş kariyer beklentileri	38
3.1.3. İnisiyatif, kendini geliştirme, kendine saygı duygusu	43
3.1.4. Yabancı dil yeterliliği	45
3.1.5. Kültürlerarası farkındalık	47
3.1.6. Topluma aktif katılım	49
3.1.7. Avrupa projesi ve AB değerleri hakkında farkındalık.....	51
3.1.8. Gelecekteki eğitim veya öğretimde yer almak için motivasyon.....	52
3.1.9. Edinilen sertifika ve diploma (lar).....	54
3.1.10. Uygulama ve kurumsal düzenlemeler	55
3.2. PERSONEL.....	57
3.2.1. Personelin mesleki profillerine bağlı yeterlilikleri	61
3.2.2. Ülkeler arası eğitim ve öğretim sistemlerinin karşılaştırılması	68
3.2.3. Eğitim, öğretim ve işgücü piyasası arasındaki bağlantıların anlaşılması	71
3.2.4. Kariyer hedefi - girişimci ruh - gelecek planları	73
3.2.5. Personelin öğrencilere yönelik çalışma ve faaliyetlerinin kalitesi	74
3.2.6. Çeşitliliği anlama ve duyarlı olma.....	78
3.2.7. Dezavantajlı kişilerin ihtiyaçlarına cevap verebilme kapasitesi	80
3.2.8. Yabancı dil becerileri	83
3.2.9. Günlük işlerde motivasyon ve iş tatmini	84
3.3. KURUMSAL KAPASİTE GELİŞTİRME.....	86

3.3.1. AB düzeyinde/uluslararası düzeyde çalışma kapasitesi	89
3.3.2. Yönetim becerileri ve uluslararasılaşma stratejileri	90
3.3.3. Uluslararası ortaklarla işbirliği	91
3.3.4. AB projelerinin/uluslararası projelerin yönetim kalitesi	92
3.3.5. Hareketlilik faaliyetinin kurumsal operasyonlar üzerindeki etkisi	94
3.3.6. Hareketlilik faaliyetinin çalışma ortamına etkisi	97
4- SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	99
4.1. Katılım motivasyonu	101
4.2. Mesleki Eğitim sürecindeki öğrencilerin bilgi, beceri ve yeterliklerinin artması	102
4.3. Türkiye'de Mesleki Eğitimde çekicilik ve kalite	103
4.4. Diğer kuruluşlar ve işletmelerle işbirliği ağı	104
4.5. Bireylerin istihdam edilebilirlik, öğretim ve eğitim becerileri, yetkinlikler ve yaşam becerilerinin geliştirilmesi ve ulusal ekonomi ve Avrupa ekonomisinin rekabet edebilirliğine katkıda bulunma	105
4.6. Kapasite geliştirme	106
EKLER.....	109

Grafik Listesi

Grafik 1. Katılımcıların alanlara göre dağılımı (%)	24
Grafik 2. Öğrencilerin yaş dağılımı (%).....	31
Grafik 3. NUTS-1 bölgelerine göre öğrencilerin dağılımı (%)	33
Grafik 4. Yurtdışında eğitim ve öğretim için ana motivasyonlar (%)	34
Grafik 5. Hareketlilik faaliyetinin mesleki niteliklere etkisi	35
Grafik 6. Hareketlilik faaliyetinin analitik ve sosyal becerilere etkisi	37
Grafik 7. Hareketlilik faaliyetinin gelecek kariyer hedeflerine etkisi	39
Grafik 8. Hareketlilik faaliyeti sırasında kullanılan ana dil (%).....	45
Grafik 9. Hareketlilik faaliyetinin dil becerilerine etkisi.....	46
Grafik 10. Hareketlilik faaliyetindeki öğrencilerin entegrasyon derecesi.....	49
Grafik 11. Hareketlilik faaliyetinin öğrencilerin gelecekteki çalışma planlarına etkisi (%)	53
Grafik 12. Öğrenme çıktılarının tanınması (%).....	54
Grafik 13. Destek kalitesinin değerlendirilmesi	56
Grafik 14. Alıcı kurumdaki tesislerin değerlendirilmesi	57
Grafik 15. Hareketlilik faaliyetine katılanların yaş dağılımı	59
Grafik 16. Erasmus+ hareketlilik projesi: Genel memnuniyet düzeyi (%)	60
Grafik 17. NUTS-1 bölgelerine göre personel dağılımı (%)	60
Grafik 18. Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katılmak için temel motivasyonlar	62
Grafik 19. Erasmus+ etkinliğine katılarak geliştirilen yeterlilikler	63
Grafik 20. Kişisel ve mesleki gelişim "Erasmus+ hareketliliği sayesinde, ben ..."	64
Grafik 21. Öğretim alanındaki bilgi ve beceriler.....	66
Grafik 22. Hareketlilik faaliyetinin personeli gönderen kurum üzerindeki etkisi (%)	77
Grafik 23. Erasmus+ Programı sırasında kullanılan temel yabancı diller (%).....	83
Grafik 24. Personelin Hareketlilik faaliyeti hakkındaki diğergörüşleri (%).....	85

Tablo Listesi

Tablo 1. Eğitim durumuna göre işgücüne katılım: Ocak 2015-2016	19
Tablo 2. Hareketlilik faaliyetlerinin süresi	25
Tablo 3. Ev sahibi ülkelerin dağılımı	26
Tablo 4. Öğrencilerin eğitim yılları.....	31
Tablo 5. Öğrenciler için evsahibi ülkelerin dağılımı.....	32
Tablo 6. Hareketlilik faaliyetinin çalışma alanına göre kariyer ve istihdam edilebilirlik potansiyeline etkisi	41
Tablo 7. Hareketlilik faaliyetinin, eğitim alanı açısından, kariyer, istihdam edilebilirlik ve gelecek beklentileri üzerindeki etkisi	42
Tablo 8. Ana dilden başka diğer dillerde gelişme (%)	46
Tablo 9. Katılımcı kurumların sektörü (%)	88
Tablo 10. Katılımcı kurum türü (%).....	88
Tablo 11. Ankete katılanların türü (%).....	89
Tablo 12. Kurumun uluslararasılaştırılması (%)	90
Tablo 13. Uluslararası Stratejiler (%).....	91
Tablo 14. Uluslararası ortaklarla işbirliği (%).....	92
Tablo 15. Uluslararası Projeler (%).....	93
Tablo 16. Hareketlilik faaliyetinin kurumsal faaliyetler üzerindeki operasyonlara etkisi (%).....	94
Tablo 17. Hareketlilik faaliyetinin akademik faaliyetler üzerindeki etkisi (%)	96
Tablo 18. Hareketlilik faaliyetinin kurumun çalışma ortamına etkisi (%)	97
Tablo 19. Hareketlilik faaliyetinin kurumsal planlamaya etkisi (%).....	98
Tablo 20. Görüşmelerin ve odak grup toplantılarının illere göre dağılımı.....	109
Tablo 21. Kurum tarafından yapılan mülakat sayısı	110

Kısaltma ve Açıklamalar Listesi

AB: Avrupa Birliği

BİT: Bilgi ve İletişim Teknolojisi

ECVET: Mesleki Eğitim için Avrupa Kredi Sistemi

GSYİH: Gayri Safi Yurtiçi Hasıla

İKG OP: İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı

IPA: Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

NEET: Eğitimde, İstihdamda veya Eğitimde Değildir

NUTS: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS)

OECD: Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü

TRNA: Türkiye Ulusal Ajansı, Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları Merkezi

TEMEL BULGULAR / ÖĞRENİCİLER

Öğrenme performansı	<ul style="list-style-type: none"> •%96,5'i bir fikir geliştirmeyi ve uygulamayı öğrenmiştir. •%95,6'sı internet ve sosyal medya kullanım becerilerini geliştirmiştir.
İstihdam edilebilirlik, kariyer beklentileri	<ul style="list-style-type: none"> •%96,6'sı iş fırsatlarında artış olduğunu düşünmektedir. •%97,6 daha iyi bir iş bulma şansının yüksek olduğuna inanmaktadır.
İnisiyatif alma ve girişimcilik duygusu	<ul style="list-style-type: none"> •%96,6'sı daha iyi karar verebilmektedir.
Kişisel gelişim	<ul style="list-style-type: none"> •%99'u daha özgüvenlidir ve becerilerine daha çok güvenmektedir. •%98,4 yeni durumlara / ortamlara daha kolay uyum sağlayabileceğine inanmaktadır.
Yabancı dil becerileri	<ul style="list-style-type: none"> •Öğrencilerin %93,5'i ana yabancı dildeki becerilerini geliştirdiklerini düşünmektedir.
Kültürlerarası farkındalık	<ul style="list-style-type: none"> •%97'si farklı geçmiş ve kültürlerden insanlarla daha fazla işbirliği yapabilmektedir. •%98,1'i daha açık görüşlü ve meraklı olduğunu ifade etmiştir.
Toplumsal katılım	<ul style="list-style-type: none"> •%96'sı dünyadaki güncel konularla daha çok ilgilenmektedir. •%93,1'i sosyal ve siyasi hayata daha aktif katılmayı planlamaktadır.
Avrupa projesi ve AB değerleri hakkında farkındalık	<ul style="list-style-type: none"> •%95,5'i demokrasi, adalet, siyaset ve sosyal içerikli konuların daha fazla farkındadır. •%97,2'si hareketlilik deneyimlerinin ardından Avrupa meselelerine daha fazla önem vermektedir.
Yurtdışında gelecekteki hareketlilik için motivasyon	<ul style="list-style-type: none"> •%93,2'si hareketlilik deneyimlerinden sonra uluslararası bir ortamda çalışmayı hedeflemektedir.
Kazanılan nitelikler ve öğrenme	<ul style="list-style-type: none"> •Katılımcıların %58,4'ü Europass sertifikası, %41,5'i diğer sertifikaları almıştır.

TEMEL BULGULAR / PERSONEL

Mesleki profillerine bağlı yeterlilikler	<ul style="list-style-type: none"> •%77,1'i iletişim becerilerinde bir gelişme yaşamıştır. •%95,5'i sosyal yeterliliklerini, duygusal becerilerini, öğrenme yeteneklerini, girişimciliği ve inisiyatif farkındalığını geliştirmiştir.
Ülkelerarası eğitim, öğretim veya gençlik alanındaki uygulamalar, politikalar ve sistemler	<ul style="list-style-type: none"> •%90,2'si eğitim alanlarındaki bilgilerini geliştirdiğini bildirmiştir. •%97,9'u diğer ülkelerdeki eğitim sistemleri hakkında daha fazla bilgiye sahip olduklarını beyan etmiştir.
Eğitim, mesleki eğitim ve işgücü piyasası arasındaki bağlantılar	<ul style="list-style-type: none"> •%75,3'ü Hareketlilik faaliyetinin istihdamını ve kariyer fırsatlarını arttırdığını ifade etmektedir. •%90,2'si bu programın ortak kurum ve kuruluşlarla işbirliğini güçlendirdiğini belirtmiştir. •Personelin %93,1'i profesyonel ağını geliştirmiş ve bağlantılarını arttırmıştır.
Çalışma ve faaliyetlerin kalitesi	<ul style="list-style-type: none"> •%91,4'ü mesleğine yönelik beceriler kazanmıştır. •%92,1'i organizasyonel ve yönetsel becerilerini geliştirmiştir. •%91,7'si yeni öğrenme ve öğretim yöntemlerini deneyimlemekte ve geliştirmektedir.
Sosyal, dilsel ve kültürel çeşitliliği anlama ve bunlara duyarlılık	<ul style="list-style-type: none"> •%95,9'u sosyal, dilsel ve/veya kültürel yeterliliklerinde iyileşme bildirmektedir.
Dezavantajlı kişilerin ihtiyaçlarını karşılama kapasitesi	<ul style="list-style-type: none"> •Nitel analizlere göre, personel engellilerin topluma entegre olabileceğini ve toplumda aktif rol alabileceğini düşünmektedir.
Yabancı dil yeterlilikleri	<ul style="list-style-type: none"> •%84,3'ü Hareketlilik faaliyetine katılanların yabancı dil becerilerinin geliştiğini belirtmiştir.
Günlük işlere yönelik motivasyon ve iş tatmini	<ul style="list-style-type: none"> •%91,2'si programın iş tatminine katkıda bulunduğunu söylemektedir. •%70,6'sı mesleki becerilerini artırma konusunda daha motivedir.

TEMEL BULGULAR / KURUMSAL KAPASİTE

AB düzeyinde / uluslararası düzeyde iş yapma kapasitesi

- %91,2'si kurumlarının uluslararası boyutunun geliştiğini belirtmektedir.

Yönetim becerileri ve uluslararasılaşma stratejileri

- %92,3'ü uluslararasılaşmayı güçlendirme konusunda kurumsal hedefler geliştirmeyi hedeflemektedir.
- %94,7'si kurumlarının uluslararası stratejilerinde ve yönetim becerilerinde iyileşme olduğunu ifade etmiştir.

Diğer ülkelerden ortaklarla işbirliği

- %97,7'si uluslararası kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmaya isteklidir.
- %97'si farklı ulusal, sosyal, eğitim ve istihdam alanlarında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmaya hazırlıdır.

AB projelerinin/ uluslararası projelerin hazırlanması, uygulanması, izlenmesi ve takibindeki kalite düzeyi

- %97'si AB projelerinin / uluslararası projelerin hazırlanması, uygulanması, izlenmesi ve takip faaliyetlerinde iyileşme gözlemlemektedir.
- %95,5'i AB düzeyinde ve uluslararası düzeydeki çalışma kapasitesinde bir artış deneyimlemektedir.

Projeye katılımın kurum üzerindeki etkisi

- %97,6'sı araştırma fırsatlarında iyileşme olduğunu ve araştırma kapasitelerinin güçlendiğini belirtmektedir.
- %95,3'ü kurumdaki öğrencilerin / çıkarların / stajyerlerin kişisel özellik ve becerilerinde bir iyileşme olduğunu bildirmiştir.

Kurum içindeki çalışma ortamına etkisi

- %88,7'si örgüt içinde daha modern, dinamik ve adanmış bir çalışma ortamına sahip olduklarını bildirmiştir.
- %92,3'ü proje sayesinde kurumdaki şeffaflık ve işbirliği kavramlarının iyileştiğini kabul etmektedir.

ÖZET

Erasmus+ 2014-2020 dönemi için eğitim, öğretim, gençlik ve spor alanlarındaki AB Programı'dır¹. Bu program, eğitim, öğretim ve gençlik alanlarında örgün, yaygın ve enformel öğrenmeye destek vererek, Program Ülkeleri'nin insan sermayesini yaşam boyu öğrenme perspektifinde verimli bir şekilde kullanmaya yönelik çabalarını desteklemek üzere tasarlanmıştır. Program aynı zamanda Ortak Ülkelerle, özellikle yükseköğretim ve gençlik alanlarındaki işbirliği ve hareketlilik seviyesini artırmayı amaçlamaktadır. AB, 'genişleme ülkeleri'ndeki reformları desteklemek ve finansal ve teknik yardım sağlamak için Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı'nı (IPA) bir politika aracı olarak kullanmaktadır. IPA fonları katılım sürecinde ülkelerin kapasitelerini arttırmaya katkıda bulunmaktadır². Söz konusu IPA fonları Erasmus+ hareketlilik faaliyeti ve/veya projelerini finanse etmek için kullanılabilir.

Bu çerçevede, IPA'nın İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Bileşeni (IPA IV) altındaki İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı (İKG OP), Program Otoritesi (İKG PRO) sıfatıyla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yönetilmektedir. Programın amaçlarından biri de eğitimin kalitesini artırarak ve eğitim ile işgücü piyasası arasındaki bağlantıyı geliştirerek için insan sermayesine yapılan yatırımları artırmaktır. Bu amaçla, "Mesleki Eğitimin Kalitesinin ve Gençlerin Mesleki Becerilerinin Geliştirilmesi" adlı IPA projesi, 25 milyon Euro tutarında bir bütçe ile alt-hibe ve kurumsal destek bileşenleri olarak uygulanmıştır. Projenin alt-hibe bileşeni kapsamında, Erasmus+ Programında bütçe yetersizliği nedeni ile yedekte bulunan mesleki eğitim hareketlilik projelerine, IPA IV İKG OP fonlarından hibe desteği sağlanmıştır. 2014 yılında Türkiye Ulusal Ajansı tarafından desteklenen 229 Erasmus+ Mesleki Eğitim hareketlilik projesine ek olarak, Erasmus+ Mesleki Eğitim hareketlilik projeleri için 322 yedek liste başvurusuna fon tahsis edilmiştir. Başlangıçta 322 proje kabul edilmişse de, bazı projeler sözleşme imzalamadan önce geri çekildiği için rezerv listesindeki 316

---

¹ Erasmus+ Program Rehberi (2017). http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus/files/files/resources/erasmus-plus-programme-guide_en.pdf.

² https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/instruments/overview_en.

adayla hibe sözleşmesi imzalanmıştır. İKG OP ile uyumlu olarak, projenin hedefi, insan kaynakları yatırımını geliştirmek amacıyla; eğitimin kalitesini artırmak, eğitim ve işgücü piyasası arasındaki bağlantıyı geliştirmek, kurumsal kapasite, network ve hareketliliğe odaklanmak ve nihayetinde mesleki eğitim alan genç öğrencilerin temel yeterlilik ve becerilerini yükseltmektir. Özellikle, proje daha fazla hareketlilik imkanı sağlamakta ve öğrenme hareketlilik faaliyetlerinin kalitesini ve hacmini ve mesleki ve teknik eğitimin (Öncelik Eksen-2)³ kapasitesini geliştirmektedir. Ayrıca, bu proje, mesleki eğitimin içeriğini ve kalitesini iyileştirmeyi de amaçlamaktadır (Tedbir -2.2)⁴. Bu projeler, yaklaşık 12.000 Mesleki Eğitim öğrencisine ve personeline, Avrupa'da mesleki bilgi, beceri ve yetkinliklerini geliştirme imkanı sağlamıştır.

Hazırlanmış olan rapor, IPA IV İKG OP altındaki “Mesleki Eğitimin Kalitesinin ve Gençlerin Mesleki Becerilerinin Geliştirilmesi” projesi aracılığıyla hibe ile desteklenen projelere yönelik bir etki analizi çalışması sunmaktadır. Bu çerçevede, rapor, IPA IV İKG OP altındaki Erasmus+ Mesleki Eğitim hareketliliği projelerinin öğrenci ve personel üzerindeki kilit yeterliklerine ve/veya istihdam edilebilirliği ile ilgili becerilerine, bireysel yetkinliklerine, kişilik özelliklerine ve tutumlarına olan etkisini araştırmaktadır. Ek olarak, rapor söz konusu projelerinkatılımcı kurumların kurumsal kapasitesi üzerindeki etkisini analiz etmektedir. Ayrıca, eğitim ve öğretim ile iş dünyası arasında yakın ilişki kurmak için diğer kuruluşlarla ve firmalarla işbirliği ağlarının kurulup kurulmadığı da rapor kapsamında araştırılmıştır.

Hareketlilik faaliyetinin etkilerini değerlendirmek için, nitel ve nicel araştırmayı birleştiren karma bir araştırma yöntemi yaklaşımı kullanılmıştır. Bu çalışmadaki nicel analiz, araştırmanın ilk aşamasındaki program katılımcılarıyla yapılan ve yaklaşık 9.000 öğrencinin ve 2.500 personelin katılımıyla sonuçlanan

---

³Öncelik Eksen-2'nin şu şekilde ifade edildiği İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programına (İKG OP) bakınız: Eğitim kalitesini artırarak, eğitim ve işgücü piyasası arasındaki bağlantıyı iyileştirerek ve insan kaynağında yatırım oranını artırarak, her düzeydeki eğitim, özellikle kızlar için, insan sermayeye yapılan yatırımları geliştirmek.

⁴ Lütfen, Mesleki ve Teknik Eğitimin içeriğini ve kalitesini iyileştirmek olarak tanımlanan Tedbir 2-2 için, İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı (İKG OP) Uygulama Tanımlama Tablosu'na bakınız. (www.ikg.gov.tr)

bir çevrimiçi anket çalışmasından elde edilen verileri kapsamaktadır. Ayrıca, projenin kurumsal kapasite geliştirme üzerindeki etkilerini değerlendirmek için 316 projenin irtibat ve/veya yetkili kişileri ile bir çevrimiçi anket yapılmıştır.

İkinci aşamada, öğrencilerin ve personelin görüş, deneyim ve algılamalarını keşfetmek için 13 odak grup toplantısı ve 35 derinlemesine görüşme yapılmıştır. Veriler için normal dağılım varsayımları ve varyans homojenliği ihlal edildiğinden, parametrik olmayan analiz yöntemleri uygulanmıştır. Uygulanan parametrik olmayan testler, verilerin sıralanması ilkesiyle çalışmaktadır.

Analiz, ilk olarak, katılımcıların hareketlilik faaliyetinde yer almalarına yönelik temel motivasyonlarını araştırmaktadır. Öğrencileri projeye katılmaya yönlendiren başlıca neden, gelecekte istihdam edilebilirlik şanslarının daha yüksek olması için, teknik/mesleki bilgi ve becerilerini arttırmaktır (Grafik 4). Öte yandan personel Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katılarak mesleki yeteneklerini ve becerilerini geliştirmeyi amaçlamaktadır (Grafik 18).

Projenin katılımcıları eğitim projeleri ile işgücü piyasası arasındaki ilişkinin önemini kavramaktadır. Erasmus+ hareketlilik deneyimlerinin istihdam edilebilirlik olasılıklarını geliştirdiğini kabul etmektedirler (öğrenciler için Grafik 7, personel için Grafik 20). Öğrencilerin %97,6'sı ve personelin %75,3'ü, hareketlilik faaliyetinin istihdam ve kariyer fırsatlarına katkıda bulunduğunu işaret etmektedir. Öğrenciler hem teorik hem de uygulamalı tecrübenin yanı sıra çalışma alanları ile ilişkili yeni yöntem ve teknikler (Grafik 5) kazanmışlardır.

Katılımcılar, hareketlilik faaliyeti sırasında sosyal ve iletişim becerilerini geliştirmiştir (öğrenciler için Grafik 6, personel için Grafik 20). Öğrencilerin %95,1'i ve personelin %77,1'i program sayesinde ana dillerinde iletişim becerilerinin geliştiğini ifade etmektedir. İşyeri etiği ve işyeri güvenliği konusunda daha isteklidir. Bu özellikler birleşerek katılımcıların iyi bir istihdam fırsatı elde etme umutlarını artırmaktadır. Hem öğrenci hem de personel, kendine güven ve benlik saygılarının geliştiğini ve gelecekte yeni projelere katılmak konusunda kendilerini daha özgüvenli hissettiklerini bildirmektedir. Öğrenciler ulusal ve özellikle uluslararası konulara daha fazla ilgi duyduklarını ve haberleri düzenli olarak takip ettiklerini bildirmektedir (Grafik 6). Öğrenciler, hareketlilik

faaliyetine katılmanın, ECVET ve Europass gibi sertifikaların alınmasının istihdam edilebilirlik potansiyellerini arttırdığını kabul etmektedir.

Hem öğrenciler hem de personel yabancı bir dili öğrenmenin beşeri sermayelerini güçlendireceğini ve bu şekilde yurt içindeki ya da yurt dışında istihdam edilme olasılıklarının artacağını farkındadır. Hem öğrenciler hem de personel, farklı kültürlerle karşı daha bilinçli ve hoşgörülü olduklarını belirtmektedir (öğrenciler için Grafik 6, personel için grafik 19). Ayrıca, çevre dostu olmak, iş güvenliği uygulamaları, kurallara uymak, özellikle trafik kurallarına uymak gibi iyi uygulamaları kendi ülkelerinde benimseyeceklerini ifade etmişlerdir. Nitel analiz, Erasmus+ hareketlilik projesine katıldıktan sonra, dezavantajlı gruplara, özellikle engellilere yönelik tutum ve davranışlarda farklılık olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrencilerin %97,6'sı dezavantajlı gruplara karşı artık daha hoşgörülü olduklarını belirtmektedir. Öğrencilerin (%99) ve personelin (%97) büyük çoğunluğu, hareketlilik faaliyetinden çok memnun olduklarını ve eğitimlerini daha da ileri götürmek için motive olduklarını belirtmektedir. Öğrencilerin %91,7'si kendini artık daha fazla Avrupalı hissettiğini belirtmektedir. Odak grup görüşmeleri, Erasmus+ personel hareketlilik faaliyetine katılan personelin, Avrupa Birliği değerlerini deneyimlemenin önemini kabul ettiğini ortaya koymaktadır. AB'nin insan hakları, adalet, hayırseverlik, kadın erkek eşitliği, iş güvenliği ve iş etiğine saygı gösteren iyi bir örnek olduğu görüşüne katılmaktadırlar.

Bu rapor, aynı zamanda mesleki eğitim kurumlarının (veya kurumların alt kuruluşlarının) kurumsal kapasitelerinin ne ölçüde geliştirdiğini araştırmaktadır. Katılımcıların %91,2'si projenin kurumlarının uluslararası boyutuna katkıda bulunduğunu belirtmektedir. %94,7'si kurumlarının uluslararasılaşma stratejileri ve yönetim becerilerinde bir iyileşme olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, katılımcıların %86,9'u ellerindeki yöntemleri gençlerin ve dezavantajlı grupların gereksinimlerine daha iyi uyacak şekilde geliştirdiklerini ya da iyileştirdiklerini ifade ederken, %88,7'si, artık daha modern, dinamik, adanmış ve profesyonel olduklarından çalışma ortamlarında iyileşme olduğunu belirtmektedir. Bu raporun sonuçları, öğrenme hareketlilik faaliyetlerinde kalite ve hacmin, mesleki eğitim fırsatlarının ve kapasitesinin arttığını açık bir şekilde göstermektedir.

Genel olarak, genç mesleki eğitim öğrencilerinin temel yetkinlik ve becerilerinin seviyesi, artan hareketlilik imkanları sayesinde belirgin şekilde geliştirilmiştir. Genel memnuniyet seviyeleri ile ilgili olarak (Sonuç 1)⁵, öğrencilerin %98'i temel yeterliklerinde bir artış olduğunu ve/veya istihdam edilmelerini sağlayacak becerilerinin geliştiğini ortaya koymaktadır (bu rakam yaklaşık olarak 9.000 mesleki eğitim öğrencisine tekabül etmektedir; nitekim proje hedefi 7.500 mesleki eğitim öğrencisidir) (Grafik 7).

Personel hareketliliği faaliyetindeki katılımcıların neredeyse tümü, programın analitik ve pratik beceriler, kültürel farkındalık, iletişim, öğrenmeyi öğrenme, duygusal ve kişilerarası beceriler gibi kişisel ve mesleki gelişimlerinin tüm alt boyutlarına katkıda bulunduğunu belirtmektedir (Grafik 19). Personelin %75,3'ü istihdam ve kariyer fırsatlarında iyileşme olduğunu bildirmiştir (Sonuç 2)⁶. Öğrenme hareketliliği faaliyet ve fırsatlarının kalite ve hacmi ile ilgili olarak, öğrencilerin %58,4'ü Europass elde ederken, %41,5'i çeşitli diğer sertifikalar almıştır (Grafik 12).

Ayrıca anket sonuçları, projenin kurumsal kapasitenin artırılması hedefine ulaşmadaki başarısının beklentilerin üstünde olduğunu göstermektedir. Mesleki eğitim kurumlarının yaklaşık %93,5'i, AB düzeyinde/uluslararası düzeyde iş yapma kapasitelerinde iyileşme kaydettiklerini bildirmektedir. Kurumların %92'sinden fazlası uluslararasılaşmayı güçlendirmek için kurumsal hedefler belirlemeyi hedeflemektedir (Tablo 13). Kurumların yaklaşık %95'i diğer ülkelerdeki ortaklarıyla işbirliği konusunda iyileşme yaşamakta ve uluslararası kurumlar ve kuruluşlarla işbirliği yapma konusunda daha hazırlıklıdır (Tablo 14).

Özetle, bu rapor, Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin hem öğrencilerin hem de personelin beceri ve yeterliliklerine önemli ölçüde katkıda bulunduğu sonucuna varmıştır. Ayrıca, hem öğrenci hem de personel Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin, istihdam edilebilirlik beklentilerinin yanı sıra kültürel farkındalığının

---

⁵ Sonuç 1: Genç mesleki eğitim öğrencilerinin öğrenme hareketliliği fırsatlarındaki artış ile temel yeterlik ve beceri düzeylerinin artırılması.

⁶ Sonuç 2: Öğrenme hareketliliğinin ve olanaklarının kalitesi ve hacmi ile mesleki eğitim kapasitesinin artırılması.

arttırılmasında katkıda bulunduğunu kabul etmektedir. Öğrenciler teknik/mesleki becerilerinde/yeterliklerinde bir artış olduğunu belirtmektedir. Personel ise mesleği ile alakalı kazandıkları becerilerin mesleki bilgilerini geliştirdiğini ifade etmektedir. Proje, katılımcı kurumların kapasitesini de tüm boyutlarıyla arttırmaktadır. Dolayısıyla, hareketlilik projesi, eğitim kurumlarındaki Türk gençleri ve personeli üzerinde çok önemli etkiye sahiptir. Proje, beşeri sermayenin ve işgücü piyasası ile eğitim sektörü arasındaki bağlantıların güçlendirilmesi yoluyla Türkiye'nin refah seviyesi ve ekonomik kalkınmasına uzun vadede katkıda bulunacaktır.

1. GİRİŞ

Mesleki eğitim (VET), ekonomik büyümeye ve toplumsal gelişime yol açacak verimliliği artırmanın araçlarından birisi olarak düşünülebilir. Mesleki eğitim projeleri, ticaret ve ofis işleri, perakende, konaklama ve teknoloji de dahil olmak üzere geniş bir kariyer ve endüstri alanındaki çalışanlar için işyerinin gerektirdiği bilgi ve becerileri kazandırmak üzere tasarlanmıştır. Mesleki eğitimin, pazarların küreselleşmesi ve uluslararasılaşması ile ortaya çıkan zorlukların yanı sıra, işgücünde teknolojik ve demografik değişim için gereken üst düzey yetkinlik, bilgi ve beceriyi karşılamaya yönelik rekabet gücü, inovasyon ve büyüme politikalarını destekleme, hatta geliştirme olanağı vardır.^{7 8}

Avrupa Komisyonu, mesleki eğitim üzerine yaptığı çalışmalarını şöyle tanımlamaktadır:

- "Eğitim kalitesini artırmak (ilk eğitim, sürekli gelişme),
- Sektördeki öğretmenlerin, eğitmenlerin ve diğer profesyonellerin kalitesini artırmak,
- Müfredatı iş piyasasına daha uyumlu hale getirmek."⁹

Bardak, Maseda ve Rosso (2015)¹⁰, genç işsizliğini azaltmak için gereken politika önlemleri listesinde gerekli mesleki, teknik veya kesişen becerileri kazandırmanın önemini vurgulamaktadır. Benzer şekilde, Türk eğitim politikası belirleyicileri, eğitimsel ve mesleki konularda rehberliğin önemini onaylamaktadır. Mesleki eğitim okullarındaki öğretmenler başta olmak üzere, rehberlik öğretmenleri, öğrencilerin okulu bırakmalarını önleyecek daha bilinçli seçimler

---

⁷ CEDEFOP. (2010). Skills supply and demand in Europe: Medium-term forecast up to 2020. Office. doi:10.2801/25431.

⁸ Piopiunik, M., and Ryan, P. (2012). Improving the transition between education/training and the labour market: What can we learn from various national approaches. *European Expert Network on Economics of Education*, no. 13: 69. http://www.cesifo-group.de/link/eenee_ar13.pdf.

⁹ <http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/>.

¹⁰ Bardak, U., Maseda, M. R., and Rosso, F. (2015). young people not in employment, education or training and social exclusion. Report for the Social Exclusion Unit.

yapmalarında yardımcı olacak rehberliği sağlamaktadır. Ayrıca, iyi yapılandırılmış çıraklık programları gençlerin çıraklık sözleşmeleri yapmasını desteklemektedir. Mesleki eğitimi geliştirme çabaları, mesleki eğitimin kalitesini, modüler müfredatı, kalite güvencesini geliştirmek gibi hedefleri kapsamaktadır. Mesleki eğitim müfredatını gençler için daha teşvik edici hale getirmek, mesleki eğitime yönelik motivasyonu ve iş temelli öğrenme yardımını arttırmak ve mesleki eğitim öncesinde kişisel rehberlik sağlamak amacıyla, alternatif öğrenme ve yenilikçi öğretim yöntemleri kullanılmıştır. Ayrıca, eğitim görmeyen 10-14 yaş grubunda bireyler için tamamlayıcı geçici eğitim programı hazırlanmaktadır.¹¹

Genç işsizliği Türkiye'deki en önemli konulardan biri olmuştur. OECD tarafından yapılan yakın tarihli bir araştırmaya göre, Türkiye'de istihdam edilmemiş, eğitim veya öğretim görmeyen gençlerin oranı (NEET), 2007 ve 2015 arasındaki yaklaşık %13'lük bir düşüğe rağmen, %30' ile OECD'deki en yüksek oranlardan biridir (OECD 2016).¹² 15-29 yaşlarındaki kadınların OECD'deki NEET ortalaması %18 iken bu oran ülkemizde %46'dır. NEET'ler, iş geliri kaybı, vergi gelirleri ve NEET'leri hedef alan politika önlemlerinin maliyeti nedeniyle topluma yük getirmektedir. OECD (2016), bu maliyetin Türkiye için GSYİH'nin %3,4'ü civarında olduğunu tahmin etmektedir.¹³ Bir NEET olmanın başlıca risk faktörü düşük eğitim düzeyidir. Bu nedenle, genç nüfusta istihdam olanakları geliştirmek amacıyla eğitim düzeyini arttırmak hayati önem taşımaktadır. Daha spesifik olarak, eğitim, öğretim veya sürekli mesleki eğitim, daha iyi sonuçlar için başlangıç noktası olarak görülebilir ki buna diğer önlemler eşlik edebilir. Avrupa Komisyonu, emek piyasasına başarılı bir geçiş sağlayan ve gençlerin istihdamını artıracak mesleğe özgü ve çapraz becerileri teşvik eden bir araç olarak Mesleki Eğitimin önemini vurgulamaktadır.

---

¹¹ Gashi, A., and Serhati, J. (2013). Mapping of VET educational policies and practices for social inclusion and social cohesion in the Western Balkans, Turkey and Israel: country report for Kosovo (Torino, European Training Foundation).

[http://www.etf.europa.eu/events/mgmt.nsf/\(getAttachment\)/868061B2B8A4EB64C1257C28002CE91/\\$File/TURKEY%20-%20FINAL%20Report.pdf](http://www.etf.europa.eu/events/mgmt.nsf/(getAttachment)/868061B2B8A4EB64C1257C28002CE91/$File/TURKEY%20-%20FINAL%20Report.pdf).

¹² <https://www.oecd.org/turkey/sag2016-turkey.pdf>.

¹³ <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/8116131ec004.pdf?expires=1484173312&id=id&accname=guest&checksum=015026F75B6FDE535D3754547F5CD9F3>

Tablo 1'e göre, eğitim seviyesindeki artışlar işgücüne katılma oranını arttırmaktadır. En yüksek işgücüne katılma oranı üniversite mezunlarına aittir (2015 yılında %80,9). Öte yandan mesleki eğitim mezunlarının işgücüne katılma oranları, 2015 yılında %64,2 iken, işsizlik oranları %11,1'dir. Mesleki eğitim mezunlarının işgücüne katılma oranları 2015 yılında erkekler ve kadınlar için sırasıyla %79,2 ve %39,3'tür. 12 NUTS-1¹⁴ bölgesindeki 13 il dahil olmak üzere, 31 ilde gerçekleştirilen İşgücü Piyasası ve Beceri İhtiyaçları Araştırması (Türkiye'de Mesleki Eğitimin Güçlendirilmesi işgücü piyasası ekibi ve İŞKUR, 2006) sonuçlarına göre işletmelerin %74'ünde son 12 ayda herhangi bir meslek okulu ve teknik okuldan mezun olan kimsenin görevlendirilmediği ortaya çıkmıştır. Ayrıca, 2009 yılında "VET Mesleki Eğitim Mezunlarının İzlenmesi Projesi" kapsamında yürütülen bir araştırmanın sonuçlarına göre, ankete katılan 16.975 mezunun %66,9'u işsizdir. Bu nedenle, Türkiye'de Mesleki Eğitimin iyileştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır ve bu yöndeki çabalar, mesleki eğitim mezunları için kadın işgücüne katılma oranlarının ve tüm mesleki eğitim mezunlarının istihdam olanaklarının artırılmasına yönelik olmalıdır.

Tablo 1. Eğitim durumuna göre işgücüne katılım: Ocak 2015-2016

Eğitim durumu	İşgücüne katılma oranı					
	Toplam		Erkek		Kadın	
	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Toplam	50,0	50,7	70,5	70,8	29,9	31,0
Okuryazar olmayan	17,7	16,6	32,7	29,9	14,7	13,8
Liseden az	46,5	47,0	67,5	67,6	24,7	25,8
Lise	52,5	52,7	69,6	69,0	31,8	32,9
Meslek Lisesi	64,2	65,7	79,2	81,5	39,3	40,2
Yükseköğretim	80,9	79,6	86,3	86,0	73,6	71,5

TÜİK, İşgücü İstatistikleri, Ocak 2016.
<http://www.turkstat.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21570>

¹⁴ NUTS, istatistiksel amaçlar için ülkelerin alt bölgelerine referans vermek için kullanılan bir coğrafi kod standardıdır. Standart, Avrupa Birliği tarafından geliştirilmekte ve düzenlenmektedir. Üç düzeyli NUTS düzeyi tanımlanmıştır: NUTS-1: 12 Bölge, NUTS-2: 26 Alt Bölge, NUTS-3: 81 il.

Bu çerçevede IPA İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından başlatılmıştır. Bu proje, insani sermayeye yapılan yatırımları artırma yoluyla eğitim kalitesinin artırılmasının yanı sıra eğitim ile işgücü piyasası arasındaki bağlantının geliştirilmesini hedeflemektedir. Bu programın genel amacı, "daha fazla ve daha iyi iş ile daha fazla sosyal uyum aracılığıyla sürdürülebilir ekonomik büyümeyi gerçekleştirebilen bilgi temelli ekonomiye geçişi desteklemek" olarak ifade edilmektedir.

IPA bileşeninin kurumsal amacı, aday ülkeleri Avrupa İstihdam Stratejisi ve Lizbon Stratejisi çerçevesinde Avrupa Sosyal Fonu için hazırlamak ve bu fon için uygun yapılar ve sistemler oluşturmaktır." Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, teknik yardım ile İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı'ndaki (İKG OP) on tedbir (alt hedefler) dışında, bu öncelikler çerçevesinde dört öncelik (müdahale alanları) tespit etmiştir. Bu proje, "eğitim kalitesini geliştirerek; eğitim ve işgücü piyasası arasındaki bağlantıyı iyileştirerek ve eğitimin her kademesinde okullulaşma oranlarını, özellikle de kız çocukları için yükselterek insan sermayesine yapılan yatırımları artırmak için" Öncelik Eksen-2, "Mesleki Teknik Eğitimin içeriğini ve kalitesini iyileştirmek için," Önlem 2.2 altında finanse edilmektedir. Mali destek almak için, faaliyet ve hibe projelerinin İKG OP'da tanımlanan tedbirlerle tutarlı olması gerekmektedir. Böylece, proje sonuçlarının, her tedbir için tanımlanan göstergelerle eşleştirilmesi gerekmektedir. 2007-2013 dönemleri için, ulusal katkı dahil, İKG OP'nun bütçesi yaklaşık 509,7 milyon Avro olmuştur.

Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programları'na son on yılda büyük bir ilgi duyulmaktadır. Bu nedenle, Türkiye'ye tahsis edilen hibeler yoğun şekilde kullanılmıştır. Kurumların hareketlilik faaliyetlerine gittikçe artan ilgisiyle, reddedilen projelerin nitelikleri önemli ölçüde artmıştır. Türk proje sorumlularının talebindeki artışa cevap vermek için Avrupa Birliği Eğitim ve Gençlik Programı (Türkiye Ulusal Ajansı, TRNA), ek fonlama imkânlarını araştırmaktadır. Sonuç olarak, IPA İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı kapsamındaki mesleki eğitim alanının, mesleki eğitim sektörü için Erasmus+

Programı'nın amaç ve hedefleri ile örtüştüğü vurgulanmıştır. Avrupa Komisyonu Direktörlüğü İstihdam, Sosyal İşler ve Eşit Fırsatlar Genel Müdürlüğü, Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu- Program Otoritesi (İKG PRO) sıfatıyla Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Türkiye Ulusal Ajansı arasında projelere kaynak temin etmek için yoğun bir işbirliği süreci başlatılmıştır. Bu çabalar sonucunda, IPA İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı'na tahsis edilen fonların bir kısmı Erasmus+ Programı'nın mesleki hareketlilik faaliyetine ayrılmıştır.

Hareketlilik projesinin amacı, Mesleki Eğitimin kalitesini artırarak insan sermayesine yapılan yatırımları teşvik etmek ve kurumsal kapasite, işbirliği ağları ve hareketlilik üzerine odaklanarak işgücü piyasasının ve eğitimin bağlantısını geliştirmektir. Diğer bir deyişle projenin hedefleri aşağıdaki gibidir:

- Mesleki eğitim öğrencilerinin bilgi, beceri ve yeterliklerini arttırmak;
- Mesleki eğitim öğrencilerine ve personeline uluslararası hareketlilik fırsatları sunarak mesleki eğitimin çekiciliğini ve kalitesini yükseltmek;
- Eğitim, öğretim ve iş dünyası arasında yakın bağlar (ağlar) yaratmak amacıyla, dış paydaşlarla (kurumlar) ağ kurmak;
- Temel bilgi ve yetkinlikleriyle birlikte, bireysel istihdam edilebilirlik, eğitim, öğretim ve becerileri geliştirerek Türk ve AB ekonomilerinin rekabet gücüne katkıda bulunmak.

Çabalar, mesleki eğitimin kalitesini ve çekiciliğini artırmanın yanı sıra kurumlar arasındaki işbirliğini güçlendirmeye yöneltilmiştir. Doğrudan hibe sözleşmesi iki bileşenden oluşmaktadır: Hibe ve kurumsal destek. Projenin 24.020.682 Avro tutarındaki hibesi, Erasmus+ Programı değerlendirme aşamasında başarılı olmuş ancak finansman kısıtlamaları nedeniyle gerçekleştirilemeyen 316 projenin finansmanı için kullanılmıştır. Doğrudan hibe sözleşmesinin kurumsal bileşeni (433.350 Avro), personel istihdamı ve malzeme ve teçhizat tedariki için tahsis edilmiştir.

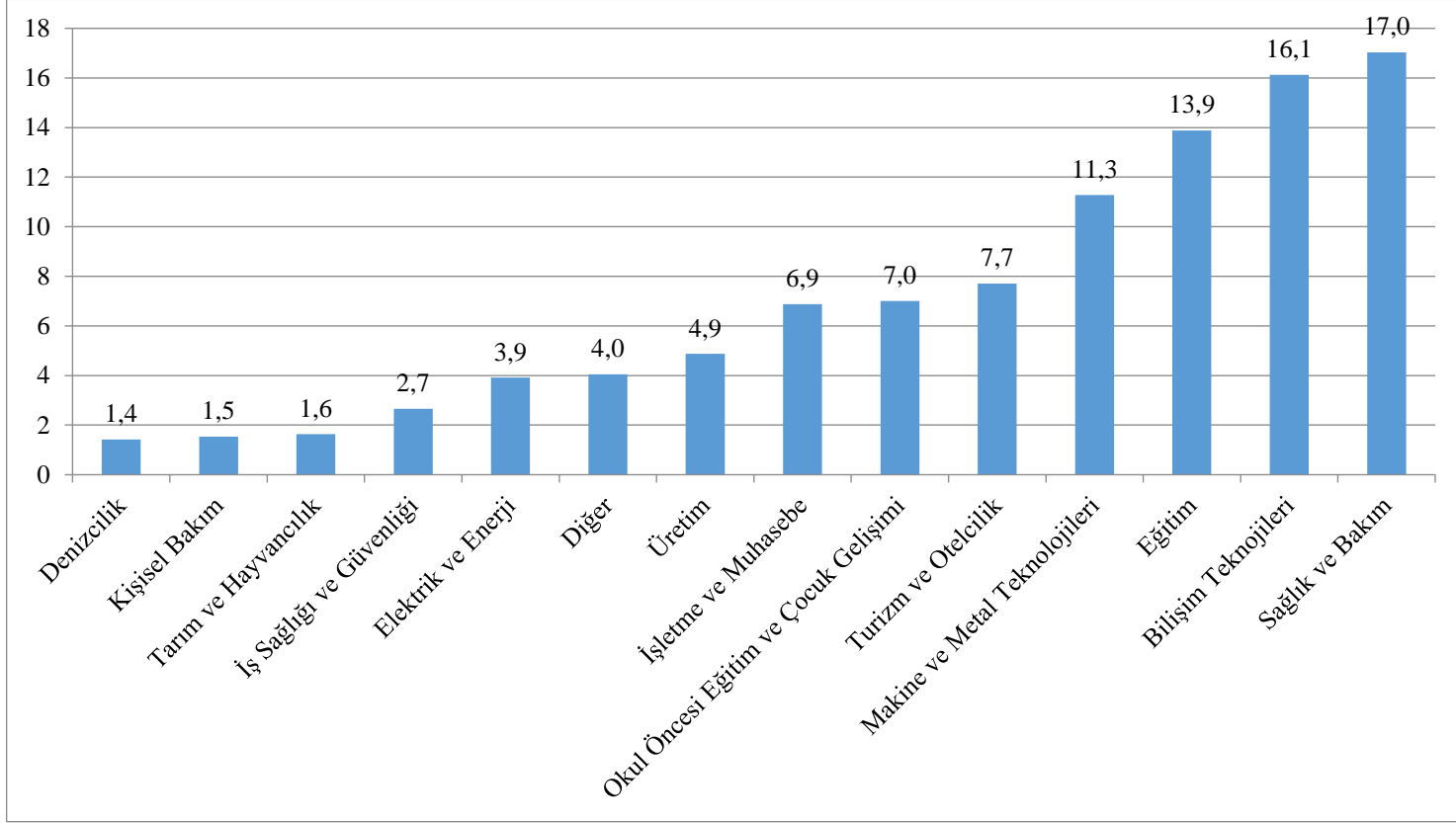
Hareketlilik projesi, farklı alanlardaki yaklaşık 12.000 öğrenci ve personele Avrupa'daki mesleki bilgi, beceri ve yetkinliklerini arttırmak için olanak sağlamıştır. Sektör bazında en yüksek üç katılım oranı sağlık ve bakıma (%17,0); Bilgi ve İletişim Teknolojilerine (%16,1) ve eğitim (%13,9) sektörlerine aittir (Grafik 1). Benzer şekilde proje sayılarına bakıldığında en yüksek proje oranları %16 ile sağlık ve bakım ve BİT'e, %15 ile eğitime aittir. Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katılan öğrencilerin ve personelin bölgesel dağılımında heterojenlik olduğu ortaya çıkmaktadır (Grafik 3 öğrenciler için, Grafik 17 personel için).

Bu raporun amacı, "Mesleki Eğitimin Kalitesinin ve Gençlerin Mesleki Becerilerinin Geliştirilmesi" için bir etki analizi yapmaktır. Daha spesifik olarak, proje, IPA IV İKG OP kapsamında desteklenen Erasmus+ Mesleki Eğitim hareketlilik faaliyetlerinin öğrenciler ve personel üzerindeki, temel yeterliklerine ve/veya istihdam edilebilirlik ile ilgili becerilerine (örneğin, yabancı dil yeterliklerinin gelişmesine, kendini güçlendirme ve benlik saygısının artmasına, inisiyatif ve girişimcilik duygusunun gelişmesine, kültürlerarası farkındalığın artmasına, öğretim ve eğitim becerilerinin gelişmesine) ilişkin etkilerini araştırmayı amaçlamaktadır. Buna ek olarak, proje, söz konusu projelerin, katılımcı (ev sahibi ya da gönderen) kurumların kurumsal kapasitelerini eğitim kurumlarındaki modernleşme ve uluslararası açılım açısından değişiklikleri tetikleme kapasitesi; öğrenciler, stajyerler ve çıraklara yönelik çalışma ve faaliyetlerin kalitesi; mesleki ve kariyer gelişimi için fırsatlar ve gündelik iş hayatındaki motivasyon ve memnuniyet üzerine yaptığı etkilerini göz önünde bulundurarak değerlendirmektedir

Raporun amaçları doğrultusunda karma bir araştırma yöntemi stratejisi uygulanmaktadır. Analizin nicel kısmında bir memnuniyet anketinin sonuçları analiz edilmektedir. Nicel analiz, araştırmanın ilk aşamasındaki yaklaşık 9.000 öğrenci ve 2.500 personelden oluşan program katılımcılarıyla yapılan çevrimiçi bir araştırmadan elde edilen verileri kullanmaktadır. Projenin katılan kurumların kapasite geliştirme çabalarına etkilerini araştırmak için başka bir çevrimiçi anket uygulanmaktadır. Ankete, programdan faydalanan 316 projenin İrtibat Kişileri ve Yetkili Kişileri katılmıştır. Analizin nitel bölümünde, faydalanıcılar ve personelle

sırasıyla odak grup toplantıları (13 toplantı) ve derinlemesine görüşme (35 görüşme) yapılmıştır. Ayrıca, IPA projesinin kurumsal kapasite etkisini değerlendirmek için ek bir çevrimiçi anket yapılmıştır.

Grafik 1. Katılımcıların alanlara göre dağılımı (%)

Program kurallarına göre, 2 günden 12 aya kadar değişen hareketlilik süresi projenin amacına ve planlanan faaliyetlerin türüne göre başlangıç aşamasında seçilmektedir. Aynı proje kapsamında birden fazla ülkeyi ziyaret etmek mümkündür. Bu nedenle, ziyaret edilen ülkelere göre farklı hareketlilik süreleri bulunmaktadır. Hareketliliklerin %92,1'i 4 hafta içinde gerçekleştiğinden, katılımcıların kısa bir hareketlilik dönemi tercih ettikleri görülmektedir. Hareketlilik deneyimlerinin yarısından fazlası (%56,2) 2 hafta sürerken hareketliliklerin %23,5'i 3 haftada gerçekleşmiştir. Bir aydan daha uzun süren projeler hareketlilik faaliyetlerinin yalnızca %3,1'ini oluşturmaktadır (Tablo 2). 316 proje kapsamında Avrupa'daki 25 farklı ülkede 12.421 hareketlilik gerçekleştirilmiştir (Tablo 3). Almanya, hareketlilik faaliyeti çerçevesinde (%30,2) en çok katılımcı alırken, bunu İspanya (%9,6) ve Çek Cumhuriyeti (%8,6) izlemektedir.

Tablo 2. Hareketlilik faaliyetlerinin süresi

Süreler	Yüzde %
1 Hafta	4,9
2 Hafta	56,2
3 Hafta	23,5
4 Hafta	12,4
5 Hafta veya daha fazlası	3,1
TOPLAM	100

Tablo 3. Ev sahibi ülkelerin dağılımı

Ülke	Yüzde %
Almanya	30,2
İspanya	9,6
Çek Cumhuriyeti	8,6
Portekiz	7,2
İtalya	7,0
Hollanda	6,4
Polonya	6,1
İsveç	4,7
Romanya	4,2
Macaristan	2,6
Avusturya	2,4
Belçika	2,4
Letonya	2,2
Birleşik Krallık	1,8
Fransa	1,3
Finlandiya	0,9
Danimarka	0,9
Litvanya	0,5
Slovakya	0,3
Estonya	0,2
Makedonya	0,2
Yunanistan	0,2
Bulgaristan	0,1
Slovenya	0,1
Norveç	0,0
TOPLAM	100

2. YÖNTEM VE VERİ

Bir faktörün etkisini inceleyen etki analizi çalışmaları, metodoloji bakımından iki türde sınıflandırılabilir: Nicel yaklaşım ve nitel yaklaşım. Nicel etki analizlerinin program ve sonuçlar arasındaki nedensel ilişkileri açıklamak için daha uygun olmasına rağmen nitel araştırma, programları değerlendirmek için anket yöntemlerinin sahip olmadığı bazı güçlü yönlerle sahiptir.¹⁵ Programdan memnuniyet ve farklı kültürlere göre algı düzeyindeki değişiklikler gibi nicel analizle ölçülmesi güç olan sosyal ilişkilerdeki değişikliklerle ilgili program etkilerini anlamak açısından değerlidirler. Bu nedenle, güçlü etki analizi çalışmaları, genellikle nicel ve nitel yöntemleri birleştirerek araştırmacıların geniş bir veri yelpazesi kullanmalarını sağlar. Bu durum, analizin sonunda daha güvenilir çıkarımlar sağlamakta, böylece nitel ve nicel yöntemler birbirlerinin bulgularını desteklemektedir.^{16, 17, 18}.

Bu çalışma nicel ve nitel araştırmayı birleştiren karma bir yöntem yaklaşımını kullanmaktadır. IPA projesinin etkisinin daha kapsamlı bir şekilde anlaşılması için niteliksel ve niceliksel veri toplanmıştır. Öğrencilerin, personelin, öğretmenlerin ve okul/kurum yöneticilerinin görüş, deneyim ve algılarını keşfetmek için çevrimiçi bir ankete ek olarak, odak grup toplantıları ve derinlemesine görüşmeler kullanılmıştır. Böylece, çeşitli veri kaynaklarını, metotları veya prosedürü kullanarak oluşturulan üçgenleştirme, araştırmacıya, sonuçları kıyaslama, çapraz karşılaştırmalar yapma ve olası sistematik yanlılığı azaltma imkânı sağlamaktadır.¹⁹

Bu çalışmanın nicel analizi, araştırmanın ilk aşamasında yaklaşık 9.000 öğrencinin ve 2.500 personelin katıldığı çevrimiçi bir anket çalışmasından elde

---

¹⁵ Adato, M. (2008). Integrating survey and ethnographic methods to evaluate conditional cash transfer programs. *IFPRI Discussion Paper*, no. 810: 1–27

¹⁶ Ellis, C., Dyer, A., and Thompson, D. (2014). Riding tandem: an organic and collaborative approach to research in vocational education and training. *Research in Learning Technology*, 22.

¹⁷ Bamberger, M. (2012). Introduction to mixed methods in impact evaluation. *Impact Evaluation Notes*, 3, 1-38.

¹⁸ Johnson, R. B. and Onwuegbuzie, A. J. (2004). Mixed methods research: A research paradigm whose time has come. *Educational researcher*, 33(7), 14-26..

¹⁹ Creswell J.W, Clark, P., and Vicki, L. (2011). Designing and conducting mixed methods research. Saga, 63. <http://doc1.lbfl.li/aca/FLMF022364.pdf>.

edilen verileri kullanmaktadır. İkinci aşamada, alt programların katılımcıları ve diğer paydaşlar ile odak grup toplantıları ve derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmada kullanılan nitel analiz, 35 alt program katılımcısı ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeleri ve 12 NUTS-1 düzeyini temsil eden illerdeki gruplarla 13 odak grup toplantısının yapıldığı derinlemesine çalışma tasarımı içermektedir. Odak grupları, ağırlıklı olarak öğrencilerin katıldığı 6 ile 8 kişilik gruplardan oluşmaktadır. Yarı yapılandırılmış mülakat soruları kapsamlı bir literatür taramasından sonra Türkiye Ulusal Ajans yetkilileri ve Araştırma Ekibinin ortak çalışmasıyla hazırlanmıştır. Ankara Zübeyde Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde bir pilot görüşme yapılarak anket sorularına son şekli verilmiştir.

Değişkenlerin normalliğini araştırmak için Shapiro-Wilk normallik testleri yapılmıştır. Veriler için normal dağılım varsayımları ve varyans homojenliği ihlal edildiğinde, parametrik olmayan veri analizi yöntemleri uygulanmıştır. Uygulanan parametrik olmayan testler, verilerin sıralanması ilkesiyle çalışmaktadır. Öğrencilerin, çalışma alanına göre projenin kariyer ve istihdam üzerindeki etkisine göre grupların ortalama puanlarını karşılaştırmak için Kruskal-Wallis testi -tek yönlü bağımsız varyans analizinin parametrik olmayan eşdeğerliği- yapılmıştır.

3. HAREKETLİLİK PROJELERİNİN ETKİSİ

3.1. ÖĞRENİCİLER

İnsan sermayesi teorisi, eğitim ve öğretimin her şekli, istihdam edilme olanağını arttıran, insani sermayeye yapılan yatırımlar olarak görür²⁰. Bu nedenle, eğitim talebi, eğitimden beklenen getirilere ve olası doğrudan ve dolaylı maliyetlere bağlıdır. Bireyin çalışma alanının ilgililiği ve öneminin yanı sıra, gelecekteki yüksek kazanç potansiyelinin farkında olması, eğitime yönelik beklenen faydayı arttırmaktadır. Aynı şekilde, üniversiteler de mezunların istihdam edilebilirliğini önemli bir hedef olarak görmektedir. Buna rağmen mesleklerin genellikle 'bilgi ve beceri yoğun' hale gelmesi sebebiyle insan sermayesi birikimi, sadece üniversite/yüksekokul eğitimi ile sınırlı kalmamaktadır. Uygun becerileri olmayan bireyler işgücü piyasasındaki değişimlere karşı daha savunmasız olduklarından, bu durum hayat boyu devam edecek bir süreçtir. Ayrıca, nüfusun yaşlanması, günümüz dünyasında mevcut beşeri sermayenin etkili bir şekilde kullanılmasını gerektiren önemli bir sorundur. Dolayısıyla, eğitim politikası yapıcıları, çeşitli yol ve eylemlerle bireylerin istihdam edilebilirliğini artırma yollarını bulmak istemektedirler.

İşveren tarafında ise mesleki uzmanlık, mezunların istihdam edilebilmesinin en önemli gereklerinden biri olarak ortaya çıkmaktadır. İletişim ve takım çalışması becerileri gibi insan ilişkilerindeki beceriler; yenilikçi/yaratıcı beceriler; ticari beceriler/girişimcilik becerileri; uluslararası uyum ve okuryazarlık, sayısal ve stratejik BİT becerileri gibi stratejik/organizasyonel beceriler, işverenlerin bir aday işe almak için değerlendirirken dikkate aldığı özellikler arasında yer alır.²¹ Zimmermann ve Neyer (2013), uluslararası hareketliliğin karakteri olumlu etkilediğini, açık olmayı ve anlaşabilme becerilerinin arttığını ve gözlenen kendi

---

²⁰ Becker, G. S. (1975). Investment in human capital: effects on earnings. In Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education, Second Edition (pp. 13-44). NBER.

²¹ Humburg, M., van der Velden, R., and Verhagen, A. (2013). The employability of higher education graduates: the employers' perspective. Final Report (Brussels: European Commission).

seçimlerinin ötesinde nevrotkliğin azaldığını, bu nedenlerle bireylerin istihdam edilebilirliğinin arttığını gösteren deneysel kanıtlar sunmaktadır.²²

Erasmus+ hareketlilik faaliyeti, hem bireylere hem toplumlara katkıda bulunan ve ekonomik büyüme ve refaha yönlendiren beşeri sermaye yatırımlarını ön plana çıkaran her türlü faaliyeti desteklemektedir²³. Bu amaçla, bireylerin beceri kazanmasına ve geliştirmesine yardımcı olmak; öğretme ve öğrenmenin kalitesini arttırmak; eğitim ve öğretim sistemlerinin etkinliğini ve verimliliğini artırmak teşvik etmek için politikalar uygulanmaktadır²⁴. Çalışmanın bu bölümünde, Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin katılımcı öğrenciler üzerindeki etkileri, nicel ve nitel yöntemler birleştirilerek değerlendirilmiştir. Mesleki eğitim öğrencileri, stajyerler ve çıraklar ile ilgili etki analizi, aşağıdaki hedef grup ile çarpın/yayılm etkileri üzerinde yoğunlaşmıştır:

- Öğrenme performansı;
- İstihdam edilebilirlik ve kariyer beklentileri;
- İnisiyatif ve girişimcilik duygusu;
- Kişisel gelişim;
- Yabancı dil becerileri;
- Kültürlerarası farkındalık;
- Toplumsal katılım;
- Avrupa projesi ve AB değerleri hakkında farkındalık;
- Gelecekteki yurtdışı hareketlilikleri için motivasyon.

Program çıktılarının analizi, katılımcı anketleri ve odak grup görüşmelerinden elde edilen veriler ışığında yapılmıştır. Odak grup toplantıları NUTS-1 düzeyini temsilen 13 ilde gerçekleştirilmiştir (illerin adları ve toplantı

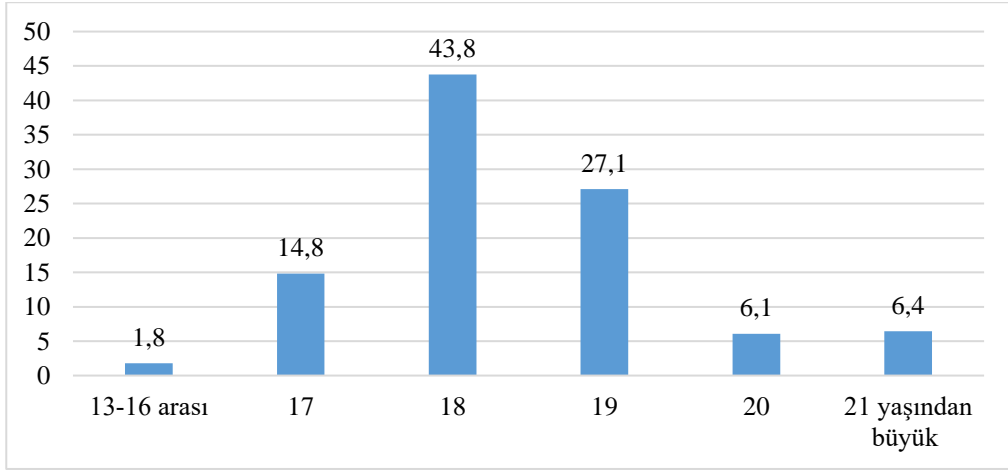
²² Zimmermann, J. and Neyer, F. J. (2013). Do we become a different person when hitting the road? Personality development of sojourners. *Journal of Personality and Social Psychology*, 105(3), 515.

²³ Pavlova, M. (2014). TVET as an important factor in country's economic development. *Springer Plus*, 3(1), K3.

²⁴ http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/library/statistics/erasmus-plus-annual-report_en.pdf.

sayısı için Ek'e bakınız). Anketlere yaklaşık 9.000 öğrenci katılmıştır. Öğrenme hareketliliği programına katılan erkek ve kadın katılımcı sayısının birbirine yakın olması dikkat çekicidir. Öğrencilerin %48,8'i kadın ve %51,2'si erkektir. Dolayısıyla, hareketlilik faaliyeti erkeklerin ve kadınların katılım oranları bakımından eşit fırsat sağlamaktadır. Öğrencilerin yaş dağılımı Grafik 2'de sunulmaktadır. Programa katılan öğrencilerin yaş ortalaması 19 iken, en yoğun katılım oranı 18 yaş grubundadır. Öğrencilerin %43,8'i 18 yaşındadır. Bu grubu %27,1'lik katılım oranı ile 19 yaş grubu izlemektedir.

Grafik 2. Öğrencilerin yaş dağılımı (%)

Aşağıdaki Tablo 4'e göre öğrencilerin %45,1'i 3. sınıf; %43,1'i 4. sınıf öğrencisidir. Öğrencilerin %98,2'si hayatlarında ilk kez Erasmus+ Programından veya Hayatboyu Öğrenme Programı'ndan yararlanmıştır.

Tablo 4. Öğrencilerin eğitim yılları

Yıl	Yüzde %
Birinci	2,2
İkinci	9,7
Üçüncü	45,1
Dördüncü	43,1
Beşinci	2,2

Tablo 5. Öğrenciler için evsahibi ülkelerin dağılımı

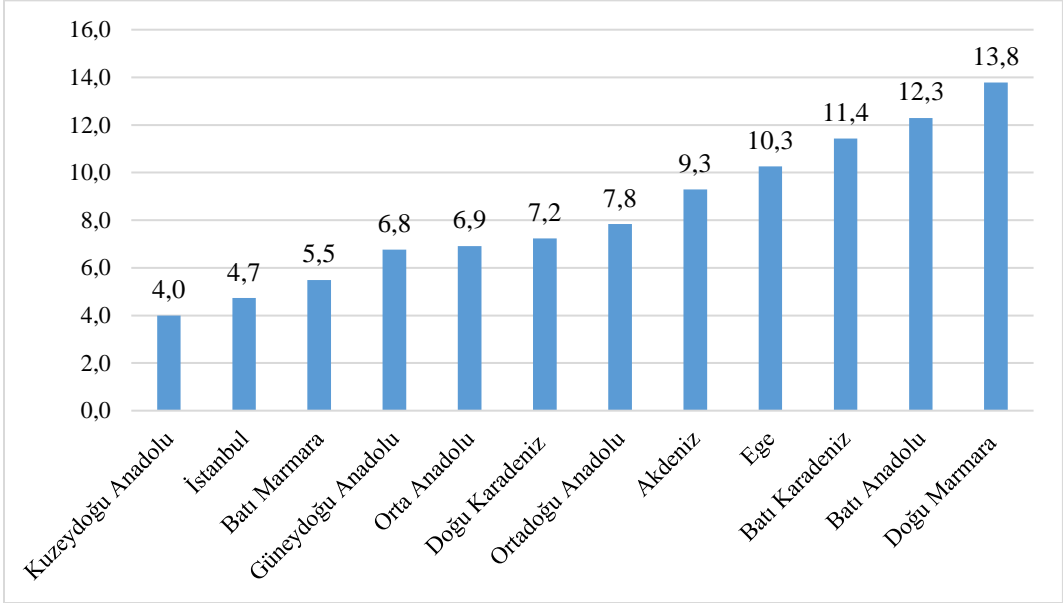
Ülke	Yüzde %
Almanya	30,2
Çek Cumhuriyeti	9,7
İspanya	8,4
Portekiz	7,1
İtalya	6,8
Polonya	6,6
Hollanda	5,6
Romanya	4,7
İsveç	4,2
Macaristan	2,6
Belçika	2,5
Letonya	2,5
Avusturya	2,1
Birleşik Krallık	1,8
Fransa	1,5
Danimarka	1,1
Finlandiya	1,0
Litvanya	0,4
Slovakya	0,3
Makedonya	0,2
Estonya	0,2
Yunanistan	0,1
Bulgaristan	0,1
Slovenya	0,1
Norveç	0,0
TOPLAM	100

Öğrencilerin Erasmus+ hareketlilik faaliyetini gerçekleştirdiği evsahibi ülkelerin dağılımı Tablo 5'te sunulmaktadır. Öğrencilerin %30,2'si Almanya'yı ziyaret etmişken, %9,7'si de Çek Cumhuriyeti'ni ziyaret etmiştir. İspanya, Türkiye'den öğrencilerin %8,4'ünü ağırlamıştır. Katılımcıların ikamet yerleri incelendiğinde, Erasmus+ hareketlilik faaliyeti gerçekleştiren öğrencilerin çoğunluğunun Batı bölgelerinden geldiği ortaya çıkmaktadır. En yüksek katılım Doğu Marmara (%13,8), Batı Anadolu (%12,3) ve Batı Karadeniz (%11,4) bölgelerinden gelmektedir (Grafik 3). Ayrıca, katılımcıların ikamet yerlerinin illere göre dağılımı (Şekil 1), illerin temsiliyeti açısından heterojenlik olduğunu göstermektedir. Ardahan, Kırşehir, Kilis, Tunceli ve Osmaniye gibi, bazı illerin, Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katılmamış olması dikkate değerdir.

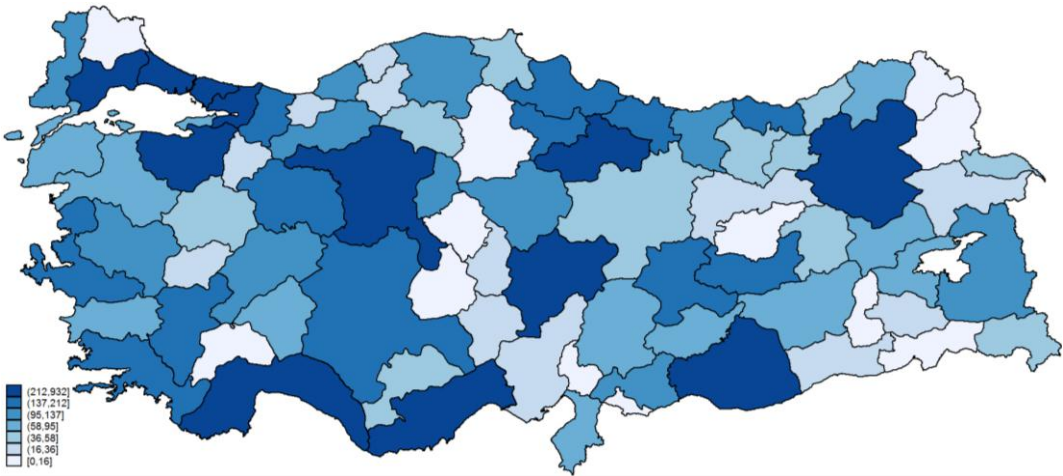

Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katılan öğrencilerin heterojen dağılımının ortadan kaldırılması üzerine çalışılması, özellikle insan sermayesinin artırılarak Türkiye'nin farklı bölgelerindeki öğrencilerin istihdam edilebilirliklerinin artırılması yararlı olacaktır.

Grafik 3. NUTS-1 bölgelerine göre öğrencilerin dağılımı (%)

Şekil 1. Öğrencilerin sayılarının illere göre dağılımı

3.1.1. İstihdam edilebilirlikle ilgili temel yeterlilikler ve/veya beceriler

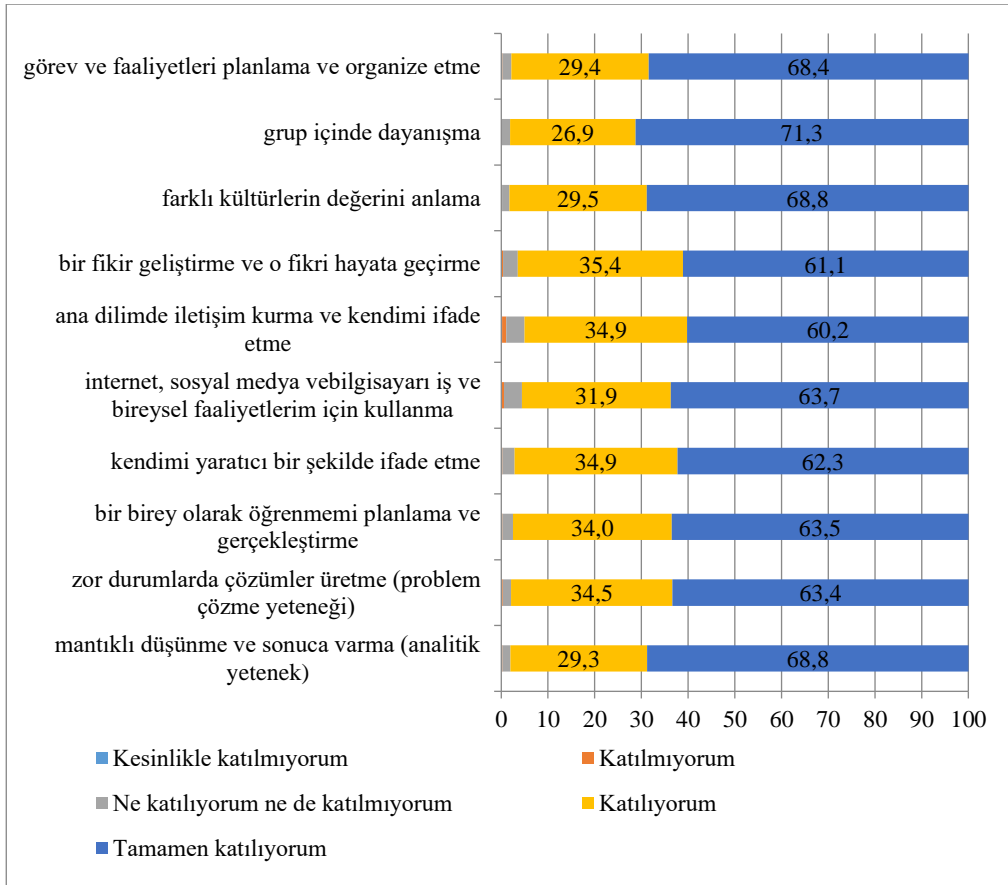
Genel olarak, projeye katılan öğrenciler temel amaçlarının teknik/mesleki bilgi ve becerilerini arttırmak olduğunu belirtmektedir. Grafik 4'te gösterildiği gibi Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katılım nedenleri sorulduğunda, öğrencilerin %88,6'sı "teknik/mesleki becerilerini/yeterliklerini artırma" seçeneğini seçmiştir. "Yabancı dil öğrenimi ve/veya gelişim fırsatları" seçeneğini söyleyen öğrenci oranı %75,6'dır. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%60,9), adaptasyon gibi kişisel becerilerini geliştirme fırsatını değerlendirmek amacıyla Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katıldıklarını belirtmişlerdir.

Grafik 4. Yurtdışında eğitim ve öğretim için ana motivasyonlar (%)

Anket bulguları öğrencilerin yabancı kurumları ziyaret etmekten fayda sağladıklarını göstermektedir. Grafik 5, hareketlilik faaliyetinin öğrencilerin bireysel becerileri üzerindeki etkileri hakkında öğrencilerin düşüncelerini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin %95'inden fazlası, çeşitli yeteneklerini geliştirdiklerine dair olumlu bir görüş belirtmektedir. Öğrencilerin %98,1'i (Katılıyorum + Tamamen katılıyorum) hareketlilik deneyiminin analitik düşünme becerilerini geliştirdiğine inanmaktadır. Sorun çözme becerilerinin program süresince geliştiğini kabul eden katılımcıların yüzdesi %34,5 iken, bu fikre tamamen katılan katılımcıların yüzdesi %63,4'tür. Öğrencilerin %63,7'si ise hem iş hayatlarında hem kişisel aktivitelerinde kullanım için interneti, sosyal medyayı ve bilgisayar kullanmayı kesinlikle geliştirdiklerini beyan etmektedir.

Grafik 5. Hareketlilik faaliyetinin mesleki niteliklere etkisi
"Bu etkinliğe katılmakla (...) daha iyi öğrendim." (%)

Grafik 5'e göre, katılımcıların %98,2'si (Katılıyorum + Tamamen katılıyorum) Hareketlilik faaliyetinden sonra grup içi dayanışmayı daha iyi anladığını ve arkadaşlarıyla ve takım arkadaşlarıyla daha kolay işbirliği yapabildiklerini belirtmektedir. Görevlerini ve etkinliklerini planlama konusunda kesinlikle gelişim gösterdiklerini söyleyenlerin oranı ise %68,4'tür.

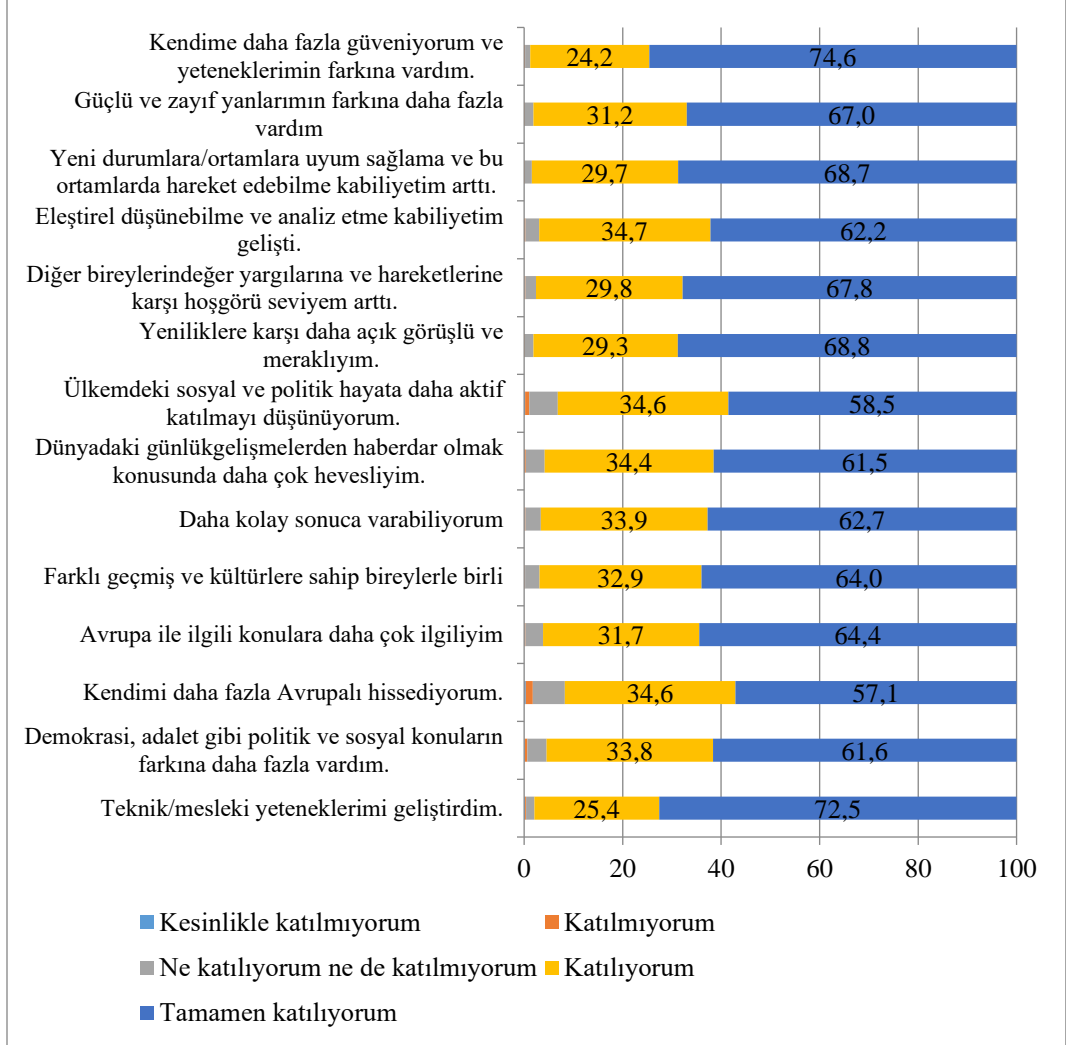
Grafik 6, hareketlilik faaliyetine katılımları sebebiyle öğrencilerin kendilerinde gördükleri değişiklikler hakkındaki düşüncelerini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin %97,9'u (Katılıyorum + Tamamen katılıyorum), hareketlilik deneyimleri sayesinde teknik/mesleki becerilerini geliştirdiklerini belirtmektedir. Eleştirel düşünme ve analiz etme yeteneklerini geliştirdiklerine inanan katılımcıların oranı %34,7 iken, buna tamamen katılanların oranı ise %62,2'dir.

Bu nedenle, katılımcıların büyük çoğunluğu projenin amacının istihdam edilmeye yönelik becerilerinin geliştirilmesi ve temel yeterliklerinin artırılması olduğunun farkındadır ve anket sonuçları, hareketlilik projesinin katılımcılara bu şekilde katkıda bulunduğunu göstermektedir. Erasmus+ hareketlilik faaliyeti, hemen hemen tüm öğrencilerin yeteneklerinin farkındalığına ve gelişimine olumlu katkıda bulunmuştur. Öğrencilerin yetkinlik ve becerilerinin bir parçası olan istihdam beklentileri, yabancı dil gelişimi, girişimcilik konularındaki değişimler, sonraki bölümlerde ayrıntılı olarak incelenecektir.

Odak grubu toplantılarının bulguları, niceliksel veri analizinden elde edilen sonuçları desteklemektedir. Odak grup katılımcıları, evsahibi ülkelerdeki işyerlerinde güvenlik önlemlerinden etkilenmişlerdir. Bazı çıraklar, yurtdışındaki Erasmus+ hareketlilik faaliyetindeki deneyimleri nedeniyle atölyelerinde gözlük ve maske kullanmaya başladıklarını söylemektedir. Türkiye'de güvenlik önlemlerine uymadıklarını ve öğretmenlerinin tavsiyelerini yerine getirmediklerini belirtmektedirler. Fakat Hareketlilik faaliyetinden sonra, katılımcılar artık düzenlemelere uyma konusunda daha dikkatli olduklarını ortaya koymaktadır. Öğrenciler, hareketlilik deneyiminin bilgilerini geliştirdiğini ve yeni fikirler yaratma konusunda kendilerine ilham verdiğini ifade etmektedir. Deneyimlerinin mesleki becerilerine katkıda bulunduğunu kabul etmektedirler. Programın, genel

durumlarına katkısı sayesinde öğrenciler, bir istihdam olanağı bulma ve/veya kendi girişimlerini yürütme imkanında bir artış olduğunu düşünmektedirler.

Grafik 6. Hareketlilik faaliyetinin analitik ve sosyal becerilere etkisi
"Bu hareketlilik faaliyetine katıldıktan sonra ..." (%)

"İnsanlığın önemini gördük. Orada bizim ülkemizdeki gibi değil. İnşaat alanlarına girdik, fabrikaları gezdik. Alınan güvenlikler üst düzeyde. Sadece çalışma alanları değil yollar da aynı şekilde. Bisiklet yolları falan çok fazla. İnsanları daha çok sağlıklı hayata yönlendiriyor. Teknolojileri de daha gelişmiş, bazı fabrikalarda insansız robotlar var."
(Edirne)

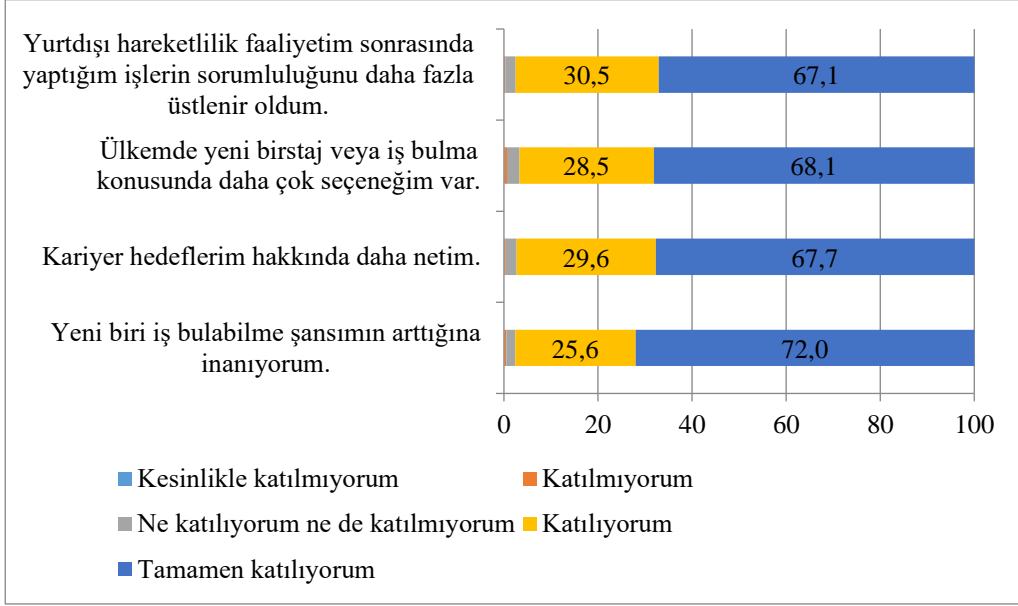
“Orada pratik yapmış olduk hem, biraz da değişik şeyler öğrendik. Mesela akım sistemlerini telefonda kontrol etmeyi öğrendik. Şu anda Türkiye’de de, Burhaniye’de de, var. Geçen gün yaptık, zorluk çekmedik.” (Balıkesir)

“Oradaki seramik atölyesini görünce, geldikten sonra seramik atölyesi açtık. Bir kaç fırını, bir kaç makinasını aldık. Çocuklar çok güzel ürünler yaptılar. Seramik atölyesinde özgün olarak üretilen ürünleri, sergilenmesi amacıyla İstanbul’da bir sergiye gönderdik. Burada yıllarca çanak çömlek olarak basit şeyler yapıyordu. Oraya gittikten sonra neler yapıldığını gördük. Mesela Noel bayramlarına özel biblolar yapıp onları boyuyorlardı. Bunun için satış ofisleri vardı. Biz de elimizde satış ofisi hazırladık.” (Bursa)

3.1.2. İstihdam edilebilirlik ve gelişmiş kariyer beklentileri

Genel olarak, istihdam edilebilirliğin, öğrencilerin projeye katılımının önde gelen nedenlerinden biri olduğu görülmektedir. Katılan öğrenciler hem yurtiçinde hem yurtdışında istihdam edilme olanaklarında bir değişiklik beklemektedirler. Grafik 4'e göre, öğrenciler, hareketlilik faaliyetinin kendi ülkelerinde istihdam edilme şansını daha fazla etkileyeceğini düşünmektedirler. Öğrencilerin %65,4'ü programa katılma nedenleri arasında kendi ülkelerinde istihdam edilme olanaklarının artması olduğunu belirtmektedir. Yurtdışında istihdam şansını artırabileceklerini düşünenlerin oranı %48,1'dir. Grafik 7, hareketlilik faaliyetinin, öğrencilerin istihdamı ve kariyer beklentileri üzerinde önemli pozitif etkileri olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin %97,6'sı (Katılıyorum + Tamamen katılıyorum), hareketlilik deneyiminin yeni iş bulma şansını arttırdığına inanmaktadır. Kariyer hedeflerinin daha net olduğunu düşünen katılımcıların yüzdesi %29,6 iken, bu fikre tamamen katılanların oranı %67,7'dir. %68,1'i ise kendi ülkelerinde yeni bir staj veya iş bulma seçeneklerinin kesinlikle arttığını beyan etmektedir. Yurtdışı Hareketlilik faaliyetinden sonra, mesleklerinde daha fazla sorumluluk aldıklarını söyleyenlerin oranı %97,6'dır (Katılıyorum + Tamamen katılıyorum). Katılımcıların %1'den azı, hareketlilik faaliyetinin istihdam edilebilirlik ve kariyer hedefleri üzerindeki etkinliği konusunda olumsuz cevap vermiştir. Dolayısıyla, Erasmus+ hareketlilik faaliyeti, öğrencileri, istihdam ve kariyer açısından çok önemli ve olumlu bir şekilde etkilemiştir.

Grafik 7. Hareketlilik faaliyetinin gelecek kariyer hedeflerine etkisi
 "Bu hareketlilik tecrübesi sayesinde ..." (%)

Önceki bölümlerde belirtildiği gibi, öğrencilerin bölgeleri, evsahibi ülkeleri ve çalışma alanlarına ilişkin profillerinde heterojen bir dağılım vardır. Erasmus+ hareketlilik faaliyeti, öğrenim alanlarına bağlı olarak, öğrencilerin istihdam edilebilirlik ve kariyer beklentilerini farklı şekilde etkileyebilir. Kariyer ve istihdam edilebilirlik farklarını çalışma alanına göre araştırmak için, Kruskal-Wallis testi - tek yönlü bağımsız değişken analizinin parametrik olmayan eşdeğeri - yapılmıştır²⁵. Tablo 6'da, Kruskal-Wallis test sonuçları, tüm öğeler için öğrencilerin çalışma alanları arasındaki ortalama puanlarda önemli farklılıklar ortaya koymaktadır. Yeni ya da daha iyi bir iş bulma; ülkesindeki staj veya işler için daha iyi fırsatlar elde etme şanslarının arttığına dair inançları; ve mesleki kariyer hedefleri ve amaçları hakkındaki fikirleri bakımından, öğrencilerin öğrenim alanlarına göre istatistiksel olarak önemli farklılıklar vardır. Çevre konusunda çalışan öğrencilerin, özellikle de Türkiye'de daha iyi bir iş bulmak için gelecekte umutlu olma konusunda daha

²⁵ Kruskal-Wallis testi için test istatistiği χ^2 ile gösterilir ve ki-kare dağılıma yaklaşıp. Bu test istatistiği, ilişkili p-değeri ile raporlanır.

iyimser oldukları (daha yüksek ortalamalara sahip oldukları için) ortaya çıkmaktadır; bu kişiler diğer çalışma alanlarındaki kişilere kıyasla meslekleri hakkında daha net fikre sahiptirler. Ayrıca, Tablo 6'daki istatistiksel analiz gelecekteki çalışmalara yönelik olarak, Erasmus+ hareketlilik projelerinin öğrencilerin beklentilerine etkisinin çalışma alanına göre farklılık gösterip göstermediğini ele almaktadır. Elektrik ve enerji, okul öncesi eğitim ve çocuk gelişimi ve iş sağlığı ve güvenliği alanlarındaki öğrencilerin, diğer alanlardaki öğrencilere kıyasla gelecekte daha iyi bir istihdam olanağına sahip olma konusunda daha emin oldukları görülmektedir.

Ayrıca, projenin kariyer, istihdam edilebilirlik ve gelecekteki iş beklentileri üzerindeki etkisinin, eğitim seviyesine göre farklı olup olmadığını araştırmak için Mann-Whitney testi uygulanmıştır. Bu amaçla, öğrenciler ikiye ayrılmıştır: Mesleki Eğitim grubu ve çıraklık grubu. İki grup arasında yeni ya da daha iyi bir iş bulma, kendi ülkesinde staj veya iş için daha iyi fırsatlar elde etme konusunda ve mesleki kariyer amaç ve hedeflerine ilişkin fikirlerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Bununla birlikte, Mesleki Eğitim grubunun, kariyer hedefleri ve amaçları hakkındaki sorular için istatistiksel olarak daha yüksek ortalama değerleri bulunmaktadır. Bu öğrencilerin, uluslararası bağlamda başarılı bir kariyer açısından daha umutlu olduğu görülmektedir. Tablo 7'deki tüm alt kalemler için Ki-kare istatistiği, istatistiksel açıdan anlamlıdır, bu da, çalışma düzeyine göre, gelecekteki mesleki tutum ve hedefler üzerindeki etkiler konusunda önemli bir farklılık bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 6. Hareketlilik faaliyetinin çalışma alanına göre kariyer ve istihdam edilebilirlik potansiyeline etkisi

	Yeni bir iş bulabilme şansımın arttığına inanıyorum		Kariyer hedeflerim hakkında daha netim		Ülkemde yeni bir staj veya iş bulma konusunda daha çok seçeneğim var		Yurtdışı Hareketlilik faaliyetinin ardından yaptığım işlerin sorumluluğunu daha fazla üstlenir oldum	
	ortalama	std sapma	ortalama	std sapma	ortalama	std sapma	ortalama	std sapma
BİT	4.64	0.60	4.65	0.56	4.51	0.76	4.41	0.77
Denizcilik	4.56	0.65	4.58	0.67	4.43	0.74	4.44	0.72
Eğitim	4.64	0.54	4.62	0.55	4.59	0.61	4.49	0.67
Elektrik ve enerji	4.80	0.48	4.78	0.47	4.76	0.56	4.72	0.56
İş sağlığı ve güvenliği	4.70	0.48	4.68	0.51	4.52	0.64	4.51	0.65
Yönetim ve muhasebe	4.71	0.50	4.67	0.51	4.49	0.70	4.45	0.72
Hijyen ve mesleki sağlık hizmetleri	4.64	0.50	4.73	0.47	4.77	0.59	4.47	0.65
Mekanik ve metal ticareti	4.51	0.60	4.52	0.58	4.50	0.69	4,35	0.72
Okul öncesi öğretmenleri için çocuk bakımı ve eğitimi	4.72	0.46	4.65	0.50	4.56	0.64	4.51	0.62
Sağlık	4.66	0.58	4.68	0.53	4.52	0.70	4.49	0.73
Tarım, ormancılık, balıkçılık ve Veterinerlik	4.49	0.63	4.42	0.63	4,35	0.68	4,31	0.68
Seyahat, turizm ve boş zaman	4.67	0.54	4.70	0.51	4.62	0.59	4.61	0.58
Üretim	4.52	0.67	4.59	0.53	4,36	0.77	4,32	0.74
Diğer	4.63	0.66	4.62	0.61	4.55	0.63	4.56	0.74
Kruskall- Wallis Testi χ^2 (P-değer)	104.007 (0.000)***		95.706 (0.000)***		112.935 (0.000)***		127.007 (0.000)***	

Tablo 7. Hareketlilik faaliyetinin, eğitim alanı açısından, kariyer, istihdam edilebilirlik ve gelecek beklentileri üzerindeki etkisi

İfade	Meslek	Ortalama	Standart Sapma	Mann-Whitney Testi (p-değer)
Yeni bir iş bulabilme şansımın arttığına inanıyorum	Öğrenci	4.643	0.571	1.566
	Çıracak	4.597	0.614	(0.117)
Kariyer hedeflerim hakkında daha netim	Öğrenci	4.644	0.544	0.832
	Çıracak	4.626	0.548	(0.405)
Ülkemde yeni bir staj veya iş bulma konusunda daha çok seçeneğim var	Öğrenci	4.532	0.688	0.494
	Çıracak	4.526	0.671	(0.621)
Yurtdışı Hareketlilik faaliyetim sonrasında yaptığım işlerin sorumluluğunu daha fazla üstlenir oldum	Öğrenci	4.467	0.711	0.882
	Çıracak	4.439	0.72	(0.377)
İleride bir gün yurtdışında çalışabileceğimi düşünüyorum	Öğrenci	4.541	0.648	2.035
	Çıracak	4.487	0.659	(0.041)**
Erasmus+faaliyetimi gerçekleştirdiğim ülkede bir gün çalışabileceğimi düşünüyorum	Öğrenci	4.772	0.471	3.127
	Çıracak	4.707	0.511	(0.001)***
Uluslararası bir ortamda/konuda çalışmak istiyorum	Öğrenci	4.693	0.54	4.108
	Çıracak	4.592	0.601	(0.000)***

Not: *, ** ve *** sırasıyla, %10, %5 ve %1 seviyesinde anlam ifade etmektedir.

Odak grubu toplantıları, niceliksel analiz sonuçları ile aynı doğrultuda sonuçlar vermektedir. Katılımcılar, Erasmus+ hareketlilik faaliyeti deneyiminin, istihdam edilebilirlik beklentilerini iyileştirdiğine ve güçlü bir eğitim geçmişi sağladığına inanmaktadırlar. Öğrenciler, yeni yöntemler ve farklı teknikler öğrenerek, teorik bilgilerini genişletmekte ve uygulamalı deneyim kazanmaktadırlar. Ayrıca, hareketlilik faaliyeti sırasında öğrencilerin sosyal becerileri ve iletişim becerileri gelişmektedir. Katılımcıların, iş etiğini anlama ve işyeri güvenliği önlemlerini alma konusunda daha istekli oldukları görülmektedir. Bu özellikler, katılımcıların iyi bir istihdam fırsatı elde etme umutlarını artırmaktadır. Genel olarak, raporun bulguları, hareketlilik projesinin öğrencilerin

istihdam edilme şansını ve kariyer beklentilerini geliştirdiğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle, Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin temel hedeflerinden birine ulaşılmıştır.

“İyi bilinen bir şirkette çalışmak farklı bir kazanç getirir. Ziyaretimden sonra iş bulmak için fırsatımın arttığını hissediyorum. Bilişim sektöründe çalışıyorum. Ev sahibi ülkede yazılımda çok verimli bir eğitim aldım. Özel bir şirkete başvurursak, 100 kişi olsa bile önce bizi tercih edecekler. Projenin sonunda bir sertifika aldık, bir belge aldık. Bu proje, yeteneklerimizi geliştirmemize yardımcı oldu. ” (Tokat)

“Hem yurt dışı hem orada görmüş olduğumuz eğitimler bize çok yarar sağladı. Şu an çalıştığım mimar, kendi yapamadığı dış çizimleri bana yaptırıyor. Ki ikimiz birden çok güzel çizimler yapabiliyoruz. Ofis çizimleri, inşaat çizimleri falan yaptık. 2 tane inşaat çizimim var ki biri satıldı.” (İstanbul)

3.1.3. İnisiyatif, kendini geliştirme, kendine saygı duygusu

Betimsel istatistikler, öğrencilerin büyük çoğunluğunun 20 yaşın altındaki gençler olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin çoğunluğu (%78), hareketliliğe katılımlarının eğitim müfredatlarındaki zorunlu bir faaliyet olmadığını belirtmektedir. Genç yaşlarına rağmen zorunlu olmayan bir programın parçası olmayı istemeleri öğrencilerin inisiyatif almaları ve girişimcilik ruhları bakımından bir işaret olarak yorumlanabilir.

Grafik 5'e göre, katılımcıların %98,2'si (Katılıyorum + Tamamen katılıyorum) Hareketlilik faaliyetinden sonra, takım halinde çalışma konusunda daha iyi bir anlayışa sahip olduklarını belirtmektedir. Görevlerini ve faaliyetlerini planlamada daha iyi olduklarını beyan edenlerin oranı %97,8'dir. Benzer şekilde, katılımcıların %97,5'i (Katılıyorum + Tamamen katılıyorum), hareketlilik faaliyeti aracılığıyla birey olarak kendini eğitime ve planlama yapma konularında ilerleme kaydettiklerini ifade etmektedir. Katılımcıların %96,5'i yurtdışı hareketlilik sırasında fikir geliştirmeyi ve uygulamayı daha iyi öğrendiklerini belirtmektedir. Kendilerini yaratıcı bir şekilde ifade etme konusunda ilerleme kaydettiğini düşünenlerin oranı %97,2'dir. Bu nedenle, Erasmus+ hareketlilik faaliyeti,

öğrencilere, girişimcilik becerilerinin geliştirilmesi konusunda hemen hemen tüm boyutlarda katkıda bulunmaktadır.

Grafik 6'daki veriler, öğrencilerin kendine güven ve kişisel gelişim konularında önemli gelişmeler kaydettiğini göstermektedir. Öğrencilerin %98,8'i (Katılıyorum + Tamamen katılıyorum), programdan sonra, yeteneklerinin farkına vardıklarını ve kendilerine daha fazla güvendiklerini belirtmektedirler. Katılımcıların %67'si programdan sonra, güçlü ve zayıf yanlarının daha fazla farkına vardığını söylemektedir. Öğrencilerin %98,4'ü, (Katılıyorum + Kesinlikle katılıyorum) yeni durumlara/ortamlara adapte olma ve bu ortamlarda hareket edebilme yeteneklerini geliştirdiğini düşünmektedir. Grafik 7'deki bulgular, neredeyse tüm öğrencilerin (%97,6) hareketlilik faaliyetine katıldıktan sonra yaptıkları işlerde daha fazla sorumluluk aldıklarını göstermektedir. Ayrıca, odak grup toplantılarındaki katılımcılar, kendine güvenlerinin, sosyal becerilerinin ve iletişim becerilerinin geliştiğini bildirmektedir.

“Mesela kendi başımıza pasaport işlemlerimizi halledemezdik. Orada konuşmaları falan hocalarımız yapmıştı. Ama şimdi herkes tek başına gidip yapar yani, bir korkusu olmaz. Yurtdışına karşı bir korkumuz olmaz artık.” (Tokat)

“Tabi ki, Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin gelecekteki istihdam edilebilirliğe yönelik önemli katkıları var. İlerideki hayatımızı etkilemese bile, kendimize güven konusunda çok büyük bir katkı sağladı. Orada çıkıp sunum yaptık. Normal de ben burada konuşmaya utanırdım ama onun özgüvenini orada kazandık.” (Trabzon)

“Özgüven konusunda kendimi daha rahat hissettim. Orada ilk günden tanıştığımız arkadaşlar oldu. İlk gün ben kendimi rahat hissettim ve rahatlık öyle devam etti. Buraya gelince o özgüven hala devam ediyor.” (Tokat)

“Ben ailemden uzaklaşmaya korkuyordum. Ailemle birlikte yaşıyordum. Hiç ayrılmadım. Bursa dışına çıkmamıştım. Almanya ya gidince bunu öğrendim. 15 gün kaldım, ben yapabiliyordum dedim.” (Bursa)

Özetle, öğrencilerin anketlerinden elde edilen veriler ve analizler, Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin katılımcılara girişimcilik ruhu, kişisel gelişim ve kendine güven konularında oldukça olumlu etkisinin olduğunu göstermektedir. Bu

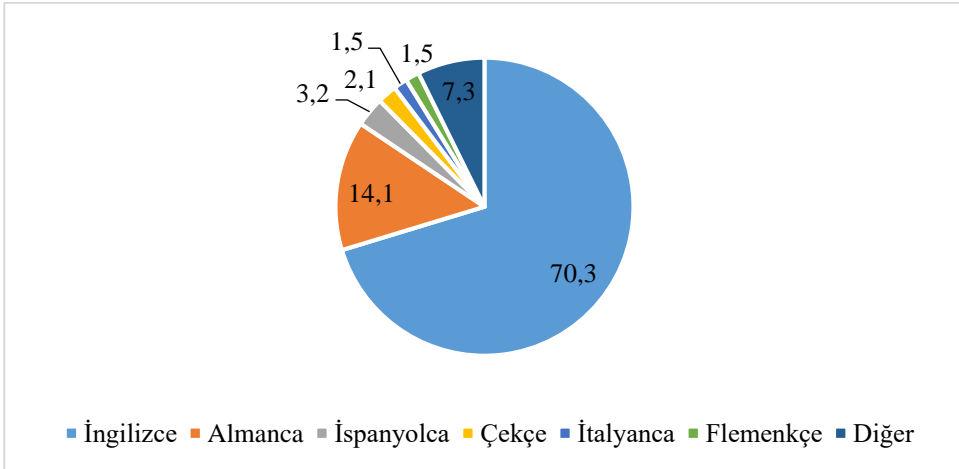
nedenle, programın, gençlerin kişisel gelişimlerine önemli katkılar sağlayarak, geleceklelerini şekillendirme konusunda bir etkisi olacağını öngörmek mümkündür.

3.1.4. Yabancı dil yeterliliği

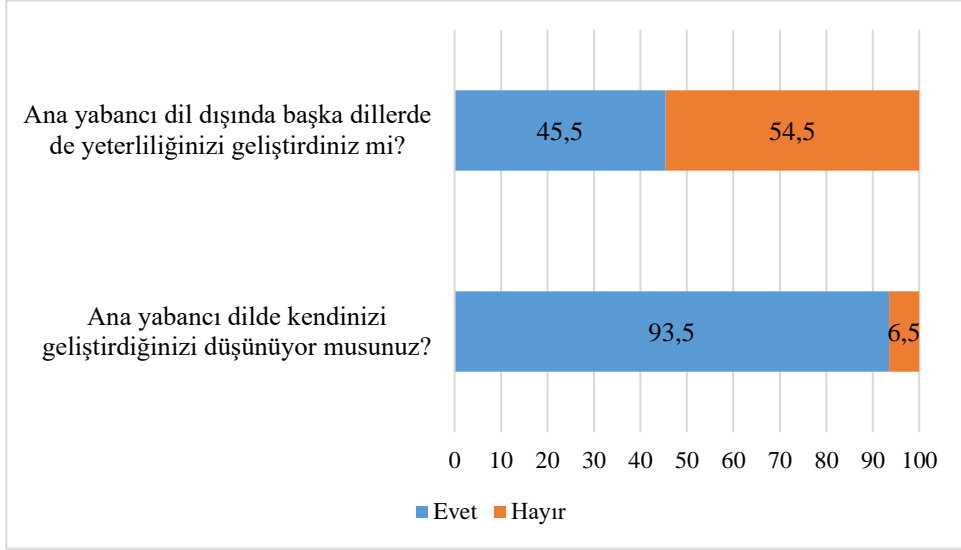
Yurtdışı hareketlilik projelerinde öngörülen beklenen hedeflerden biri, katılımcıların yabancı dil becerisine katkıda bulunmaktır. Katılımcılardan alınan geri bildirimler, Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin bu amaca ulaşmakta katkıda bulunduğunu göstermektedir. Öğrencilere, Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katılma nedenleri sorulduğunda, katılımcıların %75,6'sı, Grafik 4'te gösterildiği üzere, yabancı dil öğrenme ve/veya geliştirme fırsatını değerlendirmek için programa katıldıklarını ifade etmektedir. Eğitimlerinin bir bölümünü yabancı bir dilde yapmak isteyenlerin oranı ise %40,2'dir.

Grafik 8, katılımcı öğrencilerin kullandığı ana yabancı dillerin dağılımını vermektedir. Katılımcıların %70,3 'ü Hareketlilik faaliyetinde, ana yabancı dil olarak İngilizce, %14,1' i Almanca, %3,2 'si İspanyolca, %2,1' i Çekçe ve %1,5'i Flemenkçe ve İtalyanca kullanmıştır. Grafik 9'daki bulgulara göre, öğrencilerin %93,5'i kendilerini yurt dışında kullandıkları ana yabancı dilde gelişim gösterdiklerini düşünmektedir. Ana yabancı dil dışındaki diğer dillerde kendilerini geliştirdiklerini söyleyenlerin oranı %45,5'tir.

Grafik 8. Hareketlilik etkinliği sırasında kullanılan ana dil (%)

Grafik 9. Hareketlilik faaliyetinin dil becerilerine etkisi
"Yurtdışında kaldığınız süre boyunca ...." (%)

Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katılan öğrenciler, kullandıkları ana yabancı dile ek olarak diğer yabancı dilde becerilerini geliştirmektedir. Tablo 8 katılımcıların öğrendiği ek diller hakkında bilgi vermektedir. İkinci bir yabancı dil geliştiren öğrencilerin yaklaşık yarısı (%48,8) İngilizce becerilerini geliştirmiştir. İngilizce'yi sırasıyla Almanca (%13,9) ve İspanyolca (%6,2) izlemektedir.

Tablo 8. Ana dilden başka diğer dillerde gelişme (%)

Diller	Dil 1	Dil 2
İngilizce	48,8	24,6
Almanca	13,9	16,2
İspanyol	6,2	9,6
Çek	4,5	3,8
Portekizce	4,5	3,2
Lehçe	4,4	5,7
İtalyan	3,5	4,6
Fransızca	2,5	8,4
Letonca	2,2	4,5
Flemenkçe	1,8	8,6
Diğer	7,7	10,8

Odak grup toplantılarının katılımcıları, evsahibi ülkelere ziyaretlerinde yabancı bir dil öğrenmenin önemini fark ettiklerini belirtmektedir. İlerideki Erasmus+ değişim projelerine seçilebilmek için kurslara katılmak suretiyle yabancı dil becerilerini geliştirmeyi planladıklarını topluca dile getirmişlerdir. Yine de, dil sorunu nedeniyle kendilerini doğru bir şekilde ifade edemedikleri zaman evsahibi ülkenin vatandaşlarının anlayış göstermiş olmalarından ve yardım etmelerinden etkilenmişlerdir.

“Yabancı dil kurslarına katılmak istiyorum. Erasmus+ Hareketlilik faaliyetlerine katılmak için yabancı dil bilgisinin bir gereklilik olduğunu öğrendiğimde, yabancı dil kursuna kayıt olmaya karar verdim.” (Trabzon)

“Dil gerektiğini o an fark ettim zaten. Kreşte staj yapıyorduk, o gün erken gitmiştik. Müdür yanımıza geldi, sürekli bir şeyler söylüyordu, biz anlamıyorduk. En sonunda tuttu bize ‘bay bay’ yaptı. O zaman anladım, çıkış hakkımızın geldiğini, halbuki yarım saat daha vardı, biz yarım saat erken gittiğimiz için yarım saatte erken çıkardılar.” (Trabzon)

“Kendime güvenim, sosyal becerilerim gelişti. Hiç tanımadığım insanlarla gittim. Orada dillerini anlayamadığım insanlarla tanıştım, ama İngilizce konuşarak iletişim kurdum. Böylece İngilizce konuşma becerim gelişti. Ayrıca biraz İspanyolca da öğrendim.” (İzmir)

3.1.5. Kültürlerarası farkındalık

Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin önemli bir amacı, katılımcılara farklı kültürleri keşfetme ve kültürlerarası etkileşim sağlama konusunda yardımcı olmaktır. Grafik 4'te gösterildiği gibi, öğrencilere, katılım nedenleri sorulduğunda öğrencilerin %67,7'si 'yeni insanlarla tanışma fırsatı' seçeneğini işaretlemektedir. Grafik 5'teki veriler öğrencilerin hareketlilik faaliyeti sırasında farklı kültürlerin değerini konusunda ilerleme kaydettiklerini göstermektedir. Öğrencilerin %98,3'ü (Katılıyorum + Tamamen katılıyorum), hareketlilik faaliyetinin bu konudaki katkısı hakkında olumlu bir görüş bildirmektedir.

Grafik 6, öğrencilerin, hareketlilik faaliyetine katılmalarıyla kendilerinde gözlemledikleri değişikliklerle ilgili düşüncelerini ortaya koymaktadır. Öğrencilerin %97,6'sı (Katılıyorum + Tamamen katılıyorum) hareketlilik

deneyimlerinin değer yargılarına ve diğer bireylerin eylemlerine karşı toleranslarını arttırdığını ifade etmektedir. Daha açık fikirli ve yeniliklere karşı daha meraklı olduklarını kabul eden katılımcıların oranı %29,3'tür, buna tam olarak katılan katılımcıların oranı ise %68,8'dir. Farklı geçmişe ve kültürlere sahip bireylerle daha fazla işbirliği yapabileceklerini söyleyenlerin oranı %96,9'dur. Grafik 10'a göre, öğrencilerin önemli bir kısmı, uluslararası boyutta belli bir seviyede bütünleşme sağlamıştır. Yerel öğrencilerle uyum sağladıklarını belirten katılımcıların oranı (İyi + Çok iyi) %94,7'dir. Öğrencilerin %92,2'si diğer Erasmus+ katılımcıları ve uluslararası öğrencilerle iyi veya çok iyi bütünleşme sağladıklarını belirtmektedir.

Odak grubu toplantılarındaki bulgular, katılımcıların kültürel farklılıkları Erasmus+ hareketliliğinde deneyimlemelerinden dolayı çok mutlu olduklarını göstermektedir. Öğrenciler, evsahibi ülkelerindeki kişilerin kendi ülkelerine kıyasla birbirlerine daha saygılı olduğunu itiraf etmektedir. Ayrıca, öğrenciler gittikleri evsahibi ülkelerde fikirlerini ifade ederken daha rahat hissetmektedir. Özellikle işyerlerinde çevre dostluğundan ve temizlikten etkilenmiştir. Katılımcılar, insanların trafikte birbirlerine duydukları saygıyı da şaşkınlıkla karşılamışlardır. Türkiye'den farklı olarak, insanların çevrede kimse olmasa bile trafik kurallarına uymalarını gözlemlemişlerdir. Öğrenciler, çevreye ve trafik kurallarına uyma konusundaki davranışlarının Erasmus+ hareketlilik faaliyetlerinden olumlu bir şekilde etkilendiğini kabul etmektedir. Daha da önemlisi, öğrencilerin evsahibi ülkedeki iş etiğini kendi deneyimleri ile karşılaştırma şansları olmuştur. İş arkadaşlarının ve üstlerin birbirlerine karşı saygılı olduklarını ve deneyimlerini ve bilgilerini paylaşmada hiçbir zorluk yaşamadıklarını ya da kısıtlamada bulunmadıklarını belirtmektedirler. Özetlemek gerekirse, öğrencilerin verilerinin analizi, Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin katılımcıların kültürler arası farkındalığında oldukça olumlu etkilere sahip olduğunu göstermektedir.

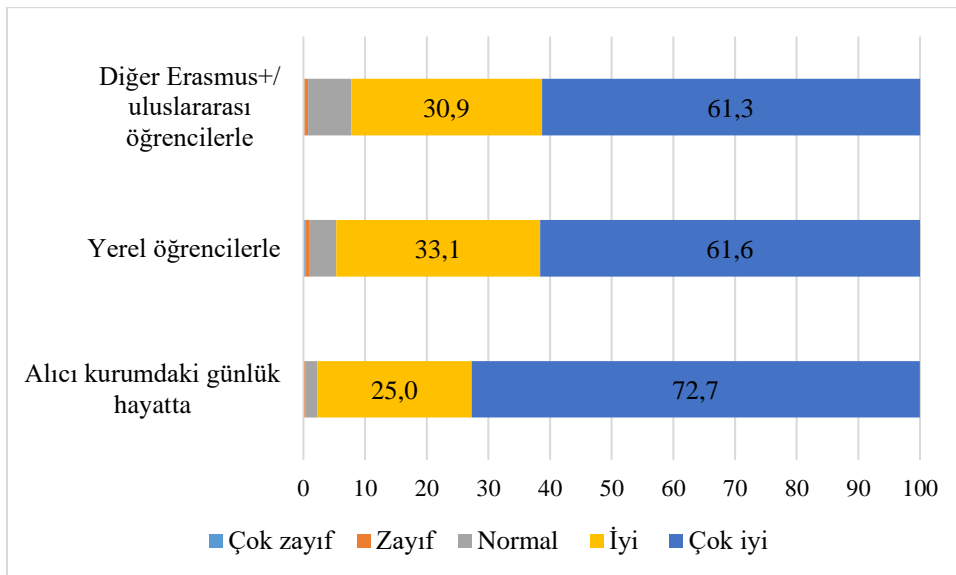
“Onların temizlik hijyen ile ilgili konuları, onların ayırmış oldukları bölümler... Bizim buradaki salonlarımızda daha farklı olduklarını anladık. Onlar detaylara çok daha fazla önem veriyorlar. İş yerlerini nasıl yönettiklerini görmek için, birçok farklı kuaför salonunu ziyaret ettik.” (İzmir)

"Her şey saygı ile ilgiliydi. Birbirlerini önce dinleyip ondan sonra konuşuyorlar. Kimsede söz kesme olmuyor. Yanlış da doğru da olsa herkes bildiklerini ve düşündüklerini aktarıyor. Halkla ilişkiler bölümünde olduğumuzdan bizim için çok katkısı oldu. Geldikten sonra arkadaşlarımıza da aktarımlarımız oldu, sunumlarımız oldu ve çok beğenildi. O yüzden ufkumuz açıldı diyebiliriz." (Şanlıurfa)

"Viyana'dayken birçok insanla konuştum. Birbirlerine saygılılar. Kişiliğime katkıda bulundu. Viyana'da yaşamak isterim. Kısa süre orada yaşayamazsam, üniversiteden mezun olduktan sonra oraya taşınmak istiyorum." (İstanbul)

Grafik 10. Hareketlilik faaliyetindeki öğrencilerin entegrasyon derecesi

"Türkiye'de mimarlara gidip konuşuyoruz, onlara projelerini göstermelerini, bize bu şeylerin nasıl yapıldığını göstermelerini istiyoruz, göstermiyorlar. Geçen sene stajyer oldum ve orada mimar, gizlilik nedeniyle projelerle ilgili herhangi bir bilgiyi kimseyle paylaşamayacağını söyledi. Ancak oradaki mimar (Hareketlilik faaliyeti sırasında) projelerini paylaştı ve açıkladı. Ondan çok şey öğrendim. Sorularımızı orada çok güzel yanıtladı. Bir iç mimar olmak için eğitim görüyorum. Bana iç mimarın ne yapması gerektiğini öğretti." (İstanbul)

3.1.6. Topluma aktif katılım

Erasmus+ hareketlilik faaliyeti öğrencilerin sosyal hayata katılımını etkilemektedir. Grafik 4'te gösterildiği gibi, programa katılım nedenleri

sorulduğunda öğrencilerin %60,9'u "adaptasyon gibi kişisel becerilerin geliştirilmesi" seçeneğini işaretlemiştir.

“İnsanlar orada size yardımcı olabilirler. İşle ilgili bir konuda gerçekten yardımcı olabiliyor veya size saygı duyuyorlar. Hiçbir şekilde yargılamazlar. Ama burada, özellikle bir bayan olarak konuşuyorsam, yolda yürürken bile, , yönünüz ne olursa olsun, erkeklerden oluşan bir grup, başlarını o yana çevirirler. Viyana'da gülünç bir şey yapsam bile hiç kimse bana bu kız ne yapıyor demedi. ” (İstanbul)

Grafik 6'ya göre, öğrencilerin %93,1'i (Katılıyorum + Tamamen katılıyorum), hareketlilik deneyimlerinden sonra ülkelerindeki sosyal ve politik hayata daha aktif bir şekilde katılmak istediklerini beyan etmektedir. Sonuçlara daha kolay ulaşabileceğini kabul eden katılımcıların yüzdesi %33,9 iken bu düşünceye kesinlikle katılanların oranı %62,7'dir. Öğrencilerin %95,9'u (Katılıyorum + Tamamen katılıyorum) dünyadaki günlük haberlerin farkında olma konusunda daha istekli olduklarını söylemektedir.

Odak grup toplantılarındaki katılımcılar, topluma, siyasete ve kendi çevrelerindeki dünyaya olan ilgilerinin arttığını kabul etmektedir. Örneğin, daha önce böyle alışkanlıkları olmayan bazı öğrenciler televizyonda günlük haber ve tartışma programlarını izlemek ve gazete okumakla ilgilenmeye başlamışlardır. Ayrıca, bazı katılımcılar, arkadaşlarını Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katılmaları için teşvik etmek konusunda daha aktif olduklarını belirtmektedir.

“Kuaförler odasında başkanlık yapıyorum. Öğrencilerimiz ve meslektaşlarımız Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katıldılar. Onların faydalanmış olduğunu görmek bu işin üstüne gitme konusundaki eğilimimizi ön plana çıkardı. Bunun için daha fazla çaba sarf etmeliyiz, daha çok kişinin bu hareketlilik faaliyetine katılmasını sağlamalıyız ve bu eğitimleri almamız... Mesleğimizi ve yeteneklerimizi geliştirmek için neler yapabiliriz diye araştırıyoruz. Hatta bir proje daha yapmak istiyoruz. Ulusal Ajanstan katkı bekliyoruz.” (İzmir)

“Yurt dışına çıkmadan önce dünya meseleleri ile ilgili değildim. Ancak Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katıldıktan sonra, yaşadığım dünyanın daha çok farkındayım ve dünya hakkında daha fazla meraklıyım. Dünyada neler olup bittiğini bilmek istiyorum; Bu sadece bende değil, başka insanlarda da var. Öncelikle insanlarla çok az iletişimim vardı.

Ama şimdi, yeni insanlarla tanışmak istiyorum. Artık ihtiyacı olan insanlara yardım eden hayır kurumlarında gönüllü çalışmalar yapacağım." (İstanbul)

Özet olarak, öğrencilerin cevaplandıkları anketlerden ve öğrencilerle yapılan mülakatlardan elde edilen bulgular, Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin katılımcıların sosyal farkındalık ve katılım düzeyleri üzerinde belirgin bir pozitif etkisinin olduğunu göstermektedir.

3.1.7. Avrupa projesi ve AB değerleri hakkında farkındalık

Katılımcıların, hareketlilik faaliyetine katıldıktan sonra Avrupa Birliği hakkındaki düşüncelerinde değişiklikler olduğu ortaya çıkmaktadır. Grafik 6, öğrencilerin %96,1'inin (Katılıyorum + Tamamen katılıyorum), hareketlilik deneyimleri sayesinde Avrupa konularına daha fazla dikkat etmeye başladığını göstermektedir. Kendilerini, Avrupalı hissettiklerini kabul eden katılımcıların oranı %34,6 iken, bu fikre 'Tamamen katılıyorum' diyenlerin oranı %57,1'dir. Ayrıca, katılımcıların %95,4'ü demokrasi, adalet ve siyasi ve sosyal konuların daha fazla farkında olduklarını belirtmektedir.

Odak grup toplantılarının katılımcıları, insan hakları, konuşma özgürlüğü ve cinsiyet eşitliği konularında Türkiye ve ev sahibi Avrupa ülkeleri arasındaki farkları kabul etmektedir. Ayrıca, engelli ve yaşlı insanların topluma entegre edilmesi hemen hemen tüm katılımcıları etkilemiştir. Öğrenciler, Türk vatandaşlarının da benzer entegrasyon düzeylerine sahip olduğu bir geleceği arzulamaktadır. Aynı zamanda, Türk toplumunun geleneksel değerlerinin, özellikle de aile ilişkilerinin önemli olduğunu da belirtmektedirler. Katılımcılar, iş etiği konusunda Avrupa değerlerini benimseme, kurallara ve düzenlemelere uymayı bir ihtiyaç olarak ifade etmektedirler, ancak ekonomik büyüme ve kültürel kalkınma için kendi kültürel kimliğini korumak da gerekmektedir. Özetle, bu raporun sonuçları, Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin katılımcıların "Avrupa Projesi" ve AB değerleri konusunda farkındalığını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

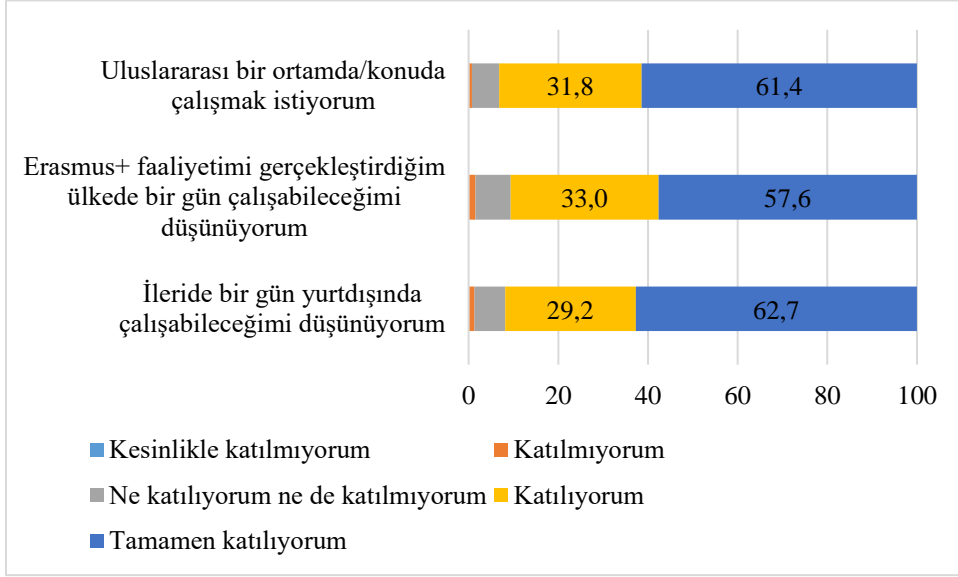
“Orada biraz daha kadın erkek eşitliği olduğunu gözlemledik. Orada kadınların daha çok araba kullandığını, kadınların daha çok yönetici pozisyonuna olduklarını gözlemledik.”
(Şanlıurfa)

3.1.8. Gelecekteki eğitim veya öğretimde yer almak için motivasyon

Genel olarak, yurtdışında vakit geçirme fırsatı, öğrencileri projeye katılma konusunda motive eden faktörler arasındadır. Öğrencilerin yurtdışında ve uluslararası ortamlarda vakit geçirme motivasyonunda bir artış olduğu ortaya çıkmaktadır. Grafik 4'e göre, öğrencilerin %62,6'sı programa katılım nedenlerinden biri olarak "yurt dışında yaşama fırsatı"nı belirtmektedir. %39,9'u yurtdışında eğitim programının süresinin önemli olduğunu düşünmektedir. Dolayısıyla, hareketlilik faaliyeti tarafından sağlanan fırsatlar, hareketlilik açısından zamanlamanın uygunluğuna kıyasla katılımcılar için daha önemlidir.

Grafik 11, hareketlilik faaliyetinin öğrencinin gelecekteki kariyer planlarında değişiklikler yarattığını göstermektedir. Öğrencilerin %93,2'sinin (Katılıyorum + Tamamen katılıyorum) hareketlilik deneyimlerinden sonra kariyer hedefleri arasında uluslararası bir ortamda/konuda çalışmak yer almaktadır. Gelecekte yurtdışında çalışmak isteyenlerin oranı %29,2 iken bu düşünceye kesin olarak katılanların oranı %62,7'dir. Katılımcıların %57,6'sı Erasmus+ etkinliğinin yapıldığı ülkede çalışabileceklerini düşünmektedir. Erasmus+ hareketlilik faaliyeti, katılımcılara, yurtdışında yaşama şansını vermiş ve ileride yurtdışında eğitim görmek ya da çalışmak için motivasyonlarını olumlu yönde etkilemiştir. Bu nedenle, öğrencilerin benzer yabancı hareketlilik projelerine katılmakta tereddüt etmeyeceği söylenebilir. Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin personel için de fırsatlar sağladığı göz önüne alındığında, öğrencilerin bir kısmının çalıştığı sektörlere bağlı olarak, ileride personel olarak uluslararası hareketlilik projelerine katılmak isteyeceklerini çıkarmak mümkündür.

Grafik 11. Hareketlilik faaliyetinin öğrencilerin gelecekteki çalışma planlarına etkisi (%)

Odak grup toplantılarının katılımcıları, hareketlilik deneyiminin gelecekte beklediklerini olumlu yönde etkilediğini kabul etmektedir. Daha ileri eğitimi düşünmeyen bazı öğrenciler (üniversite veya yüksek lisans), Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katıldıktan sonra daha ileri eğitim almak istediklerini belirtmektedir. Hareketlilik deneyiminin bir sonucu olarak, bazı öğrenciler, gelişmiş becerileri ve kendine güvenleri sayesinde, yurt dışında istihdam olanakları aramayı düşünmektedir. Hemen hemen tüm öğrenciler ileride başka bir Erasmus+ hareketlilik faaliyeti için başvurmak istemektedir. Ayrıca, arkadaşlarını ve meslektaşlarını Erasmus+ hareketlilik projelerine katılmaya teşvik etmektedirler. Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin kısa sürelerden ziyade en az bir dönemi kapsamı gerektiğini belirtmektedirler. Bu da, Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin olumlu etkilerini güçlendirecektir.

“Proje benim gelecek planımı etkiledi. Mesela benim aklımda hiç yurt dışında çalışmak yoktu. Üniversiteden sonra, iş konusunda elime fırsat geçtiğinde yurt dışında çalışmayı düşünüyorum.” (Tokat)

“Ailem, arkadaşlarım tarafından hoş karşılanırsa yurtdışında çalışmak isterim. Çünkü orada gerçekten kıymetli oluyorsunuz. Mesela Almanya da hemşire akrabalarım var,

onlarla konuşuyoruz, Kendimi, mesleğimi geliştirsem yurtdışında çalışmak isterim. Sertifikalarım da yardımı olacaktır.” (Kayseri)

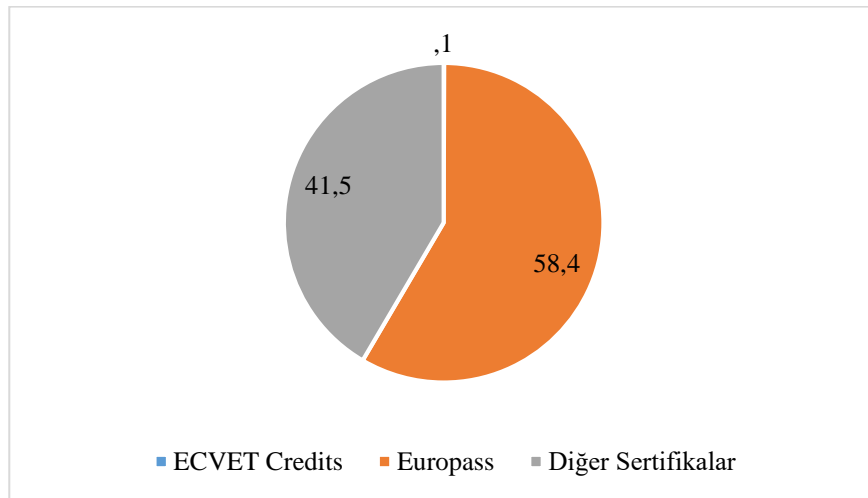
“Proje şevki arttı. Proje ekibi kurduk, proje odası kurduk. Ve bütün personelimizin bilgisayar ağını değiştirdim, sıfır bilgisayar aldım. Masalarını yeniledim, garajı yeniledim, arabaları yeniledim. Yeni projeler yazmak ve yeni projeler içinde yer almak isterim, özellikle yatırım projelerinin.” (Ankara)

3.1.9. Edinilen sertifika ve diploma (lar)

Uluslararası Hareketlilik faaliyetine katılan öğrenciler, faaliyetlerinin resmi olarak tanınması sürecinde çeşitli sertifikalar ve diplomalar edinme fırsatlarına sahip olmaktadır. Öğrencilerin %93,3'ü, hareketlilik döneminde edinmiş oldukları öğrenme çıktılarının programdan sonra tanındığını belirtmektedir. Katılımcıların %28,9'u, öğrenim çıktılarının tanınması için Hareketlilik faaliyetinden sonra gönderen kurumlarda bir sınava tabi tutulduklarını bildirmektedir.

Grafik 12'ye göre, katılımcıların %58,4'ü Europass alırken, %41,5'i ise başka sertifikalar almaktadır. ECVET araçlarından yararlanan öğrenci sayısı ise çok düşüktür. Böylece, öğrencilerin büyük çoğunluğu yurtdışındaki hareketlilik faaliyetlerinin tanınmasıyla ilgili bir sorun yaşamamaktadır.

Grafik 12. Öğrenme çıktılarının tanınması (%)

Ayrıca, odak grup toplantısı katılımcıları, hareketlilik faaliyetine katılmannın ve ECVET ve Europass gibi sertifikaların alınmasının istihdam edilme

potansiyelerini arttırdığına dikkat çekmektedir. Öğrenciler, akranlarının, kurumlarının ve gelecekteki işverenlerinin, elde ettikleri kazanımları tanıdığını not etmektedir.

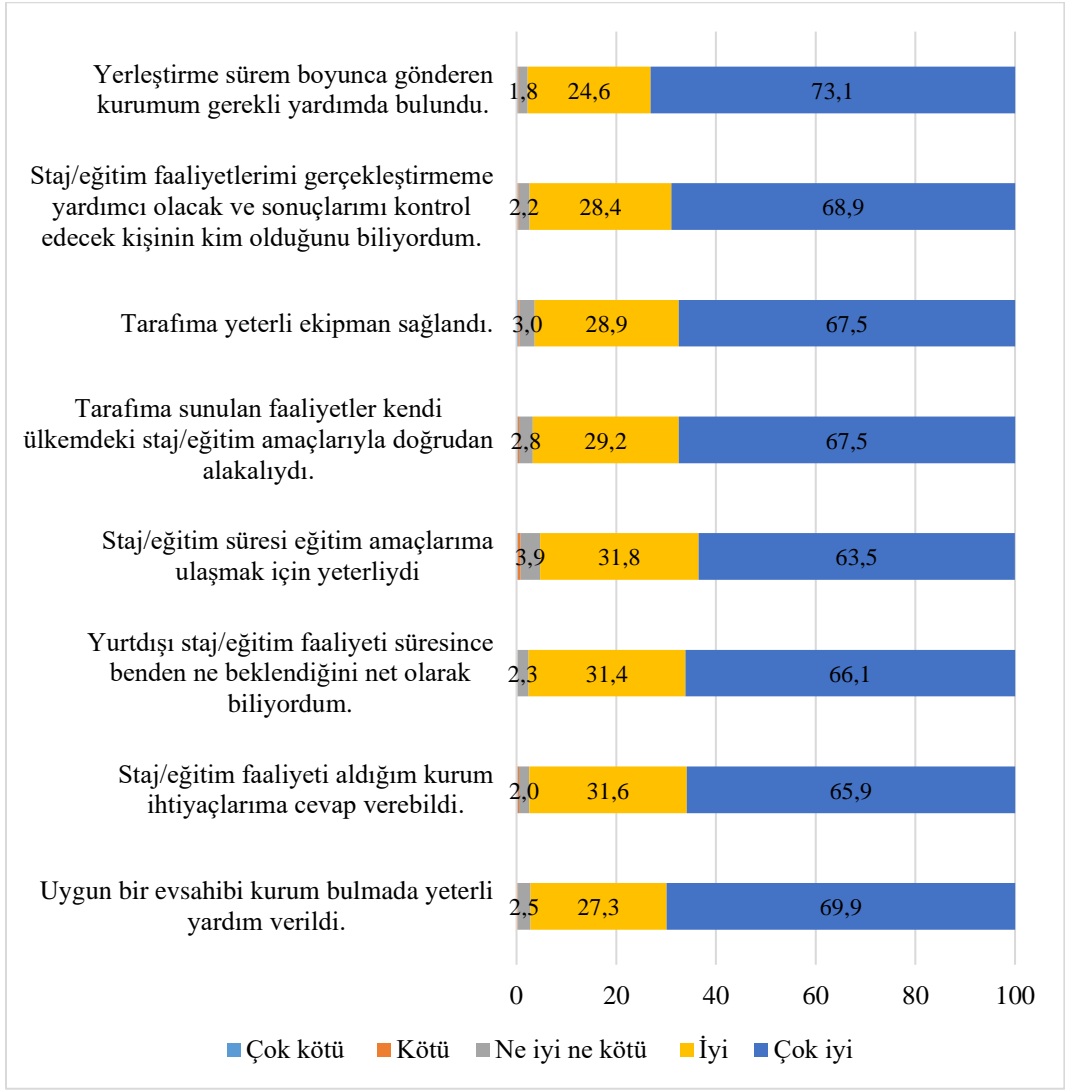
“Bu proje bana çok şey kattı, gerek mesleki anlamda gerekse normal hayatımda. Mesleki anlamda, aldığım sertifika iş başvurularım için çok önemli ve değerli. Bu sertifika bana avantaj sağlıyor. Bu açıdan çok önemli bence. Fırsatı olan herkes Erasmus+ hareketlilik projelerine katılmalı.” (Elazığ)

3.1.10. Uygulama ve kurumsal düzenlemeler

Grafik 13, gönderici ve alıcı kurumlar tarafından sağlanan desteklerin kalitesine ilişkin öğrencilerin değerlendirmelerini göstermektedir. Katılımcıların %96,4'ü kendilerine uygun ekipmanların sağlandığını belirtmektedir. Eğitim faaliyetleri ile ilgili olarak, öğrencilerin %96,76'sı eğitim faaliyetlerinin eğitim hedefleriyle uyumlu olduğunda hemfikirdirler. Katılımcıların %97,5'i ev sahibi kuruluşlarının ihtiyaçlarını karşıladıklarını düşünmektedir. Son olarak, anket sonuçlarına göre, öğrencilerin %97,7'si vize konularında gönderen kurumun desteğinden memnundur; %97,2'si ise alıcı kurumun verdiği destekten memnundur.

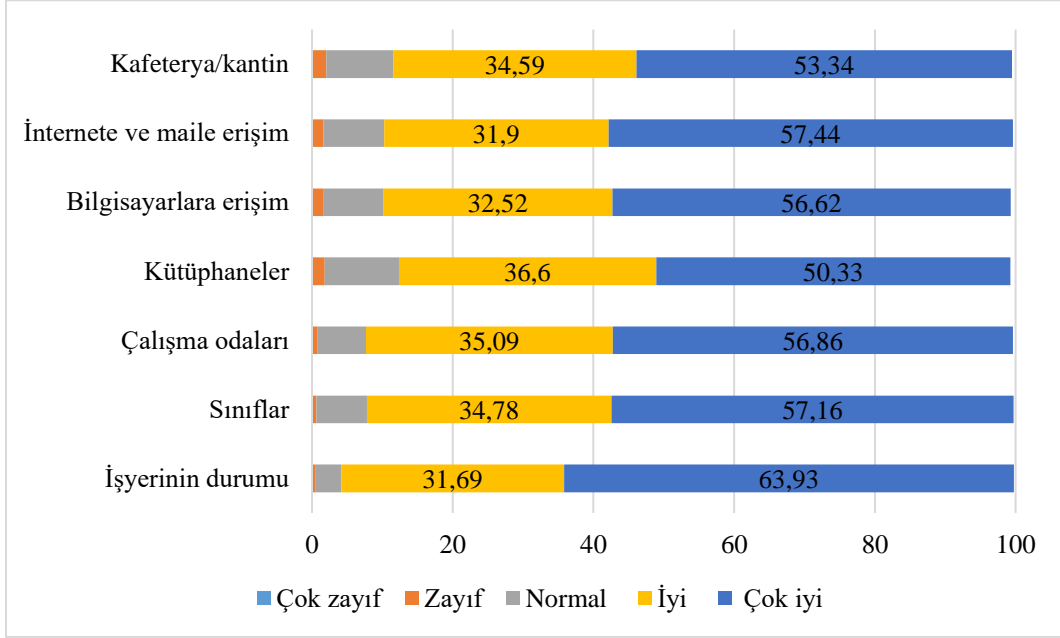
Grafik 14 katılımcıların, çeşitli yönleriyle, ev sahibi kurumların tesisleriyle ilgili memnuniyet derecelerini göstermektedir. Katılımcıların genellikle kafeterya, kütüphane, çalışma odaları gibi tesislerden ve işyerindeki koşullardan memnun oldukları görülmektedir.

Grafik 13. Destek kalitesinin değerlendirilmesi

Grafik 14. Alıcı kurumdaki tesislerin değerlendirilmesi

3.2. PERSONEL

Erasmus+ kapsamındaki personel hareketliliğinin çok büyük etkileri olması beklenmektedir. Personel hareketliliği öğretmenlerin mesleki gelişiminin yanı sıra, öğrencilerin eğitim sürecine ve kurumsal kapasitenin geliştirilmesine de katkıda bulunmaktadır. Bunun da ötesinde personel hareketliliği, uluslararası ve kültürlerarası anlayışı geliştirerek, yeni eğitim yöntemlerinin uyarlanmasına ve gerek ülkemizde gerekse ev sahibi kurumda müfredatın ve öğretimin iyileştirilmesine katkıda bulunabilmektedir. Personel hareketliliği bir kurum içindeki yabancı dil kullanımını da geliştirebilmektedir. Yukarıda bahsedilen tüm potansiyel etkilerin, söz konusu personelin istihdam edilebilirliğini artıracak yeterlilikleri geliştirmesi beklenmektedir.²⁶

²⁶ R. Kreitz and U. Teichler (1997), ERASMUS Teaching Staff Mobility: The 1990/91 Teachers' View. Kassel: Wissenschaftliches Zentrum für Berufs- und Hochschulforschung der Universität Gesamthochschule Kassel.

F. Maiworm and U. Teichler (2002), The Academics' Views and Experiences, in U. Teichler, ed. *ERASMUS in the SOCRATES Programme: Findings of an Evaluation Study*. Bonn: Lemmens, pp. 137- 159.

Engel, C. (2010). The impact of Erasmus mobility on the professional career: Empirical results of international studies on temporary student and teaching staff mobility. *Belgeo. Revue belge de géographie*, (4), 351-363.

Bu bölüm, Erasmus+ Personel hareketliliği faaliyetinin, katılımcı personelin üzerindeki etkilerine ilişkin; özellikle de, işgücü piyasası ve eğitim programları arasındaki bağlantının anlaşılması; personel tarafından gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin kalitesi, sosyal ve kültürel çeşitliliğin takdir edilme derecesi ve dezavantajlı kişilerin ihtiyaçlarına cevap verebilme kapasitesi açısından bir etki analizi sunmaktadır. Mesleki Eğitim personelinin yanı sıra eğitim, öğretim ve gençlik konularında çalışan Mesleki Eğitim mensuplarıyla ilgili olarak, hareketlilik faaliyetlerinin aşağıdaki sonuçları vermesi beklenmektedir:

- Mesleki profilleri ile (öğretim, eğitim, vb.) bağlantılı yeterliliklerin gelişmesi;
- Ülkelerarası eğitim, öğretim veya gençlik uygulamaları, politikaları ve sistemleri hakkındaki anlayışın genişletilmesi;
- Eğitim kurumlarında modernleşme ve eğitim organizasyonunda uluslararası açılım gibi değişiklikleri tetikleyen kapasitenin artması;
- Örgün ve yaygın eğitim, mesleki eğitim ve işgücü piyasası arasındaki karşılıklı bağlantıların daha iyi anlaşılması;
- Öğrenciler, stajyerler ve çıraklar için yapılan çalışmaların ve faaliyetlerin daha kaliteli olması;
- Sosyal, dilsel ve kültürel çeşitliliğe daha anlayışlı ve duyarlı yaklaşılması;
- Öğrenciler için hareketlilik faaliyetlerine verilen destek ve teşvikin artması;
- Mesleki gelişim ve kariyer gelişimi için fırsatların artması;
- Yabancı dil yeterliliklerinin geliştirilmesi;
- Günlük işlerde motivasyon ve memnuniyetin artması.

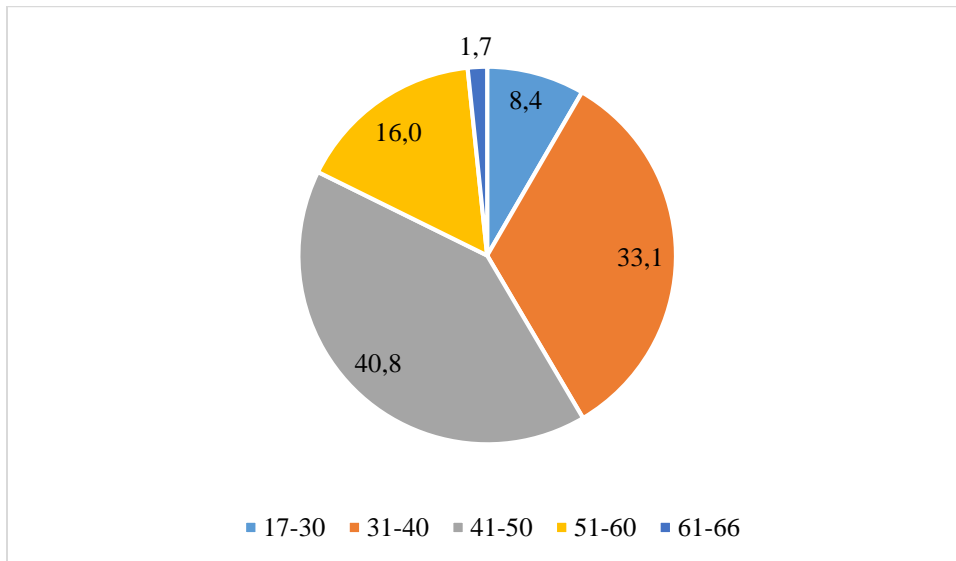
Etki analizi, katılımcı anketlerinden elde edilen verileri kullanarak gerçekleştirilmektedir. Programa 2.300'den fazla personel katılmıştır, ancak anket katılımcıları toplam katılımcı sayısından daha az olabilir. Personel hareketliliği programında erkeklerin yüksek katılım düzeyi dikkat çekmektedir; katılımcıların %28'i kadın, %72'si erkektir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%98,2) 5 kereden daha az sayıda, %78,53'ü ise ilk kez personel hareketliliği programına katılmıştır.

Grafik 15'te verilen yaş dağılımı göz önüne alındığında, personelin büyük çoğunluğunun orta yaş grubuna ait olduğunu söylemek mümkündür. 30 yaşın altındaki personelin oranı %8 iken, 50 yaş üstü personelin oranı %18'dir. 41-50 yaş grubundaki personel oranı %41 ve 31-40 yaş grubundaki personelin oranı %33'tür. Dolayısıyla, kadın personelin ve görece genç personelin programa katılımlarının diğer katılımcılardan daha düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Bununla birlikte, mesleki eğitim okullarındaki personelin büyük çoğunluğunun erkek olması nedeniyle, bu sonuç şaşırtıcı değildir.

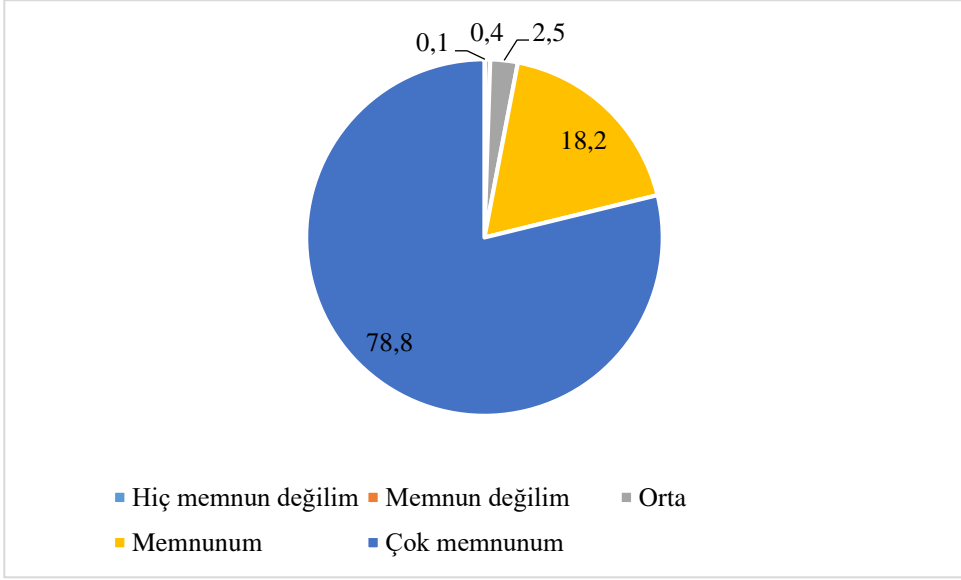
Anket sonuçlarına göre, katılımcı personelin %97'si Hareketlilik faaliyetinden “Memnun” veya “Çok memnun” olduklarını belirtirken, projeden memnun olmadığını belirten katılımcı oranı sadece %0,4'tür. Hareketlilik faaliyetinden biraz memnun olanların oranı %18,2'dir (Grafik 16).

Katılımcıların bölgesel dağılımı Grafik 17'de verilmektedir. Grafik 17'de, Türkiye'nin Batı bölgelerindeki katılım oranlarının görece az gelişmiş Doğu bölgelerine kıyasla daha yüksek olduğu görülmektedir. En yüksek katılım oranı Batı Karadeniz Bölgesi'ne (%17,4) aittir; bunu Ege (%15,4) ve Doğu Marmara Bölgeleri (%14,2) izlemektedir.

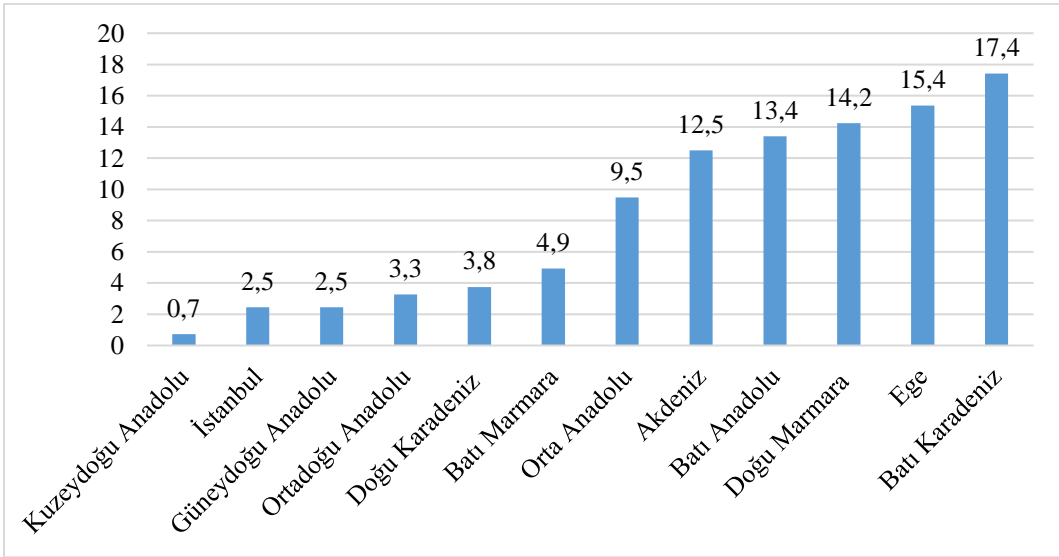
Grafik 15. Hareketlilik faaliyetine katılanların yaş dağılımı

Grafik 16. Erasmus+ hareketlilik projesi: Genel memnuniyet düzeyi (%)

Grafik 17. NUTS-1 bölgelerine göre personel dağılımı (%)

Katılımcıların, genel memnuniyet seviyelerinin artmış olmasını ifade etmelerine ilave olarak katılımcılar, Avrupa Birliği ülkelerinde kalmalarının olumlu etkilerine de vurgu yapmaktadır. Katılımcıların çoğu Avrupa Birliği değerlerini deneyimlemiş olmanın önemini vurgulamaktadır. Katılımcı personel, AB'nin insan hakları, adalet, yardımseverlik, kadın-erkek eşitliği, iş güvenliği ve iş etiği

konularında güçlü bir örnek teşkil ettiğini onaylamaktadır. Ülkelerine geri döndüklerinde, deneyimlerini öğrencilerle paylaştıklarını belirtmektedirler. Odak grup görüşmelerinde yer alan katılımcıların düşüncelerine ilişkin bazı alıntılar aşağıda sunulmaktadır:

Özellikle "hak", "adalet" konularının Almanya'da çok önemli olduğunu gördüm. Orada kayırmacılık yapıldığına pek inanmıyorum. Orada herkes işini yapıyor, sakinler, kural ve düzen var. Programlılar. Altyapı sorunları yok.(Muğla)

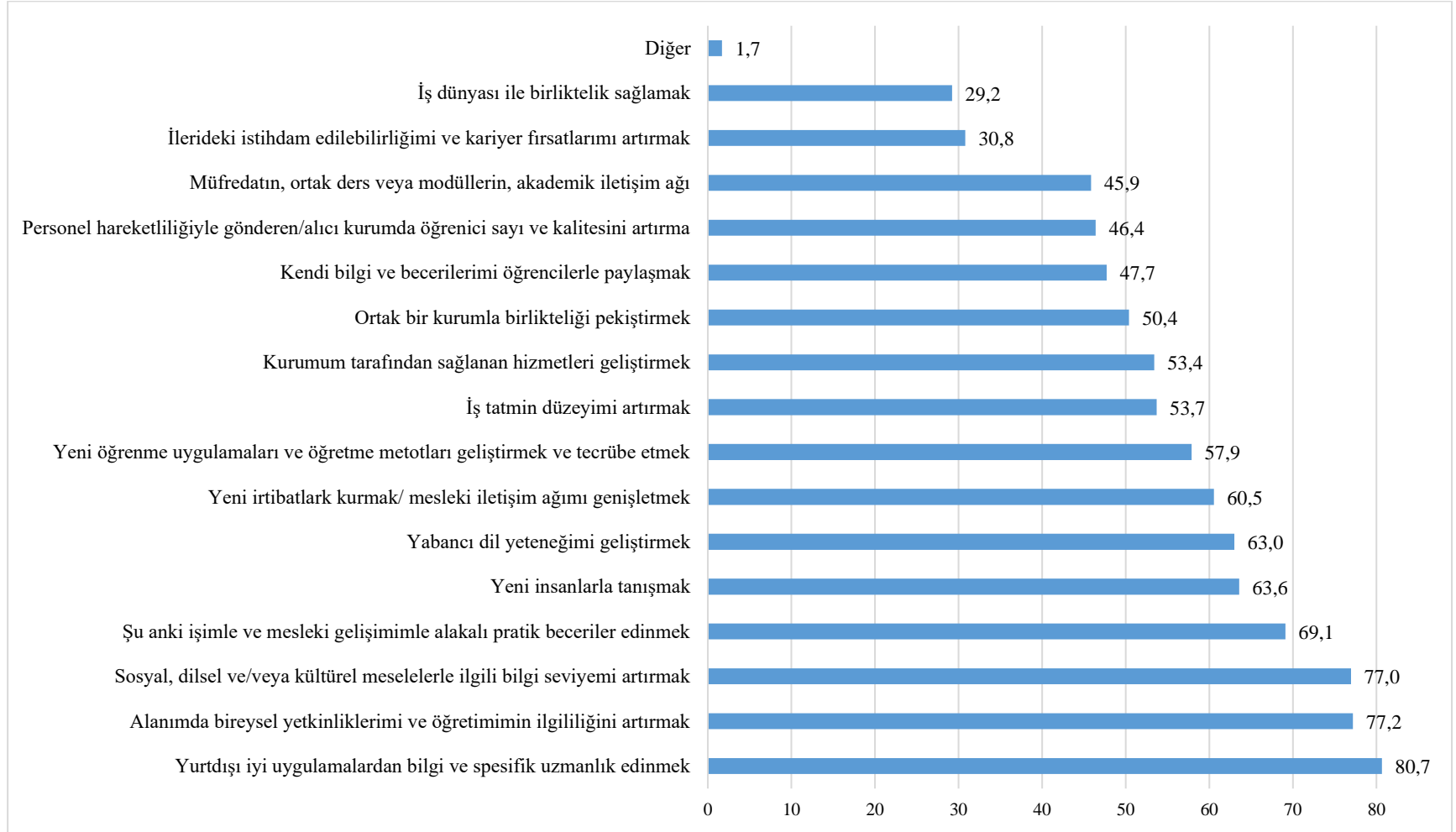
“İnsanların ortak değer sahibi olduğunu orada bir kez daha fark ettik. İnsanlar orada hümanist bir bakış açısına sahipler. Etnik farklılıkların bir öneminin olmadığını gördük. Önyargılarımız orada kırıldı”(Erzurum)

“Hareketlilik deneyimi, beni olumlu yönde etkiledi. Çünkü orada cinsiyet ayrımcılığının olmadığını görüyoruz. Engelli ayrımının olmadığını görüyoruz. Hayatın her alanında kadınlar, engelliler var. Burada da benzer şekilde olması gerektiğini düşünüyorum. İnsanların diniyle, diliyle, rengiyle uğraşmadıklarını da gördük orada. O anlamda çok olumlu olduğunu söyleyebilirim.” (Çorum)

3.2.1. Personelin mesleki profillerine bağlı yeterlilikleri

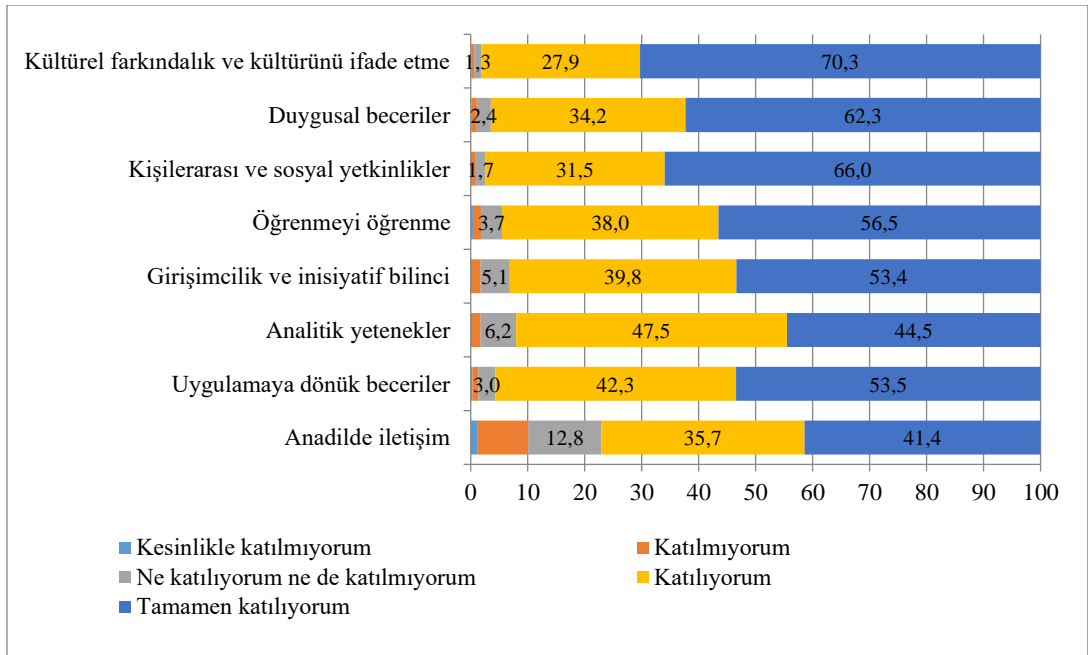
Katılımcılar, hareketlilik faaliyetinden beklentilerinin genel olarak temel mesleki bilgi ve becerilerini arttırmak olduğunu belirtmektedir. Grafik 18'de gösterildiği gibi, yurtdışındaki iyi uygulamalardan bilgi ve konularıyla ilgili know-how elde etmek, personelin motivasyonu açısından, ankete katılan tarafından verilen en yüksek (%80,7) yüzdeye sahiptir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%77,2), Erasmus+ hareketlilik faaliyetlerine katılmalarının temel sebeplerinin, kişisel yeterliliklerini ve alanlarındaki bilgilerini arttırmak olduğunu söylemektedir. Katılımcıların yüksek bir çoğunluğu ise (%69,1) mevcut çalışmaları ve mesleki gelişimleriyle ilgili pratik beceriler kazanmak için Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katıldıklarını bildirmektedir. Katılımcıların yarısından fazlası (%57,9) temel motivasyonlarının yeni öğrenme uygulamaları ve öğretme yöntemleri geliştirmek ve bunları tecrübe etmek olduğunu söylemektedir. Bu nedenle katılımcıların büyük bir çoğunluğu, projenin amacının mesleki profillerini iyileştirmek ve temel yeterliliklerini geliştirmek olduğunu bilincindedir.

Grafik 18. Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katılmak için temel motivasyonlar

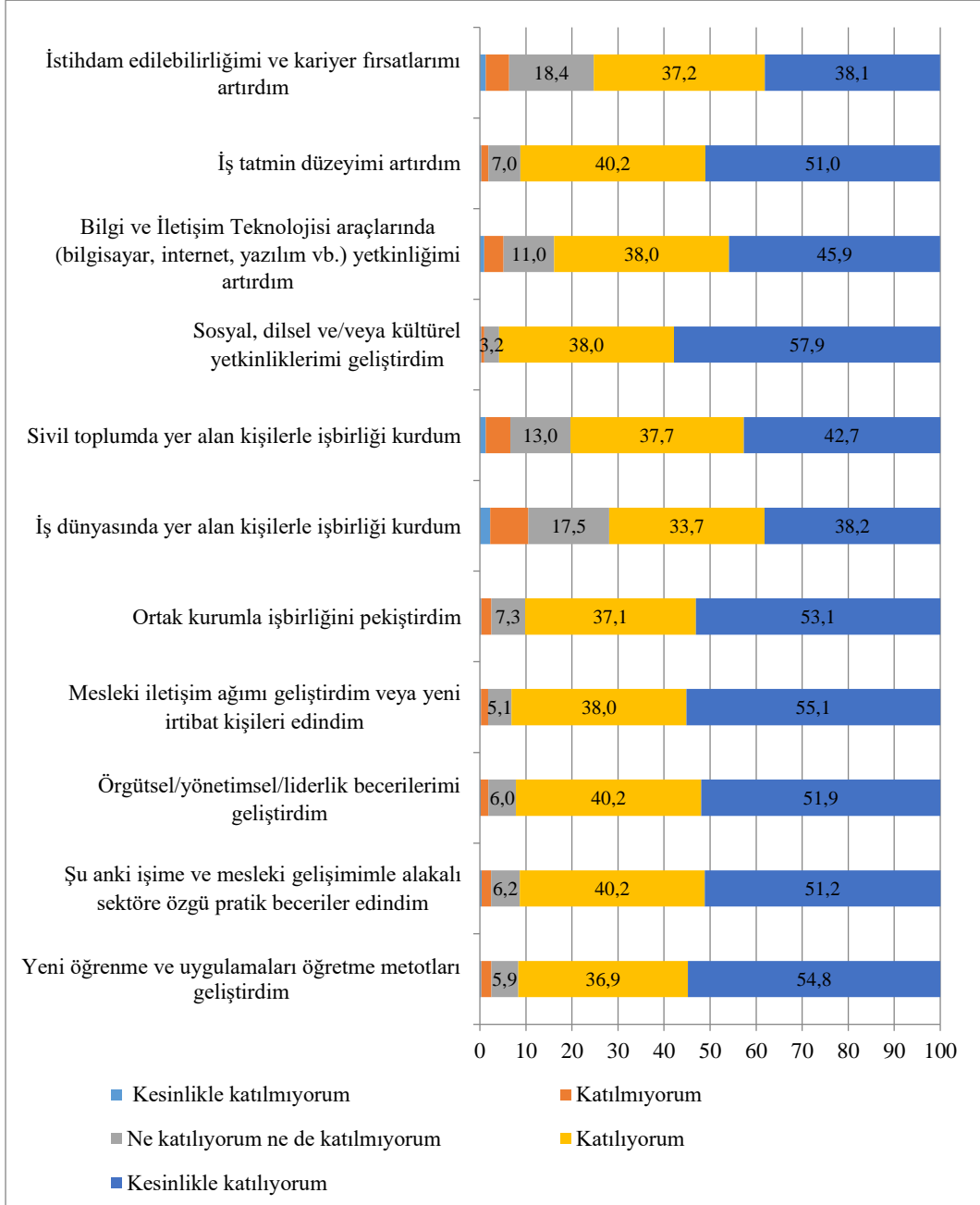

Erasmus+ hareketlilik faaliyeti personel anketine katılan hemen hemen tüm katılımcılar programın çeşitli becerilerini geliştirdiğine inanmaktadır. Grafik 19'a göre katılımcıların %77,1'i programı sayesinde anadilde iletişim becerilerinin ilerlediğini düşünmektedir. Öte yandan, kişilerarası ve sosyal yetkinliklerini, duygusal becerilerini, öğrenmeyi öğrenmeyi, girişimciliği ve inisiyatif bilincini, analitik ve pratik becerilerini geliştirdiklerini düşünenlerin oranı %94'ten fazladır. Personel hareketliliği faaliyetindeki katılımcıların çoğu programın kişisel ve mesleki gelişimlerine çeşitli şekillerde katkıda bulunduğuna inanmaktadır. Önceki Grafikte gözlemlendiği gibi sosyal, dilsel ve/veya kültürel yeterliliklerinin geliştiğini düşünenlerin oranı %95,9'dur. Katılımcıların %92,1'i örgütsel/yönetmelilerde gelişme bildirirken, %83,9'u bilgi ve iletişim teknolojisi araçlarındaki (bilgisayar, internet, yazılım vb.) yeterliliklerinin arttığını düşünmektedir (Grafik 20). Bu nedenlerle katılımcı personel, Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin katılımcı personelin yalnızca mesleki yetkinliklerini değil, aynı zamanda sosyal, duygusal ve iletişim becerilerini de geliştirdiğine katılmaktadır. Bu özelliklerin tamamı, istihdam edilebilirlik için önemli bir özellik olmanın yanında, mesleki kazanım ve başarı açısından da önemlidir.

Grafik 19. Erasmus+ etkinliğine katılarak geliştirilen yeterlilikler

Grafik 20. Kişisel ve mesleki gelişim "Erasmus+ hareketliliği sayesinde, ben ..."

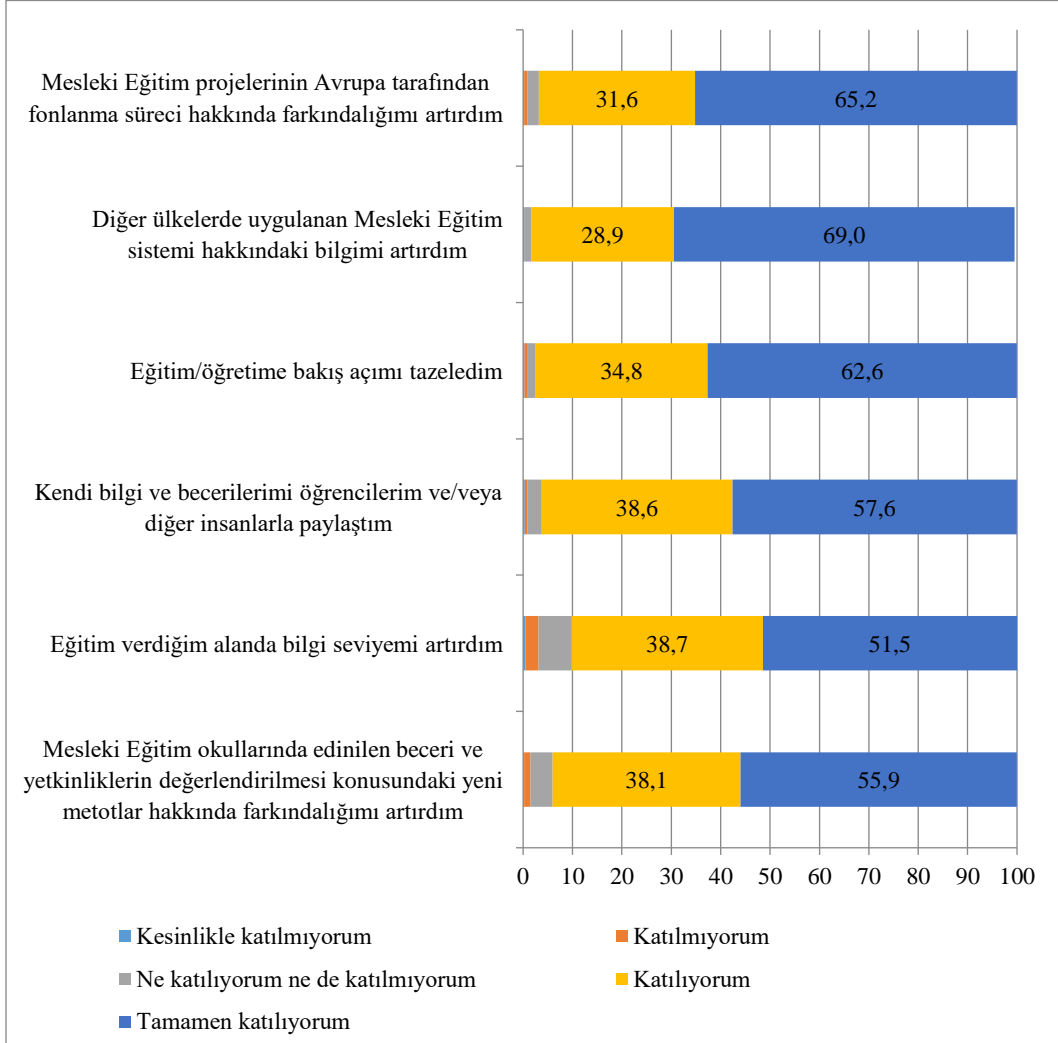

Anket sonuçlarına göre, personel hareketliliği, katılımcıların uzmanlaştığı alandaki bilgi seviyelerinin artmasına katkıda bulunmaktadır. Grafik 21'de sunulan veriler, katılımcıların %90,2'sinin eğitim verdikleri alanla ilgili bilgilerini geliştirdiklerini belirttiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca, katılımcıların tamamına yakını (%97,9) diğer ülkelerin mesleki eğitim sistemleri hakkında bilgi sahibi

olduklarını beyan etmektedir. Grafik 20, katılımcıların %75,3'nün Hareketlilik faaliyetinin istihdam ve kariyer fırsatlarına katkıda bulunduğunu kabul ettiğini, katılımcıların %91,2'sinin ise programın iş tatminlerini arttırdığını, bunun da katılımcıların verimliliklerini artırmasının beklendiğini belirttiğini ortaya koymaktadır. Hareketlilik faaliyetine katılarak personel, ortak kurum ve kuruluşlarla işbirliğini güçlendirmenin yanı sıra (%90,2), mesleki ağlarını genişletmek ve yeni bağlantılar kurmak (%93,1) fırsatını bulmuştur. Bu kazanımlar, katılımcıların yalnızca mesleki gelişimini arttırmakla kalmamakta, aynı zamanda kurumlar ve öğrencilere yönelik olarak dolaylı bir etkiye de sahip olmaktadır. Gelişmiş bir uluslararası işbirliği ile güçlü bir profesyonel ağ öğrencilerin akademik hayatlarında ve mesleki kariyerlerinde yardımcı olacaktır. Katılımcı personel mesleki eğitim projelerinin hibelenendirme mekanizmalarıyla ilgili daha iyi bilgi ve farkındalığa sahip olduğunu ifade ettiklerinden, onların öğrencileri Erasmus+ hareketlilik faaliyetlerine katılmak için daha fazla fırsata sahip olabilir; uluslararası ağlar da onlara çeşitli istihdam olanakları sunabilir. Buna ek olarak, katılımcıların çoğu Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katıldıktan sonra hem kendilerinde hem de öğrencilerinde özgüvenin arttığını görmüşlerdir. Artık daha fazla girişimcilik ruhuna sahiptirler.

Grafik 21. Öğretim alanındaki bilgi ve beceriler
"Erasmus+ hareketliliği sayesinde, ben ..."

Çalışmanın nitel bölümünde yapılan derinlemesine mülakatların analizi de nicel analiz sonuçlarını desteklemektedir. Özellikle, proje faaliyeti sayesinde ilk kez yurt dışına çıkmış olan personel, hareketliliğin hem kültürel hem de mesleki gelişiminde olumlu bir etkisi olduğunu ifade etmektedir. Özellikle sosyal bilimler, çocuk gelişimi ve turizm dallarındaki katılımcılar, ev sahibi ülkelerde gözlemledikleri okulların eğitim ve öğretimde kullanılabilecek farklı öğretme-öğrenme yöntemlerini veya farklı mimari yapılarını deneyimlemenin potansiyel olumlu etkilerine dikkat çekmektedir. Katılımcıların ortak görüşü, fiziki ve

teknolojik altyapımızın evsahibi ülkelerdeki seviyelerle karşılaştırılabilir olmasına rağmen, mevcut olanakların yurtdışındaki eş değer kurumlar kadar etkin bir şekilde kullanılamamakta olduğu yönündedir. Hatta bazı katılımcılar, kurumlarının ev sahibi ülkedeki kurumdan daha iyi donanım ve altyapıya sahip olduklarını belirtmektedir.

“Biz Frankfurt’a gittiğimizde birçok hastaneyi görme imkanı bulduk. Oradaki teknolojinin burayla çok fazla farkı olmadığını gördük. Malzemeleri bildiğimi görmek beni mutlu etti. Onun dışında da, hemşirelik bölümü ülkemizde "hemşirelik yardımcılığı" bölümüne dönüştü. Gittiğimiz yerlerde hemşire yardımcılığı bölümünün nasıl işlediğini görmek kendi öğrencilerimizi yönlendirme açısından faydalı oldu.”(Kırıkkale)

“Katkısı oldu, olmaması mümkün değil. Onların çocuklara yaklaşımı ya da ilişki kurma durumları çok daha farklı. Bizde eğitim materyalleri gibi şeyler daha iyi bana göre, fiziksel çok bir eksikimiz yok. Hatta fazlalarımız da var bana göre. Mesela bilgisayar donanımı, tahtalar bizde çok daha iyi. Fakat dizayn etmekte sıkıntımız var bizim. Mesela orada okul binasının yapılış şeklini çok beğendik. Her bir sınıf bahçeye açıyordu. Çocuklar direkt bahçeden sınıfa, sınıftan bahçeye geçebiliyor. Öğretmenin takibi kolay oluyor. Bahçelerinde çocuklar için yükselteler yapılmış, turmanabilmeleri için. Yani katkısı iletişim açısından oldu. Öğretmenlerin öğrencilerle ilişkileri orada çok, daha iyi.”(Çanakkale)

“Avrupalılara bakınca yersiz bir kompleksimiz olduğunu gördüm ve silkelendim. Ayrıca, yöneticilik anlamında teknolojik yeniliklerini nasıl kullanılabileceğini gördüm. Biz kendimizi çok küçümsüyoruz. Onlarla ağ teknolojimiz ve donanımlarımız aynı. Hatta biz Windows 8 kullanıyoruz, onlar daha geride. Ama takmıyorlar. Biz son teknolojiyi kullanmaya şartlanmışken onlar lazım olanı en iyi şekilde kullanmayı tercih ediyorlar. Biz hoyratça kullanıyoruz, onlar daha mesafeli. Biz her yere akıllı tahta döşedik, aktif olarak kullanıyoruz. (Tokat)

Program öğretmenlerin öğrencilere yaklaşımlarında değişikliklere neden olmaktadır. Katılımcılar, Türkiye’de daha fazla genç bulunduğunu, ama ev sahibi ülkelere kıyasla, onların meslek edinmelerine yardımcı olmak konusunda daha az çaba gösterildiğini gözlemlemektedir. Özellikle, Doğu Avrupa ülkelerindeki kurumların fiziksel ve teknolojik kaynaklarının sınırlı olmasına rağmen, öğrencilerin birey olarak değerli olduklarına dair ortak bir inanç bulunmaktadır. Nitel analiz sonuçları, katılımcıların öğrencilerin heterojenliğini göz önüne almaya başladıklarını ve öğrencilerin özel ihtiyaçlarına yönelik bireysel yaklaşımlar

gösterdiklerini işaret etmektedir. Bu amaçla, öğrencilere bir meslek becerisi sağlamak için farklı eğitim-öğretim yöntemleri kullanmaktadırlar. Ayrıca seminerler ve eğitim faaliyetleri yoluyla meslektaşlarına yeni yöntemleri aktarmayı hedeflemektedirler. Öte yandan katılımcılar, proje yönetimi kapasitelerinin de geliştiğini düşünmektedirler.

“Mesleğim derken, öncelikle branş olarak düşünürsek Tarih branşına belki çok ciddi bir katkısı olmayabilir ama yöneticilik bağlamında söyleyecek olursak, tabii eskiden de düşüncemiz çok farklı değildi ama kuvvetlendirmiş olduk, her insanın özel bir birey olduğu, özellikle engelli öğrencilerin de mutlaka geliştirilebildiği, onların da topluma entegre edilebileceği öne çıkıyor. Türkiye bağlamında düşünürsek de binlerce engellinin iş hayatına entegre olması, onların kuracağı aileler toplumun refahı için çok daha önemli. Her insanın muhakkak geliştirilebilecek bir yönü var ve onu kullanmak gerekir, noktasına getirdi bizi.” (Konya)

Özetle, bu raporun bulguları, personelin mesleki profilleriyle ilgili temel yetkinliklerin ve/veya becerilerin önemli ölçüde arttığını ortaya koymaktadır. Bu nedenle, projenin katılımcıların yeteneklerinin geliştirilmesi ve artırılması yönünde beklentiler oluşturduğu ortaya çıkmaktadır.

3.2.2. Ülkeler arası eğitim ve öğretim sistemlerinin karşılaştırılması

Anket sonuçları, katılımcı personelin, Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin amaçlarından birinin, ülkelerdeki eğitim ve öğretim alanındaki uygulamaların, politikaların ve sistemlerin kapsamlı bir şekilde anlaşılması olduğunu fark ettiklerini göstermektedir. Grafik 18'deki istatistikler, katılımcıların %80,7'sinin programa katılma nedenleri arasında yurtdışındaki iyi uygulamalardan bilgi ve uzmanlık kazanmak olduğuna inandıklarını göstermektedir.

Grafik 21'e göre, katılımcıların %97,9'u diğer ülkelerin mesleki eğitim sistemleri hakkında bilgilenmektedir. Buna ek olarak, neredeyse tüm katılımcılar (%94,0) Mesleki Eğitim okullarında edinilen beceri ve yeterliliklerin değerlendirilmesine ilişkin yeni yöntemlere ilişkin farkındalıklarının arttığını belirtmişlerdir. Dolayısıyla anket sonuçları, hareketlilik faaliyetinin katılımcıların ülkelerdeki eğitim, öğretim uygulamaları ve yeni bilgi edinme konularında

karşılaştırma yapmalarına olanak tanıdığını göstermektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%91,4), mesleki ve profesyonel gelişimlerine uygun beceriler kazandıklarını belirtmektedir (Grafik 20). Personelin %90,2'si mesleki bilgilerini geliştirdiklerini belirtmektedir (Grafik 21).

Nicel analiz sonuçları, personelin farklı ülkelerin eğitim sistemleri hakkında daha fazla bilgi edindiklerini işaret etmektedir. Ayrıca, sınıf ve öğrenim ortamının gözlemlenmesinin, öğretme ve öğrenme uygulamalarının güçlendirilmesi ve geliştirilmesi için yararlı olduğunu deneyimlemektedirler. Bir katılımcı, engelli öğrencileri için farklı bir program uygulama konusunda daha kararlı olduğunu söylemektedir. Bir başka katılımcı ise yaşadığı şehirde 5.500 kişilik bir iş güvenliği eğitimi başlatmıştır.

“Biz bu tür teknolojileri hep tüketen tarafız, biraz da üreten tarafta olmak istedik. Bu projeden öğrendiklerimiz sayesinde her yıl katıldığımız robotik yarışmasında bu sene Türkiye 16.sı olduk. Açtığımız robotik kurslarında bu bilgileri oldukça kullandık. Bu proje sayesinde okulumuza yurtdışından deney setleri aldık. Şu anda kodlarını kendimiz yazarak istediğimiz robotu kontrol edebiliyoruz.”(Aydın)

“Projeye katıldıktan sonra İl Milli Eğitim Müdürlüğü bana farklı görev verdi; proje ofisinde tüm okul ve kurumlardan sorumlu il koordinatörü oldum. Buradan aldığımız bilgilerle şuan 5.500 personelimize iş güvenliği eğitimi verdik. Yarım saatlik iş anlatımlarımız oldu. Mukayese yapma şansımız oldu. Ekip olarak çok zenginleştiğimizi düşünüyorum.”(Düzce)

Katılımcılar, hareketlilik faaliyetleri aracılığıyla meslekleriyle ilgili yeni öğrenme ve öğretme yöntemleri hakkında bilgi topladıklarını kabul etmektedir. Her zaman sınıfta değil, bazen bir iş yerinde, bir müzede, bir parkta ya da bahçede eğitim faaliyeti gerçekleştirme imkânını; öğretmenin derslerine ek olarak öğrencileri kendi uygulamalarını ve canlı öğrenme faaliyetlerini yapmaya teşvik etmenin önemini; teknolojiyi daha etkin kullanmak için çaba gösterme ihtiyacını ifade etmektedirler. Katılımcılar, özellikle doğadaki eğitimden etkilenmişlerdir. Örneğin, Montessori Metodu'na göre zihinsel engelli öğrencilerin eğitildiği sebze meyve bahçelerinden ve orman okullarında çalışan engelli öğrencilerden ilham almışlardır. Özellikle, personel, engelli ve engelli olmayan öğrencilerin hepsinin

aynı ortamda eğitim görmelerini sağlayan programların başarısına atıfta bulunmaktadır. Personel, yeni edindikleri becerileri uygulama yeteneklerinin çeşitli yerel faktörlerden kaynaklandığını bildirmektedir. Bununla birlikte personel, mali kaynaklar gerektirmeyen farklı öğrenme-öğretme yöntemlerini uygulamaktan ve bunlar hakkında meslektaşlarını bilgilendirmekten memnuniyet duymaktadır.

“Döndüğümüzde orada gördüklerimizi tüm anaokulu öğretmenlerimize de anlattık. Orada öğrenilen yeni metotları burada uygulamak çok zor. Öncelikle veliler sebebiyle çok zor. Ama biz en azından çocukların oynadığı materyaller ya da etkinliklerle alakalı değişiklikler yaptık. Çocukları daha fazla kendi kendine bırakmaya çalıştık. Mesela arkada bir bahçemiz var. Orada bahçeye bir şeyler ekiyoruz beraber. En azından çocuk küreği kendisi tutup, kendi başına kumu kazabilmeyi öğreniyor. Lisedeki öğrenciler de zaten orada uygulamaya gidiyorlar. Onlara da değişik, çocukların daha çok ilgilerini çekebilecek, birebir yapabilecekleri etkinlikler hazırlamalarını söylüyoruz. Mesela burada bir otele çocuklarla birlikte pizza yapmaya gittik. Hiç pizza sevmeyen bir çocuk bile orada kendi yaptığı için yedi. Aynı şekilde çocuklar için hem görsel hem zihinsel gelişimlerini tamamlamaları için bir animasyon gösterisi hazırladık. Öğrencilerle bunları planlayabiliyoruz. Ve daha sonra bizim öğrencilerimiz bunlarla ilgili her çocuğu gözlemliyor. Derslerde bu gözlemlerini tartışıyoruz.”(Çanakkale)

“Birkaç şey dikkatimi çekti. Mesela bizde kaynaştırma öğrencileri daha çok bilişime yönlendirilir. Nasılsa el becerisi gerektirmiyor, elektrik yok kesme biçme yok diye. Ama onlarda tam tersi mobilyacığa falan yöneltildiğini gördük. Ben hatta bunu müdür beyle konuştum. Bunu görmüş olmak benim için yeniydi. Bir de medya bölümünü gezdik gittiğimiz okullarda. Kendi filmlerini falan yapıyorlar. -Bizde böyle bölümler niye yok acaba, açabilir miyiz?- diye yeni fikirler geliştirdi bende.”(Kocaeli)

“Okul, öğrenci demek 3-5 sene sonra dışarının işgücü demek. Burada rezidans inşaatlarında " 2. kattan düştü geride yetim bıraktı" türünden haberler görmemek için bu projeyi yaptık. Bu kazaları yaşamayalım diye. Pazartesi günü öğrencilerimize okulumuzda uzmanlar iş güvenliği eğitimi verecek. Bu bilincimiz oluştu. İş güvenliği kültürünün ülkeye girmesi lazım. Yoksa yerel eğitimlerle bir gelişme olmaz. Mutfaktaki hanımlardan 20. kattaki çalışan işçiye kadar herkesin bunu bir kültür olarak benimsemesi lazım. Top oynarken bile insanların iş güvenliğini düşünmeleri lazım, öğretmenlerin 3 dakika da olsa düzenli olarak iş güvenliği anlatması lazım. Bu bir süreçtir. Ülkenin bu seviyeye gelmesi için trilyonlar da aktarsanız şu okulda İsveç'teki kültür düzeyine hemen ulaşamazsınız. Bilinçaltına yerleştirmesi lazım herkesin. Her şey para demek değil.” (Düzce)

Genel olarak bakıldığında, Erasmus+ hareketlilik faaliyeti, katılımcıların profesyonel bilgilerini arttırmaktadır. Katılımcı personel, yeni öğretim yöntemleri edinmiş, uluslararası uzmanlık kazanmış ve uluslararası ağlar kurmuştur. Böylece, Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin etkilerinin yayılabilmesi için, bu bilgileri kendi kurumlarına ve öğrencilerine aktarabilmektedirler.

Katılımcılar Türkiye'deki eğitim ve öğretime ilişkin uygulamaları ve sistemlerini hızlı bir şekilde değiştiremeseler de, ülkedeki sistem sorunlarını gittikleri ülkeyle karşılaştırma yaparak anlamaya çalıştıklarını ifade etmektedirler. Personel, Türkiye'de sıklıkla sistem ve müfredat değişiklikleri olduğundan becerilerini sürekli güncellemek zorunda olduklarını belirtmektedir. Bununla birlikte, ev sahibi ülkelerde sık sık değişime uğramayan sağlam ve istikrarlı bir sistem bulunduğu ifade edilmiştir. Katılımcılar söz konusu ülkelerde meslek liselerinin sanayinin bir kolu olarak çalıştıklarını ve sektör için ara eleman yetiştirdiklerini gözlemlemektedirler. Öğrenciler, ev sahibi ülkelerde, sistemin yapısı ve istikrarı sayesinde geleceklerini istikrarlı bir şekilde planlayabilmektedirler. Katılımcılar, karar mekanizmasının sistemin en düşük seviyesine girdiğini ve öğretmenlerin öğrencilerin kariyer kararlarında etkili olduğunu söylemektedirler.

3.2.3. Eğitim, öğretim ve işgücü piyasası arasındaki bağlantıların anlaşılması

Erasmus+ hareketlilik faaliyeti eğitim, öğretim ve işgücü piyasası arasındaki bağlantıları güçlendirmeyi amaçlamaktadır. Grafik 18'e göre katılımcıların %29,2'si, hareketlilik projelerine katılma amaçlarından birinin iş dünyasıyla işbirliği yapmak olduğunu belirtmektedir. Katılımcıların %60,5'i katılım sebepleri arasında yeni iletişim kurma ve mesleki iletişim ağını genişletme seçeneğini belirtmektedir. Personelin yarısı (%50,4), programın ortak kurumlarla olan işbirliğini güçlendirme amacına, ana katılım sebepleri arasında yer vermektedir.

Personel anketinin sonuçlarına göre, personelin büyük çoğunluğu çeşitli eğitim projeleri ile işgücü piyasası arasındaki ilişkinin önemini anlamada önemli bir ilerleme kaydetmiştir. Grafik 20'de verilen sonuçlar, hareketlilik faaliyeti

sayesinde, katılımcı personelin %71,9'unun iş dünyasından insanlarla işbirliği kurduğunu göstermektedir. Ortak kurumla işbirliği geliştirdiklerini söyleyenlerin oranı %90,2'dir. Öte yandan personelin %93,1'i mesleki iletişim ağını geliştirmiş veya yeni irtibat kişileri kazanmıştır.

Katılımcılar için Hareketlilik faaliyetine yönelmenin başlıca nedenlerinden biri olmamakla birlikte, örgün, yaygın ve mesleki eğitim ile işgücü piyasası arasındaki bağlantının önemi katılımcılar tarafından büyük ölçüde anlaşılmaktadır. Katılımcıların çoğunluğu iş dünyası/ortak kurumlarla ilişkiler kurmuş ve Hareketlilik faaliyeti aracılığıyla iletişim ağlarını geliştirmiştir.

Nitel analiz sonuçları bu konuda daha ayrıntılı bilgi sağlamaktadır. Katılımcıların büyük çoğunluğu, katıldıkları projeden edindikleri kazanımların örgün, yaygın ve mesleki eğitim ile işgücü piyasası arasındaki ilişki hakkındaki fikirlerini değiştirdiğini belirtmişlerdir. Katılımcılar için en önemli tarafın, ev sahibi ülkelerdeki meslek liselerinin yapı ve müfredatının işgücü piyasasının ihtiyaçlarına göre yapılandırıldığı gözlemlenmesi olduğu söylenebilir. Örneğin personel, Almanya'da otomobil fabrikalarının mesleki eğitim okullarıyla ilgilendiğini ifade etmektedir. Personel, Türkiye'deki reel sektörün meslek liselerine böyle bir ilgisinin bulunmasının gelecekte öğrencilerin öğrenim kalitesini ve istihdam olanaklarını artıracaklarını düşünmektedir. Hareketlilik sırasında, işgücü piyasası ve Mesleki Eğitim kurumlarının işbirliği içinde çalıştıkları gözlemlenmektedir.

Katılımcılar, gönderen ve ev sahibi kurumlar arasında gelecekte bağlantı kurma yollarını düşündüklerini belirtmektedir. Personel, öğrencilerin gelecekte daha iyi istihdam olanaklarıyla karşılaşabilmeleri için staj aşamasından başlayarak onlara rehberlik etmeyi amaçlamaktadır. Yeni bilgi ve beceriler kazanarak teknoloji konusunda ustalaşmanın ve öğrencilerin istihdam edilebilmeleri için yabancı dil becerisi kazanmalarının önemini aktarmak istemektedir.

Hareketlilik faaliyetine katılan bir personel, öğrencilerine şu tavsiyede bulunmaktadır: "Kodu 20 TL'ye onarmak yerine 20.000 Pound'a satmalısınız." Katılımcılardan bazıları, Türkiye'ye döndüklerinde profesyonel kariyerlerinde yurtdışında kazandıkları beceriler üzerinde uzmanlaşmışlardır.

“Bizim ekibimizde zaten sıhhi tesisatlarla ilgili bir kuruluş da vardı. Odadan da temsilci vardı. Odalarda da izlenimlerini anlattılar ve kendi iş ortamlarında iş güvenliği ile ilgili öğrendiklerini aktarma fırsatı yakaladıklarını biz bizzat gördük. Oda şimdi iş güvenliği ile ilgili mesleki eğitim veriyor. 10 ya da daha az sayıda çalışana olan işletmelerin işverenine yönelik faaliyetlerine başladılar.” (Düzce)

“Okulumuz yoğunlaştırılmış eğitim veriyor. Öğrencilerimiz 10. sınıfın Mayıs ayından 11. sınıfın Ekim ayına kadar staj yapıyorlar. Aynı şekilde 11. sınıfın Mayısından 12. sınıfın Ekim ayına kadar staj yapıyorlar. 2 sene önce başladık. Daha çok staj yapsınlar, daha çok uygulama yapsınlar düşüncesiyle başlattık. Bu projeden edindiğimiz bilgileri sürekli aktarıyoruz. Öğrencilere o kalite standartlarını, Türkiye'nin dünyada denizcilik alanında bir yere gelebilmesi için hangi yetkinliklere sahip olmaları gerektiğini ve bunlar dışında yabancı dilin, diyalogun ve mesleği sevmenin önemini vermeye çalıştık. Rotterdam'daki okul bütün sektörle iç içe bir okul. Müfredatın önu sektöre göre değişebiliyor. Bizim de öğrencilerimiz burada teknelerde çalışıyor. Aynı farkındalığa ulaşıncı biz de döndükten sonra sektör toplantısı yaptık. Nasıl öğrenciler istediklerini sorduk. Bizde artık onların istediklerine göre müfredat hazırlıyoruz. Onlara göre öğrenci hazırlıyoruz.” (Muğla)

“Bizim öğrencilerimiz oralarda sağlık personeli açığının olduğunu, ama dil konusunu hallederek orada çok daha rahat bir şekilde iş bulabileceklerini söylediler. Öğrencilerimizin mesleklerini sahiplenmelerini ve mesleklerine bakış açılarını değiştirmelerini sağladı. İşgücü piyasası açısından da, bir yabancı ülke görmüş olmak, oradaki sağlık hizmetlerini gören bir personele sahip olmanın da avantajlı olduğunu düşünüyorum. Zaten veliler de o sertifikaların sağlayacağı faydanın çok yüksek olduğunu düşünüyorlar. Öğrencilerimiz daha mezun olmadılar. Bu yıl son sınıf oldular. İleride onlar için neler yapabileceğimiz konusunda çalışmalarımız devam ediyor.” (Kırıkkale)

Son olarak, katılımcıların çoğu (%92,9) Erasmus+ hareketlilik faaliyetinden sonra sertifika almıştır. Katılımcılar, hareketlilik projelerine katılarak aldıkları sertifikalarla (Europass vb.) CV'lerini güçlendireceklerine ve iş bulma şanslarını artıracaklarına inanmaktadırlar.

3.2.4. Kariyer hedefi - girişimci ruh - gelecek planları

Nitel analiz, Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katılmanın, personelin kendine olan güvenini arttırdığını, kariyer hedefleri ve girişimcilik ruhu üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu göstermektedir. Özellikle evde yalnızca bir kişinin çalıştığı ailelerde, insanlar gelecek planlarını daha mütevazı tutma ve erteleme eğilimine girebilir. Kısmi bir çözüm olarak, katılımcılar Erasmus+ hareketlilik

Program'ı aracılığıyla oluşturdukları amaçları gerçekleştirmek için, sivil toplum kuruluşlarında çalışmayı planlamaktadır.

Bir başka katılımcı grup, ailelerinin, çocuklarının ve sorumluluklarının gelecek planlarını değiştirmelerini engellediğini belirtmektedir. Kariyer hedefleri hakkında kesin bir bilgiye sahip olunmamasına rağmen, katılımcılar daha büyük ölçekli projelere katılmak istediklerini belirtmektedirler. Aynı zamanda, öğrenmenin hayat boyu süren bir çaba olduğunun farkında olan ve lisansüstü programlara kaydolmayı planlayan katılımcılar da bulunmaktadır. Bu şekilde, mesleki kariyerinde ilerleme kaydetmeyi hedeflemektedirler. Buna ek olarak, katılımcıların çoğu, Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katıldıktan sonra hem kendilerinin hem de öğrencilerinin kendine güvenlerinin arttığını belirtmektedir. Katılımcı personel, hareketlilik deneyiminden sonra girişimcilik ruhu kazanmaktadır.

“Ben öğretmenliğin öğrencilik olduğunu düşünüyorum. Öğrenmenin her zaman devam ettiğini düşünüyorum. Her zaman yeni projelere katılma isteğimin nedeni buydu. ”
(Afyonkarahisar)

3.2.5. Personelin öğrencilere yönelik çalışma ve faaliyetlerinin kalitesi

Hareketlilik faaliyetine katılan personel, program yardımıyla öğrencilerine yönelik çalışmalarını ve faaliyetlerini geliştirmeyi beklemektedir. Grafik 18'de görüldüğü gibi, personelin neredeyse yarısı (%47,7) kazanılan bilgi ve becerileri öğrencilerle paylaşmak istemektedir. Aynı şekilde, katılımcıların %45,9'u ders programlarında, ortak dersler veya modüllerde, akademik iletişim ağlarında ve araştırma gruplarında ortaklık kurmak amacıyla programa katılmak istediklerini bildirmektedir. Katılımcıların %46,4'ü personel hareketliliği sayesinde, gönderici ve ev sahibi kuruluşlardaki öğrencilerin sayısını ve kalitesini artırmayı hedeflediklerini belirtmektedir.

Grafik 21'deki anketin sonuçlarına göre, katılımcı personelin neredeyse tamamı (%97,4), hareketlilik sayesinde eğitim ve öğretime bakış açısını tazelediklerini; büyük bir çoğunluğu ise (%90,2) alanlarındaki bilgi seviyesini artırdığını düşünmektedir. Hemen hemen tüm katılımcılar (%96,2) elde ettikleri

bilgi ve becerileri hem öğrencilerle hem de diğer kişilerle paylaştıklarını belirtmektedirler. Katılımcıların %94,0'ü, mesleki eğitim veren okullarda beceri ve yeterliliklerin değerlendirilmesi konusunda yeni yöntemlere ilişkin farkındalıklarını artırdıklarını söylemektedir. Grafik 22, personelin %92,1'inin programa katılmalarıyla, eğitim verdikleri alandaki öğrencilerin motivasyonlarını artırdığını düşündüklerini göstermektedir. Dolayısıyla, katılımcı personelin Hareketlilik faaliyetine katılmalarının öğrenciler, stajyerler ve çıraklar için yapılan çalışmaların kalitesini olumlu bir şekilde etkilediği ifade edilmektedir. Katılımcı personel yeni öğretme ve öğrenme yöntemlerini kullanmaya çok daha isteklidir. Programın, gönderici kurumun organizasyonunda ve yönetiminde değişiklikler ve gelişmelere yol açtığı sonucu çıkarılabilir.

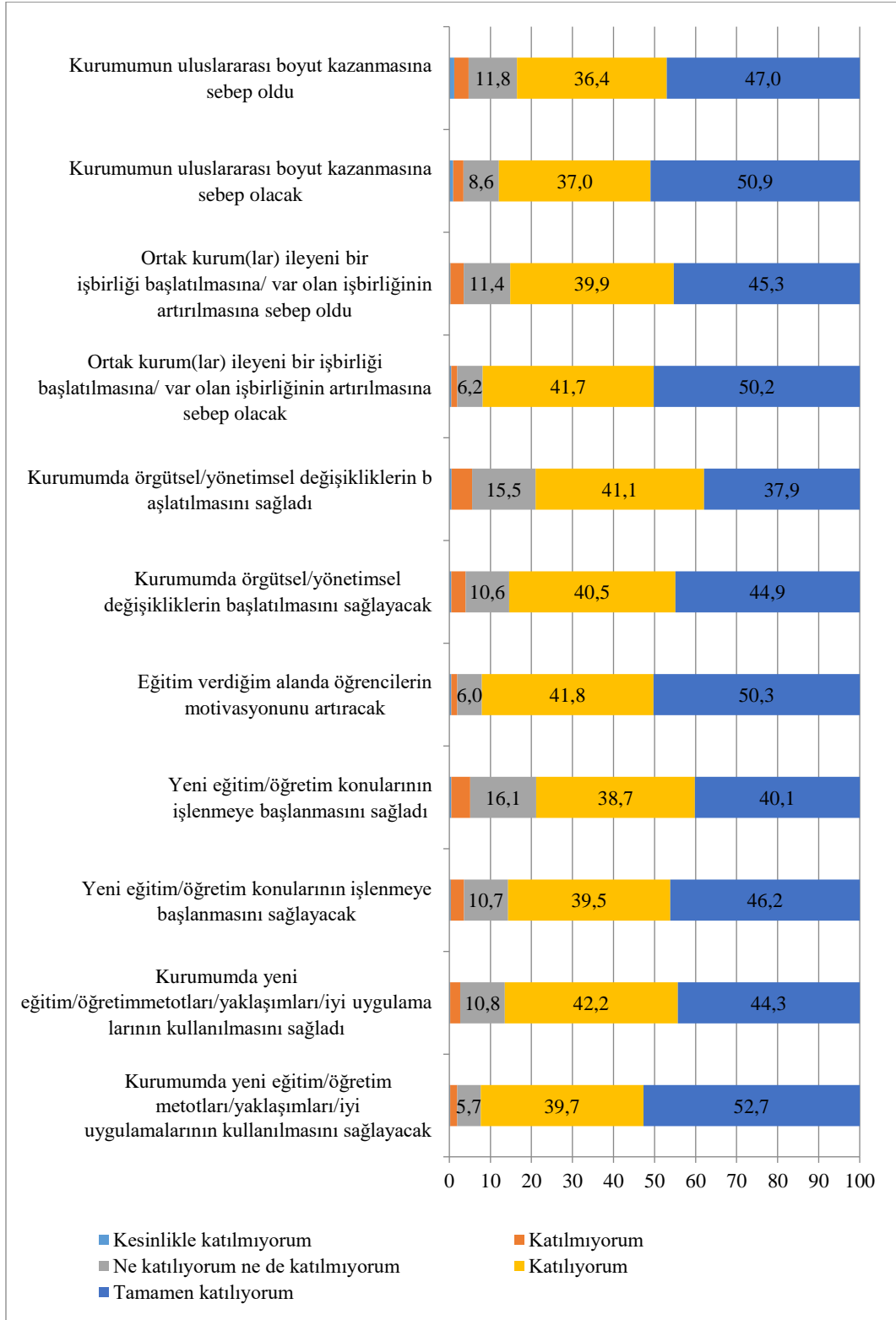
Nicel analiz sonuçlarına göre (Grafik 22), hemen hemen tüm katılımcıların; personel hareketliliği ile gönderici ve ev sahibi kurumlardaki öğrencilerin sayısı ve kalitesi hakkındaki görüşleri benzeşmektedir. Personelin büyük çoğunluğu (%83,4) Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin kurumlarının uluslararasılaşma çabalarına katkıda bulunduğunu kabul etmekte ve mevcut ortak kuruluşlarla uluslararası işbirliğinin geliştirileceğine ve gelecekte yeni işbirliği kuracaklarına inanmaktadır. Mesleki tarafta, personelin %86,5'i, hareketlilik faaliyetinin tamamlanmasının ardından, yeni yöntem ve yaklaşımların kurumlarında tanıtımının yapıldığını bildirmektedir. Bu kişilerin %78,8'i, yeni eğitim/öğretim konularını, eğitim kalitesini ve uluslararasılaşma çabalarını artırmak için tanıtmıştır.

Yukarıdaki bulgular, aynı zamanda, odak grup görüşmelerinden elde edilen nitel analiz sonuçlarıyla da desteklenmektedir. Tüm katılımcılar Hareketlilik faaliyetini tamamladıktan sonra deneyimlerini öğrencileri ve meslektaşları ile paylaştıklarını belirtmektedir. Özellikle topladıkları bilgileri ve görsel materyalleri mesleki gelişim derslerinde paylaşmaktadırlar. Katılımcıların ortak görüşü, mesleki eğitimin yaygınlaşması gerektiğidir. Müfredat içinde veya dışında çeşitli seminerlerle, öğrencilerin, hem akademik hem de iş yaşamında sorumlu ve kendinden emin olmalarını sağlamak için çaba harcanmaktadır. Personel, aynı zamanda, sektör ve diğer dış paydaşlarla işbirliği yapmak ve sektörün ihtiyaçları

doğrultusunda nitelikli personel yetiştirmek için gerekli önlemlerin alınması gerektiğini belirtmektedir.

Katılımcı personel, iş güvenliği konusundaki farkındalığın artışıını gündeme getirmektedir. Ev sahibi ülkelerdeki işyerlerinde güvenlik önlemlerinin işe başlamadan önce alınması, eğitimcilerde Türkiye'ye döndükten sonra benzer bir talebi ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla, personelin iş güvenliği konusundaki farkındalığının artması, hareketlilik faaliyetinin önemli bir katkısı olacaktır.

Grafik 22. Hareketlilik faaliyetinin personeli gönderen kurum üzerindeki etkisi (%)

3.2.6. Çeşitliliği anlama ve duyarlı olma

Grafik 18'e göre, katılımcıların %77'si Erasmus+ hareketlilik projesine katılmalarının temel motivasyonu olarak "sosyal, dilsel ve/veya kültürel konulardaki bilgi seviyesini artırmak" seçeneğini işaretlemiştir. Grafik 20'ye göre neredeyse tüm personel (%95,9), sosyal, dilsel ve/veya kültürel yetkinliklerinin, hareketlilik faaliyeti ile geliştiğini düşünmektedir. Grafik 19'a göre, katılımcıların %98,2'si, hareketlilik faaliyetinin bir sonucu olarak kültürel farkındalığının geliştiğini belirtmektedir. Dolayısıyla, Erasmus+ hareketlilik faaliyeti, katılımcı personelin neredeyse tamamı için sosyal, dilsel ve kültürel çeşitliliğin önemini anlaşılmasında önemli katkı sağlamıştır.

Erasmus+ hareketlilik faaliyetindeki katılımcıların neredeyse tümü, kişilerarası ve sosyal yetkinliklerini, kültürel farkındalıklarını, kültürel ifadelerini ve duygusal becerilerini geliştirdiklerini beyan etmektedir. Nitel analiz sonuçlarına göre, personelin Erasmus+ hareketlilik projeleri sayesinde farklı kültürlere uyum sağlama becerilerinde bir gelişme olmuştur. Yabancı dil konuşmanın ve farklı insanlarla tanışmanın, katılımcıların yeni kültürler öğrenmesini kolaylaştırdığı defalarca dile getirilmiştir. Projeden sonra, katılımcılar yabancılarla toplantı ve iletişim kurmak konusunda daha rahat hissetmektedirler. Bu durumun, daha önce belirtildiği gibi katılımcıların özgüveninin artmasına bağlı olduğu çıkarımı yapılabilir.

“Zaten Batı ile ilgili kafamızda bir şey vardı, yerinde görünce daha iyi oldu. Mesela Hollanda'da bisiklet çok yaygın, çok fazla yağmur yağmasına rağmen her yere bisikletle gidiyorlar, bunun bahanesi yok. Bu da insanların disiplinli yaşadığını gösteriyor. Bunu yerinde görmek tabii ki daha iyi oldu.”(Antalya)

Katılımcılar kendi kültürlerini tanıtmak için fırsatları değerlendirdiklerini belirtmektedir. Bu amaçla, yerel hediyelik eşyalar ve promosyon malzemeleri hediye olarak verilmektedir. Bazı gruplar, Türk gecesi düzenlemiş ve Türk mutfağı ve folklorunu tanıtmaya fırsatı yakalamışlardır.

Nitel analiz sonuçlarına göre katılımcılar, farklı ülkeleri ziyaret ettikten ve farklı etkinlik ve eğitim faaliyetlerine katıldıktan sonra Batı toplumları hakkındaki

önyargılarının azaldığını düşünmektedirler. Personel, disiplin, demokrasi, iş etiği, iş güvenliği ve kişilerin özel ve mesleki yaşamlarına saygı gibi hususlardan özellikle etkilenmiştir.

“Ben dünyada ortak bir dilin olduğuna inandım. İnsanların bir güler yüzle neyi ifade etmek istediklerini aktarabileceklerini gördüm. Beden dilinin ortak bir dil olduğunun farkına vardık. İnsanların birbirinden çok farklı olmadıklarını ve dil ne kadar farklı olsa da işin ahlaki boyutunda ve eğitim boyutunda ortak değerlerin bir olduğunu gördüm. Bir yabancıya bakış açım değişti. Özellikle İspanyolların bize çok yakın insanlar olduğunu söyleyebilirim.” (Erzurum)

“Trafikte yayaya çok saygılılar. Korna sesi duymadık mesela. Tartışmayı geçtim yüksek ses tonu bile duymadık. Sadece zoruma giden bizdeki yaklaşma onlarda yok. Komşumu bile tanımadım 15 gün orada kalmama rağmen. Ama insan hakları ve demokrasi aşmış.” (Trabzon)

“Mesela biraz daha hoşgörü ile yaklaşmaya başladım. Ayrıca yapılmaması gereken, yasak olan şeyleri yapmamaya, kurallara uymaya başladım. Evde değil balkonda sigara içmeye başladım mesela. Orada bir yasağı çiğneyen birini gördüklerinde komşusu dahi olsa şikayet edebiliyorlar. Bizim ülkemizde doğru da olsa komşunu açıp ihbar edemiyorsun, ona yanlış yapmış gibi hissediyorsunuz kendinizi. Ama orada bu duygu bize evin içinde sigara içirtmedi. Ayrıca cezaları da çok ağır.” (Samsun)

Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katılan personelin sosyal, dilsel ve kültürel farkındalığındaki artış, aynı zamanda tutum ve davranışlarını da etkilemiştir. Özellikle trafik kurallarına uymak ve kapalı alanlarda sigara içilmemesine ilişkin konularda farkındalık, tutum ve davranışlarında oldukça etkilenildiği görülmektedir. Örneğin bir katılımcı, Türkiye'ye döndükten sonra, trafik konusunda daha dikkatli olduğunu ve sürüş esnasında korna çalmadığını belirtmektedir. Katılımcılar, ev sahibi ülke vatandaşlarının günlük hayatlarında daha olumlu ve hoşgörülü olduklarını belirtmektedir.

“Öğrencilerimizde girişimcilik fikri oluştu. Mezun olan öğrencilerimiz Romanya'dan gelmeden bile "ben yurtdışında çalışmak istiyorum, burada lokanta açabilirim" demeye başladı. Europass belgelerini soruyorlar. Bir de bu alanı daha çok sevmelerine sebep oldu. Mezun olanlar hep seçkin restoranlarda çalışıyorlar, CV'lerine de bu stajı yazmışlar.” (Çankırı)

Kültürel ve sosyal cephede, katılımcılar ailelerinin, özellikle de çocuklarının yurtdışına çıkmasını ve benzer deneyimler kazanmasını istemektedir. Personel, çocuklarının farklı kültürlere aşina olmaları için yurtdışında ziyaretler de dâhil olmak üzere, tatil planlarının bulunduğunu belirtmektedir. Bazı katılımcılar, çocuklarının Avrupa'daki eğitimlerini ilerletmelerini istemektedir. Genel olarak katılımcılar, Erasmus+ hareketlilik deneyiminin benlik saygısını yükselttiğini ve onlara cesaret kazandırdığını belirtmektedir. Böylece, daha önce cesaret edemeyecekleri alanlarda çalışmaya daha açık ve yeni projelere katılma konusunda daha istekli hale gelmişlerdir.

3.2.7. Dezavantajlı kişilerin ihtiyaçlarına cevap verebilme kapasitesi

Erasmus+ Program Rehberi, bireylerin aşağıda dezavantaj olarak tanımlanan durumları uluslararası etkinliklere katılımlarını sınırladığında ya da engellediğinde, programın dezavantajlı bir geçmişi olan ve akranlarına kıyasla kısıtlı imkanlara sahip katılımcıların erişimini kolaylaştırarak, eşitliği ve katılımı sağlamayı amaçladığını belirtmektedir:²⁷

- Engellilik (bir başka deyişle, özel ihtiyaçları olan katılımcılar): zihinsel (akli, bilişsel, öğrenme), fiziksel, duyuşsal veya diğer engellere sahip insanlar;
- Eğitim güçlükleri: öğrenme güçlüğü çeken gençler; okuldan erken ayrılanlar; yetersiz yetişkinler; okul başarısı düşük olan gençler;
- Ekonomik engeller: düşük yaşam standardına sahip insanlar, düşük gelir, sosyal yardım sistemine bağıllık veya evsizlik; uzun süreli işsiz veya yoksulluk yaşayan gençler; borçlu veya finansal problemlerle karşı karşıya kalan insanlar;
- Kültürel farklılıklar: göçmenler veya mülteciler veya göçmen veya mülteci ailelerinden gelen kuşaklar; ulusal ya da etnik azınlığa mensup insanlar; dilsel uyum ve kültürel katılım zorlukları olan insanlar;

---

²⁷http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus/files/files/resources/erasmus-plus-programme-guide_en.pdf

- Sağlık sorunları: kronik sağlık sorunları, ağır hastalıklar veya psikiyatrik sorunlu olan insanlar;
- Sosyal engeller: cinsiyet, yaş, etnisite, din, cinsel yönelim, engellilik gibi nedenlerle ayrımcılığa maruz kalanlar; sınırlı sosyal becerilere sahip veya anti-sosyal veya riskli davranışlara sahip kişiler; tehlikeli bir durumda olan insanlar; (eski) suçlular, (eski) uyuşturucu veya alkol kullanıcıları; genç ve/veya bekar ebeveynler; kimsesiz çocuklar;
- Coğrafi engeller: uzak veya kırsal alanlardan insanlar; küçük adalarda ya da çevresel bölgelerde yaşayan insanlar; kentsel sorun alanlarından gelen insanlar; az hizmet verilen alanlardan gelen insanlar (toplu taşımacılık, yetersiz tesisler).

Nitel analiz sonuçları, hareketlilik faaliyetine katılan personelin, ekonomik sıkıntılarla karşılaşanlar, engelli olanlar ve cinsiyet, yaş, etnisite, din, cinsel yönelim, cinsel tercih ve engellilik gibi nedenlerle ayrımcılığa maruz kalanlar olarak belirtilen Erasmus Program Kılavuzu'nun dezavantajlı grup tanımını kabul ettiğini göstermektedir. Katılımcılar evsahibi ülkelerde, okul, kreş ve atölye gibi yapıların ve ulaşım araçlarının, engelli insanların topluma aktif bir rol almaları ve günlük yaşam aktivitelerini yapmaları amacıyla, kolay ulaşım sağlanacak şekilde tasarlandığına dikkat çekmektedirler. Personel ayrıca Türkiye'de binaların engelli insanların ihtiyaçlarına göre (yeniden) tasarlanması gerektiğine dikkat çekmektedir. Katılımcılar öğrencilere ve meslektaşlarına bu deneyimlerini aktararak, çevrelerinde bir farkındalık yaratmayı amaçladıklarını söylemektedirler. Katılımcılar, Türkiye'de engelli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamak için farklı yöntemlerin uygulanması gerektiğini de belirtmektedirler.

Katılımcıların belirttiği bir diğer dezavantajlı grup, eğitim alanlarını meslek lisesinden sonra yüksekokul olarak değiştiren öğrencilerdir. Türkiye'de bu tür bir kariyer planının zor olmasına karşın, eğitim sistemi yurt dışında daha esnektir. Avrupa ülkelerinin mesleki eğitim kurumlarından mezun olan öğrenciler, Türkiye'de öğrenim görenlere kıyasla yükseköğrenim için daha fazla seçeneğe sahip olacaklardır.

Katılımcılar eğitime erişimde toplumsal cinsiyet eşitliğinin önemini belirtmektedirler. Katılımcılar kadınların, özellikle, mesleki kariyer sahibi olabilecekleri ve ülkenin ekonomik ve sosyal gelişimine katkıda bulunabilecekleri şekilde eğitim almaları gerektiğini söylemektedirler. Eğitim sisteminde ve işgücü piyasasında yer alan kadınların ev sahibi ülkelerde Türkiye'ye kıyasla daha yüksek olduğunu gözlemlemektedirler.

Personel, mali kısıtlamalar nedeniyle eğitim hizmetlerine erişimde zorluk çeken öğrencilerin bulunduğuna işaret etse de, teknolojik ilerleme ile eğitime erişimin daha kolay olacağı konusunda ortak bir görüş birliği vardır.

“Tabii ki etkiledi. Özellikle rampalar olsun, mesleki eğitim kurumlarında atölyeler olsun, donanımlarının nasıl dizayn edildiği ile ilgili yeni fikir edindik. Yönetmelik yerine gelsin diye yaptığımız rampalar vardı, bizim de bir engelli asansörümüz vardı, bir hafta sonra çalışmıyor. Engelliler sınava gelince şokla karşılaşabiliyor. Okulların asansörleri bizde hiç çalışmaz. Malmö'ye bir gezi düzenlemiştik, orada çok lüks bir kafeteryada ağır engelli birine ailesi yemek yedirdiyordu ve kimse ters gözle bakmıyordu. Ülkemizde olsa belki aile dışarı bile çıkarmak istemez diye düşündük. O bizi derinden etkiledi.” (Düzce)

Nitel analizin sonuçları, Erasmus+ hareketlilik projesine katılımın, dezavantajlı gruplara, özellikle engellilere yönelik kişisel davranış ve tutumlarında farklılıklara yol açtığını ortaya koymaktadır. Katılımcılar, engellilerin ev sahibi ülkelerde topluma entegre olduklarını ve karar alma süreçlerine aktif olarak katıldıklarını bildirmektedir. Engelli işçiler ve öğrencileri ev sahibi kurumlarında gördükten sonra, engelli ve dezavantajlı bireyleri içeren başvuruları uygulamakta daha istekli hale gelmektedir. Ayrıca, katılımcılar insan haklarının şimdi daha farkında olduklarını ve Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin dünya toplumundaki çeşitliliğe yönelik tutumlarını değiştirdiğini söylemektedirler.

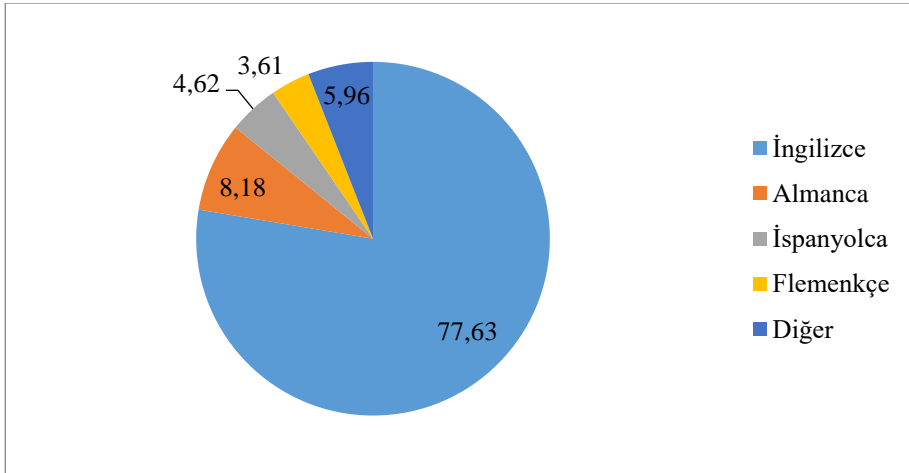
“Engellilere bakış açım çok değişti. Onların engellilerini hayatın içerisine o kadar aldıklarını görünce bizim de bunu yapmamız gerektiğini düşündüm. Mesela çok basit bir olay, bizim okullarımızda kaynaştırma öğrencisi denilen öğrenciler var. Bu öğrencileri okullar genelde problemliler olarak görüp başka okula göndermeye çalışır ve velileri ikna etmeye çalışır. Bu proje sayesinde ben öyle durumda olan bir veli geldiğinde çocuğumu isteyerek alıyorum. Öğretmen arkadaşlarımıza da yardım etmemiz gerektiğini, bu çocuğun

özel eğitim ihtiyacının olduğunu söylüyorum. Hatta ders programları yapılırken bir kişi veya iki kişi dahi olsa onlara ayrı bir öğretmen vermeye çalışıyoruz.” (Çorum)

3.2.8. Yabancı dil becerileri

Hareketlilik faaliyeti’nda yer alan katılımcıların yabancı dil becerilerinin gelişmesi, uluslararası öğrenci ve personel programlarının amaçlarından biridir. Anket sonuçları hem personel hem de öğrencilerin bu gerçeğin farkında olduklarını ve programa katılımın yabancı dil düzeylerinin geliştirilmesine katkıda bulduklarını göstermektedir. Katılımcılara Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katılım nedenleri sorulduğunda Grafik 18’de gösterildiği gibi, katılımcıların %63’ü 'yabancı dil yeteneğini geliştirme' seçeneğini işaretlemiştir.

Grafik 23. Erasmus+ programı sırasında kullanılan temel yabancı diller (%)

Grafik 23, programa katılan personel tarafından kullanılan ana yabancı dillerin dağılımını vermektedir. Personelin %78’i hareketlilikleri sırasında ana yabancı dil olarak İngilizce, %8’i Almanca, %5’i İspanyolca ve %3’ü Felemenkçe’yi kullanmıştır. Araştırma bulgularına göre personelin %84,3’ü, hareketlilik faaliyetleri sırasında kendilerini bu dilde geliştirdiklerini düşünmektedir. Hareketlilik faaliyeti öncesi veya sırasında dil hazırlık kursu alanların oranı %42,4’tür. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%84,3), hareketlilik faaliyetine katılmanın yabancı dil becerilerini geliştirdiğini belirtmektedir (Grafik 24).

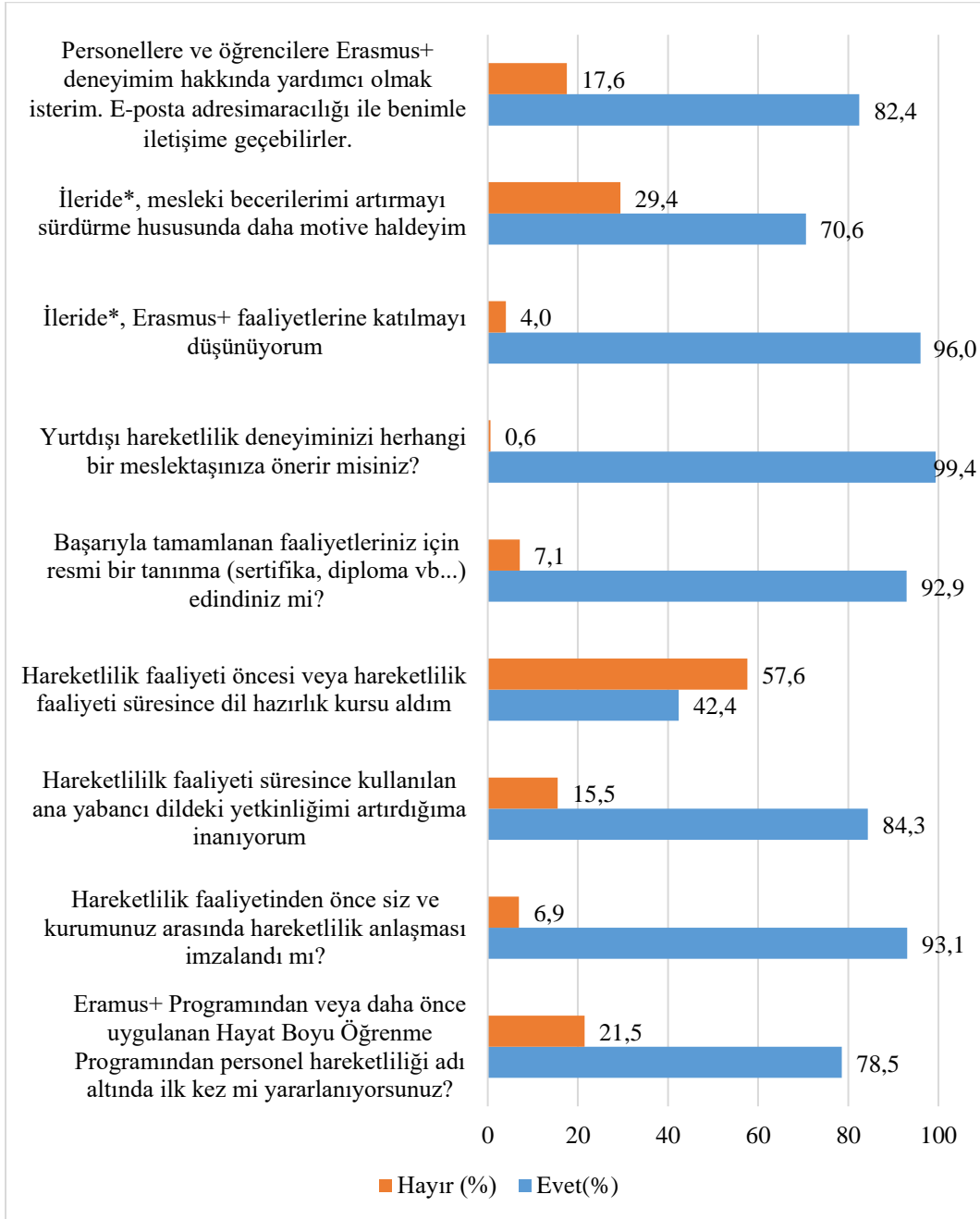
Nitel analiz sonuçları nicel analiz bulguları ile tutarlıdır. Katılımcılar, hareketlilik faaliyetinin ilk günlerinde yabancı bir dilde iletişim kurmada zorlandıkları halde, hareketlilik faaliyetinin sonuna doğru yabancı dil becerilerinde bir gelişme olduğunu belirtmektedir. Katılımcılar, ev sahibi ülkenin dilinden birkaç cümle öğrenmeyi başarmış olduklarını söylemektedirler. Personel bir yabancı dili öğrenmenin önemi konusunda daha bilinçli olduğunu ve yabancı dil öğrenmek ve/veya geliştirmek için çalışmaya başladığını belirtmektedir.

“Çok geliştiğini söyleyebilirim. Ben rehbersiz gezebiliyorum artık yurtdışında. Daha önce bir projeye katılmıştık İngilizce rehber öğretmen eşliğinde. Yine bu projede de oldu tabii. Çünkü alanımız elektronik olduğu için o kadar önemli ve teknik bilgiyi tercüme edemem diye düşündüm. Ancak ben artık çok rahat yurtdışında dolaşabiliyorum. Rehber ihtiyacı duymadan gezebilirim.” (Aydın)

3.2.9. Günlük işlerde motivasyon ve iş tatmini

Anket sonuçlarının bulguları, personelin günlük işlerindeki memnuniyet ve motivasyon düzeyinin Erasmus+ hareketlilik faaliyetinden olumlu etkilendiğini ortaya koymaktadır. Grafik 18'deki oranlara göre, hareketlilik faaliyetine katılan personelin %53,7'si programa katılma nedenlerinden birinin 'iş tatmin düzeylerini arttırmak' olduğunu belirtmektedir. Programa katılarak yeni insanlarla tanışmak isteyenlerin yüzdesi %63,6'dır. Grafik 20'deki rakamlar, katılımcı personelin neredeyse tamamının (%91,2) iş tatmini bakımından bir artış yaşadığını göstermektedir. Program aracılığıyla sivil toplumdaki insanlarla işbirliği yapanların yüzdesi %80,4'tür. Ayrıca Grafik 24'te verilen anket sonuçlarına göre katılımcıların %70,6'sı mesleki becerilerini geliştirmeyi sürdürme konusunda daha motive olduklarını düşünmektedir. Katılımcıların neredeyse tamamı (%99,4) hareketlilik deneyimini meslektaşlarına önerirken, %96'sı gelecekte tekrar bu programa katılmayı düşünmektedir.

Grafik 24. Personelin Hareketlilik faaliyeti hakkındaki diğer görüşleri (%)

Genel olarak nitel analiz sonuçları, Erasmus+ hareketlilik projesinin, hem personelin hem de öğrencilerin motivasyonunu olumlu şekilde etkilediğini göstermektedir. Katılımcılar, ev sahibi ülkedeki gündelik sosyal hayatı ve mesleki iş hayatını gözlemlemenin yanında, istihdam alanlarındaki mesleki bilgilerini de

arttırmıştır. Ayrıca katılımcılar Erasmus+ hareketliliğinden sonra sosyal çevrelerinden, meslektaşları ve yöneticilerinden de takdir görmüştür.

Genel olarak katılımcılar, hareketlilik faaliyetinin, yurtdışındaki günlük yaşam, kültür ve eğitim sistemi hakkında gözlem yapmaya izin veren bir fırsat olduğunu belirtmektedir. Böylelikle, Türkiye ile ev sahibi ülkeleri farklı boyutlara göre karşılaştırma olanağına kavuşmaktadırlar. Çalışma alanlarıyla ilgili çağdaş uygulamaları deneyimlemekte ve geri dönüşlerinde elde ettikleri yeni bilgileri mevcut meslektaşlarına ve öğrencilerine aktarmaktadırlar. Katılımcılar özellikle, mesleki bilgi ve tecrübelerini geliştirebilecek olan fabrikalara, okul öncesi eğitim kurumlarına, yaşlı bakım evlerine ve mutfak okulu gibi kurumlara yaptıkları ziyaretlerin değerinin farkındadırlar.

“Burada ünlü bir araç markasının tır fabrikası var. Bu projeden sonra burada endüstri meslek lisesinde motor bölümü açtırdık. Hatta bize bir tır hediye ettiler. Ve bizim orada staj yapma imkanımız oldu. Şuan 250-300 öğrencimiz o fabrikada staj yapıyor. Yani bu yönden daha farklı adımlar atabileceğimizi göstermiş oldu bize bu proje.”(Aksaray)

“Bir yaşlı bakımevine gitmiştik. Alzheimer hastalarına yönelik tedavi yöntemleri vardı, o yeniydi. Bir de orada geriatri bölümünü tamamen ayırmışlar; Alzheimer hastalarını da 3 kategoriye ayırmışlardı, herkesi aynı kefeye koymamışlardı. Ayrıca hastaların kullanabilecekleri mutfakları vardı. Refakatçi hiç kabul etmiyorlardı. Bir de kendi meslek dalları içinde yükselebiliyorlar; hastane hem eğitimi veriyor hem çalıştırıyor.”(Kırıkkale)

3.3. KURUMSAL KAPASİTE GELİŞTİRME

Kapasite geliştirme kavramının tek ve genelgece bir tanımı bulunmamakla birlikte kavram, beşeri ve kurumsal kaynakların geliştirilmesi ve güçlendirilmesi olarak tanımlanabilir. Kapasite geliştirme çabaları, çalışanların becerilerinin geliştirilmesi, yönetim yapılarının geliştirilmesi ve ulusal ve uluslararası işbirliğinin oluşturulmasından oluşmaktadır. Avrupa Komisyonu Erasmus+ Program Rehberi, Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin amaçlarından birinin, eğitim kurumlarında modernizasyon ve uluslararası açılım değişikliklerini tetikleyerek kapasite geliştirme çabalarına katkıda bulunmak olduğunu belirtmektedir. Kapasite geliştirme çabalarının temel odağı, yönetim yeterlikleri ve

uluslararasılaşma stratejilerini geliştirmeyi; diğer ülkelerden, diğer eğitim, öğretim, gençlik ve veya diğer sosyo-ekonomik sektörlerinden ortaklarla işbirliğini güçlendirmeyi; eğitim, öğretim ve gençlik alanlarında AB projelerini/uluslararası projeleri organize etmek için mali kaynakların (AB hibeleri hariç) tahsis edilmesini ve; AB projelerinin/uluslararası projelerin hazırlanması, uygulanması, izlenmesi ve takibinde kalitenin artmasını içermektedir.²⁸

Erasmus+ hareketlilik faaliyeti, kapasite geliştirme çabalarına katkı sağlamaktadır. Bu katkı, katılımcıların (personel ve öğrenci) hareketlilik deneyimi ve müfredatta iyileştirme, yeni öğretme ve öğrenme yöntemleri öğrenme, dil becerilerini geliştirme ve uluslararası işbirliğinde iyileştirme gibi çabalarla sağlanmaktadır. Sonuç olarak Erasmus+ hareketlilik faaliyeti deneyiminin, kurumun organizasyon yapısını ve uluslararasılaşmasını güçlendirmesinin yanı sıra, kurumların sunduğu eğitimin kalitesini de geliştirmesi beklenmektedir. Daha önce yapılan araştırmalar, çok sayıda uluslararası bağlantıya sahip kurumların saygın bir uluslararası profile sahip olacağına ve bu şekilde mezunlarının istihdam edilebilirliğini artıracığına dair kanıtlar sunmaktadır.²⁹ Ayrıca, "Erasmus'un Avrupa Yüksek Öğretimi Üzerindeki Etkileri: Kalite, Açıklık ve Uluslararasılaşma" başlıklı bir araştırma,³⁰ bir literatür taraması ve 20 vaka incelemesi yaparak kurumsal kapasite geliştirme ile ilgili bir etki analizi yapmaktadır. Bulguları, hareketlilik faaliyetinin gelen ve giden öğrencilere yönelik öğrenci hizmetlerini geliştirdiğini, kurumsal uluslararasılaştırma stratejilerini geliştirdiğini ve öğrenci ve personel hareketliliğini teşvik ettiğini göstermektedir. Ayrıca, öğretim ve öğrenimin uluslararasılaşmasının artması öğretim kalitesinde bir artışa neden olmaktadır.

---

²⁸ http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/sites/erasmusplus/files/files/resources/erasmus-plus-programme-guide_en.pdf

²⁹ Coleman, J. (2011). Study/work abroad and employability. Shaping the future, University council of modern languages (UCML).
http://www.ucml.ac.uk/sites/default/files/shapingthefuture/102/20%20-%20jim%20coleman%20inter%20resource%20template_0.pdf.

³⁰ CHEPS, INCHER, and ECOTEC. (2008). The Impact of Erasmus on European Higher Education: Quality, Openness and Internationalisation. European Commission. Brussels.
<http://ec.europa.eu/education/Erasmus/doc/publ/impact08.pdf>.

Buna göre, bu rapor Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin Mesleki Eğitim alanındaki kurumların kurumsal kapasite geliştirme çabalarına etkilerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla program tarafından desteklenen projelerin İrtibat ve Yetkili kişileri olan 169 kişinin katılımıyla bir çevrimiçi anket uygulanmıştır³¹. Anket 41 sorudan oluşmaktadır. 9 soru kurumsal bilgi ve proje detaylarını içerirken, 32 soru kurumsal kapasiteye ilişkindir.

Tablo 9, ankete katılan kurumların sektörel dağılımlarını sergilemektedir. Programdan yararlanan kurumlar büyük oranda kamu kurumlarıdır. Buna göre, projeye katılan kurumların sayısı ile orantılı olarak, ankete katılanların %93,6'sı kamu çalışanıdır; Özel sektörün katılımı, toplam katılımın ancak %2,5'ini oluşturduğundan, bu projelerde özel sektör ve diğer sivil toplum kuruluşlarının katılımını teşvik etmek ve yükseltmek önemlidir. Ankete katılan kurum türleri bakımından Meslekî ve Teknik Liseler (%71,6) ilk sırada yer alırken, bunu Çok Programlı Anadolu Liseleri (%5,9) ve Anadolu Liseleri (%2,9) izlemektedir (Tablo 10). En yüksek yanıt oranı projelerin İrtibat Kişilerine aittir (%49,5), (Tablo 11).

Hareketlilik faaliyetinin hedeflerine ulaşmak için kurumsal kapasitenin geliştirilmesinin önemi göz önüne alınarak bu bölüm, uluslararasılaşma, yönetim stratejileri ve çalışma ortamıyla ilgili olarak Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin kapasite geliştirme çabalarına etkisini araştırmayı amaçlamaktadır.

Tablo 9. Katılımcı kurumların sektörü (%)

	Yüzde %
Kamu sektörü	93,6
Kar amacı gütmeyen kuruluş	3,9
Özel sektör	2,5
Toplam	100,0

Tablo 10. Katılımcı kurum türü (%)

	Yüzde %
Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	71,6

³¹ 22 proje için ankete hem İrtibat kişisi hem de Yetkili kişi katılmıştır.

Diğer	14,6
Çok Programlı Anadolu Lisesi	5,9
Anadolu Lisesi	2,9
İl Milli Eğitim Müdürlüğü	2,5
İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	1,5
Esnaf Odası	1,0
Toplam	100,0

Tablo 11. Ankete katılanların türü (%)

	Yüzde %
İrtibat kişisi	49,5
Yetkili kişi	31,9
Yetkili kişi ve irtibat kişisi	17,6
Diğer	1,0
Toplam	100,0

3.3.1. AB düzeyinde/uluslararası düzeyde çalışma kapasitesi

Dünyada Avrupa Yükseköğretimi Hakkında Avrupa Komisyonu Tebliği'ne göre (Avrupa Komisyonu 2013c), uluslararasılaştırma çabalarının üç temel bileşeni; hareketlilik, ortaklıklar ve uluslararasılaşmadır. Bunun da öğretme ve öğrenme kalitesinin artırılmasına neden olduğu belirtilmektedir.³² Dolayısıyla, hareketlilik ve uluslararasılaşma birincil hedef olarak düşünülme yerine öğretim ve eğitim kalitesini artırma aracı olarak kabul edilebilirler. Ankete katılanlar, Erasmus+ hareketlilik faaliyeti aracılığıyla uluslararası işbirliğinin ve katılımın önemini kabul etmektedirler. Tablo 12'ye göre katılımcıların %91,2'si Erasmus+ projelerine katılmakla kurumlarının uluslararası boyutunun geliştiğini belirtmektedir. Katılımcıların %94,6'sı kurumlarının uluslararası işbirliğinin kalitesini gözden geçirdiklerini belirtmektedir. Katılımcılar, eğitim ve öğretimlerini geliştirmek amacıyla uluslararası bağlantılarının sayısını artırmak istediklerini belirtmektedir.

³²European Commission, (2013c). European Higher Education in the World. European Commission. Communiqué. Brussels.

http://ec.europa.eu/education/policy/internationalcooperation/world-education_en.htm.

Tablo 12. Kurumun uluslararasılaştırılması (%)

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Katıldığım proje kurumunun uluslararası boyut kazanmasına sebep oldu.	1,2	2,4	5,3	31,4	59,8
Uluslararası işbirliklerimizin kalitesini değerlendirdik	1,2	0,6	3,6	50,6	44,1

3.3.2. Yönetim becerileri ve uluslararasılaşma stratejileri

Knight (2003), uluslararasılaşmayı yükseköğretimin amaçlarına, görevlerine ve sunulmasına uluslararası, kültürler arası veya küresel bir boyut entegre etme süreci olarak tanımlar.³³ Uluslararasılaşma, yabancı dil yetkinliklerini arttırmak, hareketlilik faaliyeti sırasında edinilen öğretim ve öğrenme yöntemlerini uygulamak, müfredatta değişiklik yapmak gibi uluslararasılaşmaya dayalı öğrenmeye katkıda bulunan etkinlikler yoluyla elde edilebileceği gibi öğrenci, öğretmen ve personel hareketliliği yoluyla da elde edilebilir. Ülkelerin birbirlerine olan bağlılıklarının artması, evrensel olarak kabul edilen bilgi ve becerilerin edinilmesinin, bireylerin istihdam edilebilirliği üzerindeki etkisinin artmasına sebep olmuştur. Bu durumda, uluslararası kabul görmüş vasıfların elde edilmesini bireylerin hedeflerinden biri haline getirmiştir.³⁴

Katılımcıların istihdam edilebilirliğinin artırılması için uluslararasılaşmanın önemini kabul eden katılımcılar, uluslararası ortaklıkların gelişmesini güvence altına almak için stratejik yönetim çabalarına katkıda bulunmaktadır. Anket sonuçları, kurumların yönetim becerileri ve uluslararasılaştırma stratejilerinin geliştirilmesinde önemli kazançlar elde ettiğini ortaya koymaktadır. Katılımcıların

³³ Knight, J. (2003). Updated internationalisation definition. *International Higher Education*, 33, 2-3. CIHE, Chestnut Hill.

³⁴ Bennell, P. and T. Pierce (2003), The internationalisation of tertiary education: exporting education to developing and transitional economies. *International Journal of Educational Development*, Vol. 23, 215-232, Amsterdam.

%94,7'si kurumlarının uluslararası stratejilerinin ve yönetim becerilerinin iyileştiğini kabul etmektedir. Ayrıca, %92,3'ü uluslararasılaşmanın güçlendirilmesi için kurumsal hedefler geliştirdiklerini bildirmektedir (Tablo 13). Odak grup toplantıları, katılımcıların ana hedeflerinden birinin diğer Erasmus+ hareketlilik programlarına katılmak olduğunu da ortaya koymaktadır. Personel, hem kendileri hem de öğrencileri için yeni ortaklıklar kurmak istemektedir. Daha iyi proje başvuruları yapmak ve mümkün olduğunca çok meslektaşı dahil etmek için ulusal ortaklıklar oluşturmaya devam etmektedirler.

Tablo 13. Uluslararası Stratejiler (%)

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Uluslararasılaşma stratejilerimiz ve yönetim yeteneklerimiz geliştirdik	0,6	1,8	3,0	44,4	50,3
Uluslararasılaşmanın güçlendirilmesi için kurumsal hedefler geliştirdik	1,2	2,4	4,1	47,9	44,4

3.3.3. Uluslararası ortaklarla işbirliği

Etki analizi çalışmasında, diğer ülkelerdeki ortaklarla işbirliği seviyesi de araştırılmıştır. Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katılan katılımcılara ana motivasyonlarının ne olduğu sorulduğunda, büyük bir çoğunluğu mevcut uluslararası ortaklığı güçlendirmek ya da başka bir kurumla yeni bir ortaklık kurmak olduğunu belirtmektedir (Grafik 18). Kurumsal kapasite anketinden elde edilen bulgular, personel araştırması bulguları ile de uyumludur. Tablo 14'e göre, katılımcıların %97,7'si farklı uluslararası, sosyal, eğitim ve istihdam alanlarında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmaya istekli olduğunu belirtmektedir. Erasmus+ hareketlilik deneyimleri, katılımcıların AB ülkelerindeki ortak kurumlarla var olan ilişkilerini gözden geçirmelerini de sağlamaktadır.

Ayrıca, katılımcıların %95,2'si hareketlilik faaliyetlerini kurumlar arası işbirliğini geliştirmeye yönelik bir fırsat olarak görmektedir. Katılımcıların %92,9'u

kendi projelerini ortak kurumlarla koordine ederken, %92,9'u yeni ortak kurumlarla kurumsal işbirliğini güçlendirmektedir (Tablo 14). Katılımcıların büyük çoğunluğu (%94,7) diğer ülkelerdeki ortaklarla olan işbirliğinin geliştiğini kabul etmektedir. Bu cevaplar, Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katılımın, ulusal ve uluslararası düzeyde ortak kurumlarla işbirliğini geliştirdiğini göstermektedir.

Tablo 14. Uluslararası ortaklarla işbirliği (%)

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Diğer ülkelerden ortaklar ile işbirliğimiz güçlendi	1,2	2,4	1,8	37,3	57,4
Farklı uluslararası sosyal, eğitim ve istihdam alanlarında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmaya hazırız	1,2	0,6	0,6	32	65,7
Farklı ulusal sosyal, eğitim ve istihdam alanlarında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapmaya hazırız	1,2	0,6	1,2	28,4	68,6
Mevcut AB ülkelerindeki ortak kurumlarla olan ilişkilerimizi gözden geçirdik/değerlendirdik/pekiştirdik	1,2	2,4	4,1	45	47,3
Projeye katılmak, kurumlar arası işbirliklerinin artmasını sağladı	1,8	0,0	3,0	32,5	62,7
AB ülkelerinde işbirliği yapılan ortak kurumlar ile kendi programlarımız arasında koordinasyon sağladık	1,2	1,2	4,7	43,8	49,1
Yeni ortak kurum/kuruluşlar ile kurumsal işbirliğimizi güçlendirdik	1,2	2,4	3,6	37,9	55

3.3.4. AB projelerinin/uluslararası projelerin yönetim kalitesi

İzleme ve takip etme, proje katılımcılarının faaliyetlerinin etkisini değerlendirmesini ve gözden geçirmesini sağlamak; beklenen faydaların gerçekleşmesini temin etmek; farkındalık yaratmak ve gelecekteki uluslararası projelerin uygulamalarını geliştirmek için geribildirim vermek açısından kritik derecede önemli olmakla birlikte nispeten gözden kaçırılan proje yönetimi aşamalarındandır. Bu faaliyetler, aynı zamanda karar verme sürecinde iyileşmelere ve bu iyileşmeler sonucu kurumsal kalitenin güçlenmesine katkı sağlar. Araştırma bulguları, katılımcıların büyük çoğunluğunun (%97) Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katıldıktan sonra kendilerinde AB projelerinin /uluslararası projelerin hazırlanması, uygulanması, izlenmesi ve takip edilmesi konularında iyileşme olduğunu kabul ettiğini göstermektedir. Tablo 15'e göre, katılımcıların %93,5'i kurumlarının Avrupa Birliği düzeyinde ve uluslararası düzeyde çalışma kapasitelerinin arttığını belirtmektedir. Katılımcıların %97,6'sı projenin Avrupa Birliği hibe sürecine ilişkin farkındalığını artırdığını ifade etmektedir (Tablo 15). Bu bulgular Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin AB projelerinin/uluslararası projelerin kapasite, kalite ve farkındalığının artırılmasına katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Tablo 15. Uluslararası Projeler (%)

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
AB/uluslararası projeleri hazırlamada, uygulamada, gözlemlenmede ve takip etmede geliştik	1,2	0,6	1,2	32,5	64,5
AB/uluslararası düzeyde çalışma/faaliyet gösterme kapasitemiz arttı.	1,2	1,8	3,6	37,3	56,2
Katıldığım proje ile Mesleki Eğitim projelerinin Avrupa tarafından fonlanma süreci hakkında farkındalığımı artırdım.	1,8	0,6	0,0	26	71,6

3.3.5. Hareketlilik faaliyetinin kurumsal operasyonlar üzerindeki etkisi

Erasmus+ hareketlilik programlarının temel amaçlarından biri, uluslararasılaşmaya ağırlık vererek, mesleki hareketliliği ve yaşam boyu öğrenmeyi desteklemek amacıyla, bireylere doğru bilgi ve aktarılabilir becerileri kazandırmak için öğretim ve öğrenme faaliyetlerini geliştirmektir. Kapsamlı bir rehberlik sağlamak, öğrencilerin ve personelin hareketlilik projelerine katılmalarını teşvik edebilecek, kurumsal kapasiteyi geliştirecek ve bu da onların istihdam edilme potansiyellerinin artırılmasına yardımcı olabilecektir. Katılımcıların çoğunluğu (%97,6), Erasmus+ hareketlilik deneyiminin değişim programında olan veya gelecek projelere katılacak olanların daha iyi yönlendirilmesine yardımcı olduğunu kabul etmektedir.

Ayrıca, katılımcıların %97,6'sı projeye katılımın araştırma olanaklarını artırdığını ve araştırma kapasitesini güçlendirdiğini belirtmektedir. Bu, Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin ana hedefi olmamasına rağmen, öğrencilerin öğretiminde ve eğitimindeki gelişmelere ve bunun yanında uluslararasılaşmanın artmasına yol açabilecek önemli bir bulgudur. Ayrıca, katılımcıların %95,3'ü, kurumda çalışan öğrencilerin/çırakların/stajyerlerin problem çözme, örgütsel beceriler, kendine güven, bağımsızlık ve verimlilik gibi kişisel davranış ve becerilerinde gelişme olduğunu belirtmektedir. Hareketlilik deneyimi, aynı zamanda, Türkiye ve dünyadan akademik personelin ve öğrencilerin (%72) işe alınma potansiyelini artırarak, kurumsal kapasitelerini olumlu olarak etkilemektedir (Tablo 16).

Nitel analizden elde edilen bulgular, katılımcıların, bugün iyi uygulamaları ve yeni yöntemleri günlük hayatlarına sokmaya hazır ve bu konuda daha fazla istekli olduklarını göstermektedir (%97). Bu hedeflere ulaşmak için katılımcıların çoğunluğu (%88,7), öğrenciler/çıraklar/gençler ve gönüllüler için, ihtiyaçlar ve beklentiler de göz önünde bulundurularak, daha çekici projeler üretmek istemektedirler (Tablo 16).

Tablo 16. Hareketlilik faaliyetinin kurumsal faaliyetler üzerindeki operasyonlara etkisi (%)

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Halihazırda değişim programında olan ya da ileride katılımcı olacaklara daha iyi yol göstermeye yardımcı oldu.	1,8	0	0,6	26,6	71
Kurum içinde çalışan öğrencilerin/çırakların/stajyerlerin kişisel özellik ve becerilerini geliştirdi	1,2	0,6	3	36,7	58,6
Ülkemizden ve dünyadan akademik personel ve öğrenci çekme potansiyelinde artışa/ değişikliğe yol açtı.	0	5,3	23,7	40,8	30,2
İyi uygulamaları ve yeni yöntemleri günlük hayata geçirmek için daha hazır ve hevesliyiz.	1,8	0	1,2	37,5	59,5
Hedef kitemize karşı daha yenilikçi ve daha iyi hizmet veriyoruz.	0,6	1,2	2,4	40,5	55,4
Stajyerler/öğrenciler/çıraklar/gençler ve gönüllüler için onların ihtiyaçlarını ve beklentilerini dikkate alarak daha cazip projelere hazırlıyoruz.	1,2	1,2	8,9	47	41,7

Erasmus+ Programı, öğretmenlerin yurtdışına seyahat etmeleri, alternatif öğretim ve öğrenim yöntemleri deneyimlemeleri ve uluslararası meslektaşlarıyla bağlantı kurmaları için tek fırsat olarak görülebilir. Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin kullanılan öğretim yöntemleri üzerinde olumlu etkileri olduğu, hem nitel analiz ve hem de kurumsal kapasite anketinde ortaya çıkmaktadır. Ankete katılan personelin büyük çoğunluğu (%92,3) bu fırsatı, bilgilerini arttırmak ve öğrencilere/çıraklara/gençlerin, ihtiyaç ve beklentilerini de dikkate alarak onlara farklı öğretim yöntemleri uygulamak amacıyla kullanmaktadır. Bununla birlikte, personel müfredatlarını gözden geçirerek düzeltmeye gerek duymamıştır. Ama bunun nedeni, müfredatı değiştirme konusunda yetkilerinin bulunmaması olabilir.

Katılımcıların yalnızca %36,3'ü müfredata yabancı dil kurslarını eklemiştir; katılımcıların %33,3'ü ise yabancı bir dilde öğretilen ders sayısını artırdıklarını belirtmiştir (Tablo 17). Ayrıca, katılımcıların %91,1'i Erasmus+ programının, programa katıldıktan sonra kendi çevrelerindeki insanlara fayda sağlayan etkili faaliyetlerde bulunmaları anlamında olumlu yönde geliştirdiğini kabul etmektedir. Çevrelerindeki genç ve dezavantajlı kişiler konusunda farkındalıkları artmıştır ve %86,9'u, daha çok genç ve dezavantajlı grupları içermek için ileri düzey gençlik çalışması geliştirdiklerini belirtmiştir.

Tablo 17. Hareketlilik faaliyetinin akademik faaliyetler üzerindeki etkisi (%)

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Çevremizdeki kişiler yararına daha çok ve daha etkili faaliyetler gerçekleştiriyoruz.	1,2	2,4	5,4	52,4	38,7
Gençleri ve dezavantajlı grupları kapsayacak gelişmiş gençlik çalışma yöntemleri geliştirdik/var olanı iyileştirdik.	0	3,6	9,5	48,8	38,1
Stajyerler/öğrenciler / çıraklar/gençler için onların ihtiyaçlarını ve beklentilerini dikkate alarak farklı öğretim metodları uyguluyoruz.	0,6	1,2	6	51,8	40,5
Müfredata yabancı dil dersleri ekledik.	11,9	32,7	19,1	26,8	9,5
Yabancı dil kurslarının sayısını arttırdı	13,7	29,2	23,8	24,4	8,9
Projeye katılmak araştırma fırsatlarının artmasını ve araştırma kapasitesinin güçlenmesini sağladı.	1,2	0,6	0,6	34,9	62,7
Öğretmenlerin ve eğitim personelinin kalitesi iyileşti.	1,8	1,8	4,2	48,8	43,5

3.3.6. Hareketlilik faaliyetinin çalışma ortamına etkisi

Kurumsal kapasitenin artırılmasının yanı sıra, Erasmus+ hareketlilik faaliyeti katılımcı kurumlarda daha verimli bir çalışma ortamının yaratılmasına da yardımcı olmuştur. Katılımcıların %88,7'si organizasyon içinde daha modern, dinamik ve özel bir mesleki çevreye sahip olduklarını beyan etmiştir. Katılımcıların %92,3'ü projenin sonucu olarak şeffaflık ve kurum içinde işbirliği kavramının iyileştiğini belirtmektedir. Ayrıca, katılımcılar (%83,3) organizasyon içindeki çalışma ortamının iyileştiğini kabul etmektedir (Tablo 18).

Tablo 18. Hareketlilik faaliyetinin kurumun çalışma ortamına etkisi (%)

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Kurumumuzdaki çalışma ortamı daha modern, dinamik, adanmış (özverili) ve profesyonel hale geldi	1,8	2,4	7,1	48,8	39,9
Proje sonucunda kurum içinde şeffaflık ve işbirliği anlayışı gelişti.	1,2	1,2	5,3	37,9	54,4
Projeye katılmakla kurum içi çalışma ortamında iyileşme oldu (mesela mobbing azaldı; daha demokratik bir ortam gelişti).	2,4	4,8	9,5	38,7	44,6

Erasmus+ hareketlilik deneyiminin akademik, kurumsal ve çalışma ortamındaki olumlu etkisi, kurumların planlarını ve stratejik planlama çabalarını revize etmeye götürmek olduğu söylenebilir. Katılımcıların çoğunluğu (%83,3), kurumlarının stratejik planlamalarını kurumun personel gelişim hedefleri ile uyumlu hale getirdiğini belirtmektedir. Ayrıca, katılımcıların %94,7'si personel/öğrenciyi bu projelere katılmaya yönlendirmeyi hedef belirlediklerini söylemektedir. Ayrıca, kurumlar, bu projelere daha fazla personel katılımının teşvik edilmesini vurgulamaktadır; bu, katılımcıların %96,4'ü tarafından belirtilmektedir (Tablo 19).

Tablo 19. Hareketlilik faaliyetinin kurumsal planlamaya etkisi (%)

	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum
Personelin gelişimi için onların bireysel ihtiyaçları ve kurumun hedefleri ile uyumlu stratejik planlama yaptık.	0,6	4,2	11,9	51,8	31,6
Stratejik planlama yaparken personelin/öğrencilerin bu projelere katılımını sağlamak üzere hedefler koyduk.	0	3	2,4	51,2	43,5
Daha çok personelin bu projelere katılımını teşvik ettik.	1,2	1,2	1,2	38,7	57,7

4- SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Türkiye güçlü bir eğitim sisteminin oluşturulması ve işgücü piyasası ile eğitim sektörü arasında istikrarlı bağlantılar kurulması konularında birçok zorlukla karşı karşıya kalmıştır. Gençlerin işgücüne katılımını artırma ve insan sermayesini geliştirme konularındaki çabalara rağmen son TÜİK rakamlarına göre mesleki eğitim mezunlarının işgücüne katılma oranlarının düştüğü görülmektedir. Bu, eğitim sisteminin büyük ölçüde akademik performans ve mesleki kariyere yönelik olması nedeniyle, somut mesleki becerilere sahip yarı vasıflı işçilerin kalıcı olarak talep fazlası oluşturmaları sebebiyle olabilir.³⁵ AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) kapsamında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca hazırlanan İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı, mesleki eğitim mezunlarının istihdam edilebilirlik beklentilerine katkıda bulunmayı ve mesleki eğitim kalitesini artırmakla birlikte kurumsal kapasiteyi geliştirmeyi amaçlamaktadır.

IPA İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı'nda³⁶ belirtildiği gibi, eğitim sektörünün ve işgücü piyasasının kesişiminde karşılaşılan başlıca güçlükler şu şekilde özetlenebilir:

- Özel sektör ve meslek kuruluşları arasında iyi işleyen bir koordinasyon ve işbirliği eksikliği;
- Eğitim sisteminde mesleki ve kariyer rehberlik hizmetlerinin eksikliği;
- Özellikle öğretmenler ve okul rehberlik danışmanlarının insan kaynakları konusunda kalitesinin yetersizliği;
- Mesleki eğitim müfredatının yetersizliği.

---

³⁵ Bardak, U. and Majcher-Teleon, A. (2011). Flexicurity analysis of the labour market in Turkey. European Training Foundation, Turin.
[http://www.etf.europa.eu/webatt.nsf/0/1A7DEF4E58F42D41C12579440040803B/\\$file/Flexicurity_Turkey.pdf](http://www.etf.europa.eu/webatt.nsf/0/1A7DEF4E58F42D41C12579440040803B/$file/Flexicurity_Turkey.pdf)

³⁶ Daha fazla bilgi için, lütfen bakınız: HRD OP at [http://www.ikg.gov.tr/en-us/ipa/ipa20072013\(ipai\)/hrdop.aspx](http://www.ikg.gov.tr/en-us/ipa/ipa20072013(ipai)/hrdop.aspx).

IPA İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı, eğitim kalitesini artırmak, eğitim ve işgücü piyasası arasındaki bağlantıları geliştirmek için insan sermayesine yapılan yatırımları artırmayı amaçlamaktadır. Operasyonun amaçları aşağıda özetlenmiştir:

- a. Mesleki eğitim öğrencisi gençlerin bilgi, beceri ve yetkinliklerini artırmak,
- b. Türkiye'de Mesleki Eğitimin ve Öğretim'in cazibesini ve kalitesini, mesleki eğitim öğrencilerinin ve personelin yurtdışında uluslararası dolaşımında bulunma fırsatlarını artırmak,
- c. Eğitim ve öğretim ile iş dünyası arasında yakın bağlantı kurmak için diğer kuruluşlarla ve işletmelerle işbirliği ağı oluşturmak,
- ç. Bireyler için istihdam edilebilirlik, eğitim ve öğretim becerileri, yetkinlikler ve yaşam becerilerinin geliştirilmesi ve Ulusal ekonominin ve Avrupa ekonomisinin rekabet edebilirliğine katkıda bulunmak.

Bu çerçevede, Erasmus+ Mesleki Eğitim Öğrenici ve Personel Hareketliliği Projeleri için 25 milyon Avro ek finansman sağlanmıştır. Projenin hedef grupları şöyle sıralanabilir:

- Mesleki eğitimde çıraklar ve öğrenciler,
- Mesleki eğitim alanındaki profesyoneller ve eğitimciler, ilk mesleki eğitim kuruluşlarının personeli, öğretmenler, eğitimciler ve işletmelerdeki profesyoneller,
- Meslek kuruluşları ve mesleki eğitim sağlayıcıları,
- Ticaret odaları ve diğer ticaret organizasyonları da dahil olmak üzere işletmeler, sosyal ortaklar ve çalışma hayatının diğer temsilcileri,
- Mesleki eğitim alanında faaliyet gösteren diğer kuruluşlar,
- Mesleki eğitim politikasının oluşturulması ve bu politika hakkında karar verilmesinden sorumlu organizasyonlar.

Bu operasyona uygun hibe projeleri, öğrencilere (öğrenciler, çıraklar, stajyerler) ve personele (öğretmenler, eğitmenler ve eğitim ve öğretim alanında etkin organizasyonlarda çalışan insanlar) yönelik uluslararası hareketlilik faaliyetlerini desteklemekte ve şunları amaçlamaktadır:

- Öğrencileri, Avrupa işgücü piyasasında kişisel gelişimlerini ve istihdam edilebilirliklerini arttırmak amacıyla, çapraz becerileri edinme ve kullanma konusunda desteklemek,
- Avrupa çapında eğitim ve öğretimin kalitesinin yenilenmesi ve geliştirilmesi amacıyla eğitim ve öğretimde çalışanların mesleki gelişimlerini desteklemek,
- Örgün, yaygın eğitim ve mesleki eğitim, emek ve girişimcilik arasındaki sinerji ve geçişleri güçlendirmek,
- Yurtdışında öğrenme dönemlerinde kazanılan yeterliliklerin daha iyi tanınmasını sağlamak.

Bu rapor, "Mesleki Eğitimin Kalitesinin ve Gençlerin Mesleki Becerilerinin Geliştirilmesi" projesi için etki analizi sağlamayı amaçlamaktadır. Bu amaçla karma bir araştırma yöntemi stratejisi uygulanmıştır. Nicel analiz bölümünde, öğrencilerin ve personelin çevrimiçi memnuniyet anketlerinin sonuçları analiz edilmektedir. Analizin nitel bölümünde, sırasıyla fayda sahipleri ve personelle yapılan odak grup toplantıları ve derinlemesine görüşmeler analiz edilmektedir. Ayrıca, IPA projesinin kurumsal kapasite etkisini değerlendirmek için ek bir çevrimiçi anket uygulanmıştır.

4.1. Katılım motivasyonu

Genel olarak, projeye katılan öğrenciler ve personel, ana hedeflerinin teknik/mesleki bilgi ve becerilerini arttırmak ve iyi uygulamalardan bilgi ve uzmanlık elde etmek olduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin %88,6'sı için programa katılmanın başlıca nedeni, teknik/mesleki becerilerini/yeterliliklerini arttırmaktır; bunu, bir yabancı dili öğrenmek/geliştirmek amacı takip etmektedir (%75,6). Personelin %80,7'si programa katılma yönündeki temel motivasyonlarının

yurtdışındaki iyi uygulamalardan bilgi ve uzmanlık elde etmek olduğunu belirtmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu (%69,1) mevcut işi ve mesleki gelişimiyle ilgili pratik beceriler kazanmak istemektedir.

4.2. Mesleki Eğitim sürecindeki öğrencilerin bilgi, beceri ve yeterliklerinin artması

Öğrenciler, hareketlilik projesine katılarak yeni bilgi, beceri, yeterlilik ve mesleki tecrübeye sahip olduklarını kabul etmektedir. Buna ek olarak, analitik düşünce, problem çözme ve iletişim becerilerinde gelişmeler olduğu gözlenmiştir. Öğrencilerin hemen hemen tamamı, hareketlilik deneyimlerinin analitik düşünme becerilerini (%98,1) ve problem çözme becerilerini (%97,9) geliştirdiğine inanmaktadır. Ayrıca Hareketlilik faaliyeti yabancı dil yeterliklerine de katkıda bulunmuştur; öğrencilerin %93,5'i yurtdışında kullandıkları ana yabancı dilde kendilerini geliştirdiklerini belirtmiştir. Temel yabancı dil dışındaki diğer dillerde de geliştiklerini söyleyenlerin oranı %45,5'tir. İnternet ve bilgisayar kullanımlarında ve iletişim becerilerinde de iyileşmeler olmuştur. Bunların tümü, öğrencilerin gelecekte istihdam edilme olasılığını artırmaktadır.

Öğrencilerin, kendine güven ve kişisel gelişim konularında önemli ilerleme kaydettikleri gözükmektedir. Öğrencilerin %98,8'i programdan sonra kendine daha güvendiklerini ve %67'si program sonrasında güçlü ve zayıf yanlarının daha çok farkına vardıklarını belirtmektedir. %98,4'ü yeni durumlara/ortamlara adapte olma ve bu ortamlarda hareket edebilme yeteneklerini geliştirdiğini düşünmektedir. Ayrıca, hareketlilik deneyimi kültürel farkındalıklarına da katkıda bulunmuştur. Hareketlilik faaliyetini takiben daha hoşgörülü, daha açık fikirli olduklarını ve farklı geçmişler ve kültürlere sahip insanlarla daha fazla işbirliği yapmaya hazır olduklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin, faaliyetlerinin resmi olarak tanınması sürecinde çeşitli sertifika ve diplomalar edinme imkanları olmuştur. Program katılımcılarının %58,4'ü Europass Belgesi alırken, %41,5'i diğer sertifikalardan almıştır. Katılımcılar, sertifika almanın istihdam edilme olasılığını artıracığına inanmaktadırlar.

Öğrencilerin büyük çoğunluğu, hareketlilik faaliyetinin istihdam edilebilirliklerini artıracığı düşüncesiyle deneyimlerinin mesleklerine katkıda bulunduğunu öngörmektedirler; bir istihdam fırsatı bulma ve/veya kendi girişimlerini başlatma olanakları artmıştır. Öğrencilerin %97,6'sı, hareketlilik deneyimlerinin yeni bir iş bulma şansını arttırdığını kabul etmektedir. Öğrencilerin %68,1'i kendi ülkelerinde yeni bir staj yapma veya iş bulma seçeneklerinin kesinlikle arttığını düşünmektedir. Yurtdışındaki Hareketlilik faaliyetinden sonra mesleklerinde daha fazla sorumluluk aldıklarını söyleyenlerin oranı %97,5'tir. Dolayısıyla, Erasmus+ hareketlilik faaliyeti öğrencileri istihdam ve kariyer açısından olumlu bir şekilde etkilemiştir.

4.3. Türkiye'de Mesleki Eğitimde çekicilik ve kalite

Hem nicel hem de nitel analiz sonuçları, Erasmus+ hareketlilik faaliyetinin mesleki eğitimin kalitesini olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Hareketlilik tecrübesi, sadece personelin yeni öğretme ve öğrenme yöntemleri edinmesini sağlamakla kalmamış, aynı zamanda öğrencilerin teknik ve mesleki becerileri ile yeterliklerini geliştirmeleri için bir fırsat yaratmıştır. Ayrıca, hem öğrenciler hem de personel, analitik ve pratik düşünme, yabancı dil yeterlikleri ve iletişim becerileri gibi temel becerilerinde bir iyileşme olduğunu bildirmektedir.

Diğer taraftan, personel hareketliliği gerçekleştiren katılımcılar mesleklerinde kullanılabilecek yeni beceri ve yöntemler kazandıklarını söylemektedir. Neredeyse tüm personel, hareketlilik faaliyetinin tamamlanması üzerine, kurumlarına yeni yöntem ve yaklaşımları ve yeni eğitim/öğretim konularını tanıttıklarını ifade etmiştir. Hemen hemen tüm personel (%97,4), hareketlilik sayesinde eğitim ve öğretime ilişkin bakış açılarını tazelerken, büyük çoğunluğu (%90,2) kendi alanlarındaki bilgi düzeylerini artırmıştır. Katılımcıların tamamına yakını (%96,2) elde ettikleri bilgi ve becerileri hem öğrenciler hem de diğer kişilerle paylaştıklarını belirtmektedir. Katılımcıların %94'ü, mesleki eğitim okullarında beceri ve yeterliliklerin değerlendirilmesi için yeni yöntemlere ilişkin farkındalıklarını artırdıklarını söylemektedir.

Hareketlilik deneyimini takiben personel, artan bir işbirliği seviyesine sahip modern, dinamik, adanmış ve profesyonel buldukları çalışma ortamlarında iyileşme olduğuna işaret etmektedir. Katılımcıların %88,7'si organizasyonları içinde daha modern, dinamik ve adanmış bir mesleki çevreye sahip olduklarını beyan etmektedir. Personelin örgütsel ve yönetim becerilerinde iyileşme olmuştur. İş tatminleri artmıştır. Katılımcıların %92,3'ü projenin sonucu olarak, kurum içindeki şeffaflık ve işbirliği anlayışının iyileştiğini belirtmektedir. Hem öğrenciler hem de personel gelecekteki hareketlilik programlarına katılmak istediklerini ve diğer öğrencileri/personeli de bu programlara katılmaya teşvik edeceklerini bildirmektedir. Diğer yandan, kurumlar, uluslararasılaşmayı güçlendirmek için kurumsal hedefler oluşturmaktadır. Bu bağlamda, mevcut uluslararası ortaklıklarını güçlendirmek istemekte; ayrıca yeni uluslararası işbirliği kurmaya hazırlanmaktadır. Tüm bu özellikler, Türkiye'deki mesleki eğitim kurumlarının kalitesinin artırılmasına yardım etmektedir, bu da söz konusu okullara daha fazla öğrenci çekebilir.

4.4. Diğer kuruluşlar ve işletmelerle işbirliği ağı

Öğrenciler, Erasmus+ hareketlilik deneyimini yurt dışında vakit geçirmek için bir fırsat olarak görmektedirler. Hareketlilik deneyimlerinin tamamlanmasından sonra öğrencilerin çoğunluğu, gelecekteki kariyer planlarında değişiklikler olduğunu belirtmektedir, bu anlamda, neredeyse hepsi uluslararası bir ortamda çalışmak istemektedir. Anket sonuçları, personelin iş dünyasından insanlarla bağlantı kurduklarını ortaya koymaktadır. Personel, ortak kurumla işbirliği geliştirmiş, profesyonel iletişim ağları kurmuş ve yeni irtibat kişileri elde etmiştir. Katılımcıların %80,4'ü sivil toplum üyeleri ile işbirliği kurmayı başarırken, %71,9'u profesyonel ağlarını genişletmenin yanı sıra işgücü piyasasındaki aktörler ile işbirliği kurmuştur (%93,1). Diğer taraftan kurumlar, uluslararasılaşmayı güçlendirmek için kurumsal hedefler oluşturmuştur. Bu bağlamda kurumlar, mevcut uluslararası ortaklıklarını güçlendirmek istemekte; ayrıca yeni uluslararası işbirlikleri kurmaya hazırlanmaktadırlar.

4.5. Bireylerin istihdam edilebilirlik, öğretim ve eğitim becerileri, yetkinlikler ve yaşam becerilerinin geliştirilmesi ve ulusal ekonomi ve Avrupa ekonomisinin rekabet edebilirliğine katkıda bulunma

Personelin büyük çoğunluğu (%80,7) Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katılımlarındaki ana motivasyonunun mesleki gelişim ile ilgili beceri kazanmanın yanı sıra bilgi edinmek ve iyi uygulamalardan yararlanmak olduğunu ifade etmektedir. Personel öğretim kapasitelerini geliştirme fırsatı da bulmuştur. Programın kişisel ve mesleki gelişimlerine katkıda bulunduğuna inanmaktadır. %94'ten fazlası, hareketlilik faaliyetine katıldıktan sonra kişilerarası ve sosyal yeterliklerini, duygusal becerilerini, öğrenmeyi, girişimciliği ve girişim bilinçlerini, analitik becerilerini ve pratik becerilerini geliştirdiklerini belirtmektedir. Ayrıca personel (%96,9), eğitim verdikleri alana ilişkin bilgileri üzerinde faydalı etkiler gözlemişlerdir. Katılımcıların %75,3'ü Hareketlilik faaliyetinin istihdam ve kariyer fırsatlarına katkıda bulunduğunu kabul etmektedir. Hemen hemen hepsinde (%91,2) iş tatmininde artış yaşandığı görülmektedir. Ek olarak, hareketlilik deneyiminin, personelin gelecekteki istihdam edilebilirliğini arttırdığı görülmektedir; personelin %91,4'ü, iş ve mesleki gelişimleriyle ilgili beceri ve yetkinlikler kazandığını belirtmektedir; aynı zamanda, örgütsel ve yönetim becerilerini de geliştirmektedir. (%92,1). Katılımcıların büyük çoğunluğu, projenin amacının istihdam edilme becerilerini geliştirmek ve temel yeterliklerini arttırmak olduğunun bilincindedir. Öğrencilerin %65,4'ü ve personelin %30,8'i, hareketlilik faaliyetini, gelecekteki istihdamlarını ve kariyer olanaklarını arttırmak için bir fırsat olarak görmektedirler.

Nitel ve nicel analizlerin sonuçları, personel için Erasmus+ hareketliliğinin, personelin öğretim ve araştırma yollarını geliştirdiğini göstermektedir. Özellikle sosyal bilimler, çocuk gelişimi ve turizm branşlarından katılımcılar, evsahibi ülkelerde gözlemledikleri farklı öğretme-öğrenme yöntemlerini veya okulların farklı mimari yapılarını görmelerinin olumlu etkilerine dikkat çekmektedir. Ayrıca personelin dünya ile ilgili farkındalığının arttığı, iletişim, etkileşim ve farklı kültürel çevrelere uyum gibi kişilerarası becerilerinin geliştiği gözükmektedir.

Hareketlilik faaliyeti, öğretmenlere, öğretim yöntemlerini karşılaştırma, yeni teknikler öğrenme ve öğretimi geliştirmenin yanı sıra öğretmenlerin ve eğitim kurumlarının araştırma projelerinde uluslararası işbirliğini güçlendiren ağlar ve iletişim kurma imkanı sağlamaktadır. Böylece kazanımlarını kurumlarına ve öğrencilerine aktarabilmektedirler; bu şekilde, Erasmus+ hareketlilik faaliyeti deneyimlerinden yayılma etkisi doğar. Mesleki eğitim okullarında beceri ve yeterliklerin değerlendirilmesine yönelik yeni yöntemler konusunda farkındalıklarının arttığına dair bir analiz ortaya çıkmaktadır. Personel, yeni öğretim ve öğrenim yöntemlerini kullanmaya daha istekli gözükmektedir. Dolayısıyla, katılımcı personel tarafından, hareketlilik faaliyetine katılımlarının öğrenciler, stajyerler ve çıraklar üzerinde gerçekleştirilen işin kalitesi üzerinde olumlu bir etkisi olduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla, bu konudaki bulgular, IPA İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı'nda insan kaynaklarının kalitesine ilişkin olarak verilen zorlukların Erasmus+ hareketlilik faaliyeti tarafından ele alındığını ortaya koymaktadır. Hareketlilik faaliyeti insan kaynaklarının, özellikle de öğretmenlerin ve kurumların personelinin gelişimlerine katkıda bulunmuştur.

4.6. Kapasite geliştirme

Hem öğrenci hem de personel üzerinde birçok şekilde olumlu etkisi olan projenin, katılımcı kurumların kapasite geliştirme çabalarına da yardımcı olmuştur. Çevrimiçi anket sonuçları, katılımcıların uluslararasılaşmanın önemini fark ettiğini göstermektedir. Analiz sonuçları, Erasmus+ Hareketlilik faaliyetinin kapasite, kalite ve farkındalığın artırılmasına katkıda bulunduğunu göstermektedir. Katılımcılar, kurumlarının, uluslararası düzeyde çalışma kapasitelerinin ve işbirliklerinin önemli ölçüde geliştiğini belirtmektedir. Ayrıca, kurumların yönetim becerilerini ve uluslararasılaştırma stratejilerini geliştirmede önemli kazançlar elde ettikleri görülmektedir. Erasmus+ hareketlilik faaliyeti, kurumsal kapasiteyi olumlu bir şekilde geliştirmesinin yanı sıra, kurumlar daha modern, dinamik ve adanmış bir mesleki çevreye sahip oldukları için kurum içerisinde daha etkili bir çalışma

ortamı yaratılmasına yardımcı olmuştur. Katılımcıların büyük çoğunluğu, projenin sonucu olarak şeffaflık ve kurum içinde işbirliği kavramının iyileştiğini belirtmektedir.

Nitel analizin bulguları, hareketlilik deneyiminin katılımcıların örgün, yaygın ve mesleki eğitim ile işgücü piyasası arasındaki ilişki hakkındaki fikirlerini değiştirdiğini ortaya koymaktadır. Ev sahibi ülkelerde, meslek liselerinin türlerinin, mimarilerinin ve müfredatlarının iş piyasasının ihtiyaçlarına göre oluşturulduğunu ve böylece özel sektör ile meslek kuruluşları arasında iyi işleyen bir koordinasyon ve işbirliği kurulduğunu gözlemişlerdir. Ayrıca, işgücü piyasası ve mesleki eğitim kurumları mesleki eğitimde öğrenim gören öğrencilerin istihdam edilebilirliğini artırmak için yakın işbirliği içinde çalışmaktadır. Personel, IPA İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı'nda da belirtilmiş olan Türkiye'de özel sektör ile meslek kuruluşları arasında koordinasyon ve işbirliği eksikliğini kabul etmektedir. Katılımcılar, firmaların, fabrikaların ve kurumların mesleki eğitim kurumları ile birlikte çalıştıklarını gözlemledikleri sistemin Türkiye'de bir benzerine sahip olmak istediklerini belirtmektedir. Bu nedenle Türkiye'de özel sektör ile meslek kuruluşları arasında iyi işleyen bir koordinasyon ve işbirliği kurulması için daha fazla çaba gösterilmesi gerekmektedir.

Ayrıca, IPA İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı'nda belirtilen zorlukların farkında olarak, mesleki eğitim kurumlarının müfredat kalitesiyle ilgili olarak personel, müfredatı revize etmek ve eğitim kalitesini artırmak için yeni öğretim yöntemleri uygulamak istemektedir. Bu amaçları gerçekleştirmek için daha fazla çaba gösterilmesi gerektiğini vurgulamaktadırlar. Erasmus+ hareketlilik faaliyetine katıldıktan sonra, eğitimin kalitesini artırmak için yeni öğretme ve öğrenme yöntemleri uygulamak isteyen personele daha fazla destek sağlanmalıdır. Bununla birlikte, bulgular, eğitim sisteminde mesleki ve kariyer rehberlik hizmetlerinin oldukça sınırlı olduğunu ve bu bakımdan daha fazla çaba gerektirebileceğini göstermektedir.

Raporun çarpıcı bulgularından biri, projelerin ve katılımcıların bölgesel dağılımlarındaki heterojenliktir. Türkiye'deki illerden bazıları IPA kapsamında Hareketlilik faaliyetine katılmamıştır. Program'ın olumlu etkilerinden yararlanmak

için, bu illerdeki öğrenciler ve personelin Hareketlilik faaliyetine katılmaları teşvik edilmelidir. Buna karşın, öğrencilerin katılımında cinsiyet eşitsizliği bulunmaktadır. Katılımcı personelin büyük çoğunluğu (%72) erkektir. Mesleki eğitim çalışanlarının çoğunun erkek olması dikkate değer olsa da, gelecekte hareketlilik programlarına kadın personelin katılımı daha fazla teşvik edilmelidir. Kadınların programda yeterince temsil edilememelerinin temel nedeni, nitel analizde ortaya çıktığı gibi, annelik gibi toplumsal sorumlulukları olabilir. Bu durumuna çözümlü, kadın personel faaliyete katıldığında çocuk bakımının sağlanması olabilir.

Genel olarak, Erasmus+ hareketlilik faaliyeti, kurumların uluslararasılaşmasına ve kapasitelerini geliştirme çalışmalarına katkıda bulunmakla birlikte, öğrencilerin ve personelin önemli yeterliklerini geliştirerek onların istihdam edilebilirlik potansiyelleri üzerinde olumlu etkilere sahiptir. Bulgular, programlar hâlihazırda daha çok öğrencilere dayandığından, fırsatları az olan gençlerin bu programlara daha fazla erişebilmesini sağlamak için ek çabalara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Ayrıca öğrencilerin istihdam beklentilerinin yükselmesi ve mesleki yeterliklerinin gelişebilmesi adına Mesleki Eğitim kurumları ile firmalar arasında daha yakın ilişkiler kurulmasına yönelik önlemler alınabilir. Bu konuda, Milli Eğitim Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ortak bir çalışma yapabilirler. Sınırlı kaynaklara sahip gençler için uygun sistemlerin, hizmetlerin ve desteğin sağlanması Türkiye Ulusal Ajansı ve bu projelerde yer alan gençlik organizasyonları için öncelikli olmalıdır.

EKLER

Tablo 20. Görüşmelerin ve odak grup toplantılarının illere göre dağılımı

NUTS-1 Bölgeleri	İller	Proje sayısı	Görüşme sayısı	Odak Grup sayısı	Kurum tipi
Akdeniz	Antalya	9	2	X	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
	Mersin	9	1		Mesleki Eğitim Merkezi
Batı Anadolu	Ankara	29	3	X	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
			1		Kamu Kurumu
			1		Kar amacı gütmeyen kuruluş
	Konya	9	1		Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Batı Karadeniz	Amasya	6	1		Mesleki Eğitim Merkezi
	Samsun	9	1		Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
	Tokat	11	1	X	Meslek ve Teknik Lisesi
			1	X	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Zonguldak	7	1		Kamu Kurumu	
Batı Marmara	Balıkesir	7	1	X	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
	Çanakkale	3	1		Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Doğu Karadeniz	Trabzon	5	1	X	Çok Programlı Anadolu Lisesi
	Ordu	5	1		Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Doğu Marmara	Bursa	10	1	X	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
	Eskişehir	6	1		Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
	Kocaeli	10	1		Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Ege	Aydın	4	1		Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
	Muğla	6	1		Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
	Denizli	8	1		Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
	İzmir	10	1	X	Mesleki Eğitim Merkezi
Güneydoğu Anadolu	Gaziantep	5	1		Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
	Şanlıurfa	7	1	X	Mesleki Eğitim Merkezi
İstanbul	İstanbul	16	2	X	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Kuzeydoğu Anadolu	Erzurum	7	1	X	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
İç Anadolu	Kayseri	7	1	X	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Orta Doğu Anadolu	Elazığ	5	1	X	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
	Van	4	1		Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
TOPLAM	26	214	33	13	

Tablo 21. Kurum tarafından yapılan mülakat sayısı

GÖRÜŞMELER (PERSONEL VE KURUM YÖNETİCİLERİ)			
Kurum Türleri	Kurum İsimleri	Proje sayısı	Kurum tarafından yapılan mülakat sayısı
Lise	Çok Programlı Anadolu Lisesi	18	1
Lise	Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi	229	24
Lise	Meslek Lisesi	6	1
Halka açık	Devlet kurumu	15	2
Eğitim Merkezi	Mesleki Eğitim Merkezi	32	4
Özel	Özel	4	0
Kar amacı gütmeyen kuruluş	Kar amacı gütmeyen kuruluş	12	1
Genel Toplam		316	33

Görüşmeler ve odak grup toplantıları için soru formları:

Yönetim ve araştırma takımının ortak çalışmaları temel alınarak mülakat ve odak grup toplantılarına yönelik olarak yarı yapılandırılmış anketler oluşturulmuş ve kesinleştirmek amacıyla pilot uygulama yapılmıştır (Ankara Zübeyde Hanım Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi). Yarı yapılandırılmış anketler aşağıdaki şekildedir:

Odak Grup Toplantısı Soruları - Yarı yapılandırılmış Görüşme Akışı:

Giriş

Merhaba, adım ...

Proje hakkında kısa bilgi (Bu proje neden yapılıyor, kim yapıyor vb. sorulara cevap vermek üzere)

Bu proje, Ulusal Ajans tarafından yürütülen;

“Mesleki Eğitimin Kalitesinin ve Gençlerin Mesleki Becerilerinin Geliştirilmesi Proje” sonuçlarının değerlendirilmesi ve analiz edilmesi işlemlerini kapsamaktadır.

Değerlendirme ve analiz işlemi **bağımsız bir araştırma kuruluşu olan Olgu Araştırma Şirketi** tarafından yürütülmektedir.

Projenin amacı, **projeye katılan öğrenciler ve personel üzerindeki etkileri** ölçmektir. Proje kapsamında nicel veri analizi ile ülke genelini kapsayan mülakatlar ve odak toplantılar yapılmaktadır.

Bu görüşmede verdiğiniz bilgiler yalnız bu araştırma kapsamında bireysel olarak değil, toplulaştırılarak kullanılacaktır. Görüşme gönüllülük esasına dayanmaktadır ve görüşmeyi istediğiniz zaman sonlandırabilirsiniz. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

ÖĞRENCİLER Açısından

Açılış ve Tanışma

Adınız soyadınız, branşınız?

Katıldığınız program/proje hakkında bilgi verir misiniz? Proje konunuz neydi? Kaç kişi ile katıldınız? Hangi tarihte, nereye, ne kadar süre ile nereye gittiniz?

Projeyi nereden öğrendiniz? Projenin hazırlanmasına katkınız oldu mu? Oldu ise hangi aşamada nasıl oldu?

Katıldığınız bu projeyi düşündüğünüzde **ilk aklınıza gelen şey** nedir?

Projeler İle İlgili Sorular

1.A1, A2) Katıldığınız bu projenin mesleki ve teknik bilgi, beceri ve yetkinliklerinizi arttırdığını düşünüyor musunuz? Arttırdı ise bunlar nelerdir? Ve size ne tür katkılar sağladığını düşünüyorsunuz?

2.A1) Proje boyunca öğrenmiş olduklarınızın ve edindiğiniz tecrübenin, bir iş başvurusu sürecinde ve/veya gelecekteki işverenleriniz tarafından takdir edileceğini düşünüyor musunuz? Evetse/ Hayırsa neden?

- 3.A2, A7) Bu proje gelecek planlarınızı (eğitim hayatı, kariyer hedefi, iş yaşamı, sosyal ve kültürel hayat açısından) etkiledi mi ya da etkileyeceğini düşünüyor musunuz? Evet ise, nasıl etkiledi ya da etkiler?
- 4.A2, A3) Katıldığınız bu proje girişimcilik ruhunuzda değişikliğe yol açtı mı? Evet ise, nasıl bir değişikliğe yol açtı?
- 5.A4, A6, A7) Projeye katılım sırasında ve/veya sonrasında, herhangi bir tutum ve davranış değişikliği yaşadınız mı? Eğer yaşadıysanız, hangi tutum ve davranışlarınız değişti ve nasıl değiştiler? Sizce bu değişiklikleri tetikleyen neydi?
- 6.A4) Katıldığınız bu proje sayesinde kendinize olan güveninizde ve sosyal becerilerinizde bir farklılık oldu mu? Evet ise, nasıl bir farklılık oldu? Bu değişikliği neye bağlıyorsunuz?
- 7.A4) Katıldığınız bu proje kişisel gelişiminizde (Örneğin: ....) bir farklılık yarattı mı? Evet ise, nasıl bir farklılık yarattı?
- 8.A5) Katıldığınız bu proje sayesinde yabancı dil yeterliliğinizde bir gelişme oldu mu? Evet ise/ Hayırsa nasıl oldu/ olmadı?
- 9.A5) Katıldığınız bu proje sayesinde gittiğiniz ülkenin ana dilini öğrenmek için çaba gösterdiniz mi? Bu konuda ilerleme kaydettiniz mi?
- 10.A6) Katıldığınız bu proje sayesinde yurtdışında kendi kültürünüzü aktarma/tanıtma imkânınız oldu mu? Bu hangi durum/koşullarda ortaya çıktı ya da gerçekleşti?
- 11.A6) Katıldığınız bu proje sayesinde farklı kültürlerle karşı var olan farkındalık, saygı ve anlayış düzeyinizde bir farklılık oldu mu? Evet ise, nasıl bir farklılık oldu?
- 12.A6) Katıldığınız bu proje farklı kültürlerle uyum sağlama konusunda size yardımcı oldu mu? Evet ise, nasıl?
- 13.A7) Katıldığınız bu proje sonrasında dünyadaki ve ülkenizdeki günlük gelişmeleri takip etme konusunda tutumunuzda değişiklik oldu mu? Evet ise, nasıl değişiklikler oldu?
- 14.A7) Katıldığınız bu proje sonrasında sosyal ve politik hayata katılma konusundaki görüşlerinizde bir farklılık oldu mu? Evet ise, nasıl?
- 15.A8) Katıldığınız bu proje “Avrupa Projesine” ve “Avrupa Birliği değerleri”ne bakışınızı etkiledi mi? Evet ise, nasıl etkiledi? (AB değerleri hakkında kısa bir bilgi notu verilebilir).
- “AB Antlaşması 2. Madde:
Birlik, insan onuruna saygı, özgürlük, demokrasi, eşitlik, hukukun üstünlüğü ve azınlıklara mensup kişilerin hakları da dahil olmak üzere insan haklarına saygı değerleri üzerine kuruludur. Bu değerler, çoğulculuk, ayrımcılık yapmama, hoşgörü, adalet, dayanışma ve kadın-erkek eşitliğinin hakim olduğu bir toplumda üye devletler için ortaktır.”
- 16.A9) Katıldığınız bu proje, eğitim ve öğrenim hayatınızdaki motivasyonunuzu etkiledi mi? Evet ise, nasıl etkiledi? Hangi konularda motivasyonunuz arttı ya da azaldı?
- 17.A10) Projeye katılım sonucunda Europass ve/veya ECVET gibi araçlar veya çeşitli sertifikalar aldınız mı? Eğer aldıysanız, kullanabildiniz mi? Kullandı iseniz nerede/nasıl kullandınız? Kullanmadıysanız bile gelecekte faydası olabileceğini düşünüyor musunuz?
- 18.A1, A2, A4) Genel olarak düşündüğünüzde katıldığınız bu proje, mesleki ve teknik bilgi dışında, size neler kattı? (Kişisel, duygusal, vb.)

19. Projenizle ilgili olarak bizimle paylaşmak istediğiniz başka bir konu var mı?

Katıldığınız için hepimize çok teşekkür ederiz.

Mülakat Soruları - Yarı Yapısal Görüşme Akışı:

Giriş

Merhaba, adım ...

Proje hakkında kısa bilgi (Bu proje neden yapılıyor, kim yapıyor vb. sorulara cevap vermek üzere)

Bu proje, Ulusal Ajans tarafından yürütülen;

“Mesleki Eğitimin Kalitesinin ve Gençlerin Mesleki Becerilerinin Geliştirilmesi Proje” sonuçlarının değerlendirmesi ve analiz edilmesi işlemlerini kapsamaktadır.

Değerlendirme ve analiz işlemi **bağımsız bir araştırma kuruluşu olan Olgu Araştırma Şirketi** tarafından yürütülmektedir.

Projenin amacı, **projeye katılan öğrenciler ve personel üzerindeki etkileri** ölçmektir.

Proje kapsamında nicel veri analizi ile ülke genelini kapsayan mülakatlar ve odak toplantılar yapılmaktadır.

Bu görüşmede verdiğiniz bilgiler yalnız bu araştırma kapsamında bireysel olarak değil, toplulaştırılarak kullanılacaktır. Görüşme gönüllülük esasına dayanmaktadır ve görüşmeyi istediğiniz zaman sonlandırabilirsiniz. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

PERSONEL Açısından

Açılış ve Tanışma

Adınız soyadınız, branşınız?

Katıldığınız program/proje hakkında bilgi verir misiniz? Proje konunuz neydi? Kaç kişi ile katıldınız? Hangi tarihte, nereye, ne kadar süre ile nereye gittiniz?

Projeyi nereden öğrendiniz? Projenin hazırlanmasına katkınız oldu mu? Oldu ise hangi aşamada nasıl oldu?

Katıldığınız bu projeyi düşündüğünüzde **ilk aklınıza gelen şey** nedir?

Proje İle İlgili Sorular

1. B1) Katıldığınız bu projenin **mesleki gelişiminize** katkıda bulunduğunu düşünüyor musunuz? Oldu ise, hangi yönden ve gelişiminize nasıl bir katkısı oldu?
2. B1) Katıldığınız bu proje **mesleğiniz ile ilgili temel yetkinlik ve becerilerinizi** etkiledi mi? Evet ise, hangi yetkinliklerinizi ve becerilerinizi nasıl etkiledi?
3. B1) Projeyi genel olarak düşündüğünüzde katıldığınız bu proje sayesinde sizin için **yeni** olan bir bilgi edindiniz mi? Evet ise bunlar nelerdir?
4. B2) Katıldığınız bu proje **ülkeler arasındaki eğitim, öğretim konusundaki uygulamalar, politikalar ve sistemler** üzerindeki görüşlerinizi ne yönde etkiledi? Olumlu etkiler? Olumsuz etkiler?

5. B1, B2) Katıldığınız bu proje **mesleğiniz ile ilgili yeni öğrenme ve öğretme metotları** hakkında bilgi sahibi olmanıza neden oldu mu? Evet ise, bunlar nelerdir ve bunlardan hangilerini dönüşte uygulayabildiniz?
6. B3) Katıldığınız bu projeden **elde ettiğiniz kazanımlar örgün, yaygın ve mesleki eğitim ile işgücü piyasası arasındaki ilişki** konusundaki fikirlerinizi etkiledi mi; ilişkiler kurmanızı sağladı mı ya da düşündürdü mü? Evet ise, nasıl girişimlerde bulundunuz ya da bulunmayı düşünüyorsunuz?
7. B1, B3) Bu proje, **gelecek ile ilgili planlarınızı değiştirmenize** (eğitim hayatı, kariyer hedefi, iş yaşamı, sosyal ve kültürel hayat açısından) neden oldu mu? Evet ise, nasıl değişiklikler yapmayı planlıyorsunuz?
8. B1, B3) Bu proje, **kariyer hedeflerinizde ve girişimcilik ruhunuzda** değişikliğe yol açtı mı? Evet ise ne tür değişiklikler olduğunu düşünüyorsunuz. Biraz açar mısınız?
9. B4) Bu proje, **öğrencileriniz, çıracılar ve stajyerler için yaptığınız çalışmaların kalitesini** arttırdı mı? Evet ise, nasıl ve hangi yönde arttırdı? Örneklendirebilir misiniz?
- 10.B5) Katıldığınız bu proje sayesinde **farklı kültürlerle karşı var olan farkındalık, saygı, anlayış düzeyinizde** bir farklılık oldu mu? Evet ise, nasıl ve bunun projenin hangi aşamasında ve ortamında oluştuğunu düşünüyorsunuz?
- 11.B5) Katıldığınız bu proje **farklı kültürlerle uyum sağlama** konusunda size yardımcı oldu mu? Evet ise, nasıl?
- 12.B5) Katıldığınız bu proje sayesinde **yurtdışında kendi kültürünüzü aktarma / tanıtma imkânınız** oldu mu? Evet ise, nasıl?
- 13.ÖNEMLİ: Bu projeye katıldıktan sonra, **çeşitli sosyal, eğitim ve istihdam alanlarında faaliyet gösteren STK, kurum ve kuruluşlar ile işbirliği** yaptınız mı veya kendinizi işbirliği yapmaya hazır hissediyor musunuz? Yaptıysanız neler yaptınız ya da gelecekte neler yapmayı planlıyorsunuz?
- 14.B6) Katıldığınız bu proje, **dezavantajlı kişilere** bakış açınızı etkiledi mi? Evet ise, nasıl etkiledi? (Not: Dezavantajlı kişi deyince ne anladığınızı teyit edelim!)
- 15.B7) Katıldığınız bu proje sayesinde **yabancı dil yeterliliğinizde** bir gelişme oldu mu? Evet ise nasıl?
- 16.B7) Katıldığınız bu proje sayesinde **gittiğiniz ülkenin ana dilini öğrenmek** için çaba gösterdiniz mi? Bu konuda ilerleme kaydettiniz mi?
- 17.B8) Bu proje, **“Avrupa projesi” ve “Avrupa Birliği değerleri”ne** bakışınızı etkiledi mi? Evet ise, nasıl etkiledi?
- “AB Antlaşması 2. Madde:*
Birlik, insan onuruna saygı, özgürlük, demokrasi, eşitlik, hukukun üstünlüğü ve azınlıklara mensup kişilerin hakları da dahil olmak üzere insan haklarına saygı değerleri üzerine kuruludur. Bu değerler, çoğulculuk, ayrımcılık yapmama, hoşgörü, adalet, dayanışma ve kadın-erkek eşitliğinin hakim olduğu bir toplumda üye devletler için ortaktır.”
- 18.B5, B6, B8) Katıldığınız bu proje sayesinde **herhangi bir tutum ve davranış değişikliği** yaşadınız mı? Eğer yaşadıysanız, hangi tutum ve davranışlarınız değişti ve nasıl değiştiler? Bu değişiklikleri tetikleyen sizce neydi?

19.B9) Bu projenin **eğitim-öğretim, mesleki ve gñnlük hayatınızdaki motivasyonunuzu ve mutluluğunuzu** etkilediğini dñşñnñyor musunuz? Evet ise, nasıl etkiledi?

20.B9) Katıldığımız projeden **elde ettiğiniz kazanımlar aileniz, sosyal çevreniz, meslektaşlarınız, iş arkadaşlarınız** tarafından kabul görñp, takdir edildi mi? Bunu nasıl fark ettiniz?

21.Projenizle ilgili olarak bizimle paylaşmak istediğiniz **başka** bir konu var mı?

Katıldığımız için çok teşekkür ederiz.

Katılımcı Raporu Formu - KA1 - Mesleki Eğitim Bireylerin Öğrenme Hareketliliği; Mesleki Eğitim Öğrencilerinin Hareketliliği

* ile işaretlenmiş alanların doldurulması zorunludur.

1 Katılımcı raporunun amacı

Hareketlilik tecrübeniz ile ilgili olan nihayete erdirdiğiniz raporunuz gelecekteki muhtemel katılımcılara ve AB'nin Erasmus+ programının devam etmekte olan gelişimine katkı sağlayıp, bu programa kıymetli bilgiler sağlayacaktır. Anketi doldurduğunuz için size müteşekkirimiz.

Formda belirttiğiniz tüm kişisel bilgiler kişisel verilerin AB kurumları ve organları tarafından işlenmesiyle ilgili olarak gerçek kişilerin korunması ve bu verilerin serbest dolaşımı hakkında 18 Aralık 2000 tarihli ve (AT) 45/2001 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü, bu Tüzüğün uygulanması sırasında Komisyon tarafından kişisel verilerin işlenmesine tam anlamıyla uygulanır. Bu rapor sisteme yüklendiğinde Avrupa Komisyonu, koordine kurumları ve Ulusal Ajansalar tarafından ulaşılabilir hale gelecektir.

1 Katılımcı Hakkında Genel Bilgiler

2.1 Adı ve Soyadı*

2.2 Bana daha sonra da ulaşım sağlayabileceğiniz e-posta adresi*

2.3 Yurtdışı Hareketlilik faaliyeti gerçekleştirdiğiniz dönemde mesleki eğitimin hangi aşamasındaydınız?*

- Çırak
- Mesleki eğitim veren orta öğretim kurumu öğrencisi
- Mesleki eğitim veren yükseköğretim kurumu öğrencisi
- Diğer

2.4 Eğer "Diğer" i seçtiyseniz lütfen açıklayınız

2.5 Bir önceki soruda seçmiş olduğunuz eğitim aşamasında kaçınıcı yılınızdasınız?*

- 1
- 2
- 3
- 4

2.6 Yurtdışında Hareketlilik faaliyeti müfredatınızda yer alan zorunlu bir faaliyet miydi?*

- Evet
- Hayır
- Cevap yok

2.7 Erasmus+ Programından veya daha önce uygulanan Hayat Boyu Öğrenme Programından ilk kez mi yararlanıyorsunuz?*

- Evet
- Hayır

2.8 Yurtdışında eğitim/öğretim faaliyeti gerçekleştirmeye sizi iten temel sebepleriniz nelerdi?*

- Teknik/mesleki becerilerimi/yetenliklerimi artırmak
- Yurtdışında vakit geçirme fırsatı

- Yabancı dil öğrenme/geliştirme fırsatı
- Yeni insanlarla tanışma fırsatı
- Uyum sağlama gibi kişisel becerilerimi artırma fırsatı
- Kendi ülkemde istihdam edilebilirliğimi artırmak
- Yurtdışında muhtemel istihdam edilebilirliğimi artırmak
- Farklı dil uygulamalarını deneyimleme fırsatı
- Eğitimimin bir kısmını yabancı bir dilde alabilme seçeneğine sahip olma ihtimali
- Yurtdışı eğitim/öğretim faaliyetinin süresi uygundu
- Alıcı kurumun kalitesi
- Gönderen kurumun müfredatı ve yurtdışı eğitim/staj arasındaki iyi uyum
- Konaklama mekanı bulmak için desteğin olması

3 Eğitim/stajın kalitesi

3.1 Yurtdışı alıcı kurumunuz...*

- Mesleki eğitim veren bir okul/kurum idi
- Bir şirketti
- Mesleki eğitim veren bir okul/kurum ve şirket karışımı bir yerdi

3.2 Alıcı Kurumu staj/eğitim faaliyetinin kalitesi açısından nasıl buldunuz?

	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok kötü	Cevap yok
Staj/eğitim faaliyetinin içeriğinin kalitesi*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Öğretim yöntemlerinin kalitesi*	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3.3 Gönderen kurumda halihazırda sahip olamayacağınız bilgi, beceri ve yetkinlikler ve mesleki tecrübeleri yurtdışı staj/eğitim faaliyetiniz sayesinde kazandınız mı?*

- Evet
- Hayır

3.4 Hem gönderen kurum hem de alıcı kurumun size sağlamış olduğu desteğin kalitesini nasıl buldunuz?

	Çok iyi	İyi	Ne iyi ne kötü	Kötü	Çok kötü	Cevap yok
Yurtdışı ortak bulma konusunda yeterli yardımcı aldım*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Staj/eğitim faaliyeti aldığım kurum ihtiyaçlarıma cevap verebildi.*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yurtdışı staj/eğitim faaliyeti süresince benden ne beklediğini net olarak biliyordum.*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Staj/eğitim süresi eğitim amaçlarıma ulaşmak için yeterliydi.*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tarafıma sunulan faaliyetler kendi ülkemdeki staj/eğitim amaçlarıyla doğrudan alakalıydı.*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Tarafıma yeterli ekipman sağlandı.*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Staj/eğitim faaliyetlerimi gerçekleştirilmeme yardımcı olacak ve sonuçlarımı kontrol edecek kişinin kim olduğunu biliyordum.*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yerleştirme sürem boyunca gönderen kurumum gerekli yardımda bulundu.*	☐	☐	☐	☐	☐	☐

4 Sertifikalandırma ve Tanınma

4.1 Hareketlilik faaliyetiniz öncesinde öğrenme çıktılarınızın yer aldığı bir Öğrenme Anlaşması* tarafınıza sunuldu mu?*

- Evet
- Hayır

4.2 Öğrenme Anlaşmanız Hareketlilik faaliyeti süresi içerisinde değiştirildi mi?*

- Evet
- Hayır

4.3 Neden değiştirildi?*

- Yurtdışı kalış süremi uzattım
- Hareketlilik öncesi seçtiğim staj/eğitim faaliyeti uygulanmadı/ beklenen dilden başka bir dilde uygulandı
- Hareketlilik öncesi seçtiğim staj/eğitim faaliyetini değiştirmeye karar verdim
- Alıcı kurum bazı değişiklikler talep etti
- Diğer

4.4 Eğer diğeri seçtiyseniz, lütfen açıklayınız.

4.5 Hareketlilik döneminde edindiğiniz öğrenme çıktıları döndüğünüzde tanındı mı?*

- Evet
- Hayır

4.6 Nasıl?*

- ECVET kredileri
- Europass
- Diğer sertifikalar

4.7 Öğrenme çıktılarınızın tanınması için, hareketlilik faaliyeti sonrasında gönderen kurumunuzda herhangi bir sınava tabi tutuldu mu?*

- Evet
- Hayır

5 Yabancı Dil Becerileri ve Dil Desteği

5.1 Hareketlilik faaliyetiniz boyunca kullanılan ana dil neydi?*

5.2 Yurtdışında bulunduğunuz süre boyunca bu dilde kendinizi geliştirdiğinizi düşünüyor musunuz?*

- Evet
- Hayır, zaten bu dili akıcı konuşuyordum
- Hayır

5.3 Bahse konu dili öğrenmenizde dil desteğinin size faydası oldu mu?*

- Evet
- Hayır

5.4 Hangi tür dil desteği edindiniz?*

- Erasmus+ çevrimiçi dil desteği
- Gönderen kurum tarafından sağlanan dil dersleri
- Alıcı kurum tarafından sağlanan dil dersleri
- Hem alıcı hem gönderici kurum tarafından sağlanan dil dersleri

- Kendi kendine öğrenme için sağlanan mali destek (DVD, Kitaplar..)
 Diğer

5.5 Aldığınız dil desteği toplamda ne kadar sürdü?*

- Bir haftadan daha az
 Bir hafta ile üç hafta arası
 Üç hafta ile iki ay arası
 İki ay ile altı ay arası
 Altı aydan daha fazla

5.6 Toplamda tahmini olarak kaç saat sürdü?*

- On saatten daha az
 On saat ile otuz saat arası
 Otuz saat ile elli saat arası
 Elli saatten fazla

5.7 Neden dil desteği almadınız?*

- Ben almak istemedim.
 Yabancı dil seviyem yeterli olduğu için ihtiyacım yoktu.
 Zamanım yoktu
 Gönderen/alcı kurum almam gereken dil desteğini bana sağlamadı.
 Diğer

5.8 Komisyonun sağlamış olduğu dil desteğinden memnuniyet seviyenizi ..... açısından lütfen belirtiniz.

	Çok memnun um	Memnun um	Orta	Memnun değilim	Hiç memnun değilim
Çevrimiçi hizmete ulaşılabilirlik (teknik açıdan)*	☐	☐	☐	☐	☐
Çevrimiçi değerlendirme testinin kullanımının kolay olması*	☐	☐	☐	☐	☐
Çevrimiçi dil derslerinin kullanımının kolay olması*	☐	☐	☐	☐	☐
Çevrimiçi derslerin zorluk seviyesi*	☐	☐	☐	☐	☐
Kişisel ihtiyacıma göre şekillenen çevrimiçi dersler*	☐	☐	☐	☐	☐
Kursu veren kişiden alınan geribildirim kalitesi*	☐	☐	☐	☐	☐

5.9 Yurtdışı hareketlilik süresince ana yabancı dil dışında başka dillerde de yeterliliğinizi geliştirdiniz mi?*

- Evet
 Hayır

Hangi diller?

5.10 Dil 1*

5.11 Dil 2

6 Kişisel Gelişim

6.1 Yurtdışı faaliyetine katılarak ..... daha iyi öğrendim.

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Mantıklı düşünme ve sonuca varma (analitik yetenek)*	☐	☐	☐	☐	☐
Zor durumlarda çözümler üretme (problem çözme yeteneği)*	☐	☐	☐	☐	☐
Bir birey olarak öğrenmemi planlama ve gerçekleştirme*	☐	☐	☐	☐	☐
Kendimi yaratıcı bir şekilde ifade etme*	☐	☐	☐	☐	☐
İnternet, sosyal medya ve bilgisayar iş ve bireysel faaliyetlerim için kullanma*	☐	☐	☐	☐	☐
Ana dilimde iletişim kurma ve kendimi ifade etme*	☐	☐	☐	☐	☐
Bir fikir geliştirme ve o fikri hayata geçirme*	☐	☐	☐	☐	☐
Farklı kültürlerin değerini anlama*	☐	☐	☐	☐	☐
Grup içinde dayanışma*	☐	☐	☐	☐	☐
Görev ve faaliyetleri planlama ve Organize etme*	☐	☐	☐	☐	☐

6.2 Yurtdışı Hareketlilik faaliyetine katıldıktan sonra....

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Kendime daha fazla güveniyorum ve yeteneklerimin farkına vardım.*	☐	☐	☐	☐	☐
Güçlü ve zayıf yanlarıma farkına daha fazla vardım*	☐	☐	☐	☐	☐
Yeni durumlara/ortamlara uyum sağlama ve bu ortamlarda hareket edebilme kabiliyetim arttı.*	☐	☐	☐	☐	☐
Eleştirel düşünebilme ve analiz etme kabiliyetim gelişti.*	☐	☐	☐	☐	☐
Diğer bireylerin değer yargılarına ve hareketlerine karşı hoşgörü seviyem arttı.*	☐	☐	☐	☐	☐
Yeniliklere karşı daha açık görüşlü ve meraklıyım.*	☐	☐	☐	☐	☐
Ülkemdeki sosyal ve politik hayata daha aktif katılmayı düşünüyorum.*	☐	☐	☐	☐	☐
Dünyadaki günlük gelişmelerden haberdar olmak konusunda daha çok hevesliyim.*	☐	☐	☐	☐	☐
Daha kolay sonuca varabiliyorum*	☐	☐	☐	☐	☐
Farklı geçmiş ve kültürlerle sahip bireylerle birli*	☐	☐	☐	☐	☐

Avrupa ile ilgili konulara daha çok ilgiliyim*	☐	☐	☐	☐	☐
Kendimi daha fazla Avrupalı hissediyorum.*	☐	☐	☐	☐	☐
Demokrasi, adalet gibi politik ve sosyal konuların farkına daha fazla vardım.*	☐	☐	☐	☐	☐
Teknik/mesleki yeteneklerimi geliştirdim.*	☐	☐	☐	☐	☐

7 Eğitim, Öğretim ve İstihdam Hakkında Gelecekte Beklentiler

7.1 Hareketlilik deneyimim sayesinde:

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Yeni biri iş bulabilme şansımın arttığına inanıyorum.*	☐	☐	☐	☐	☐
Kariyer hedeflerim hakkında daha netim.*	☐	☐	☐	☐	☐
Ülkemde yeni bir staj veya iş bulma konusunda daha çok seçeneğim var.*	☐	☐	☐	☐	☐
Yurtdışı Hareketlilik faaliyetim sonrasında yaptığım işlerin sorumluluğunu daha fazla üstlenir oldum*	☐	☐	☐	☐	☐

7.2 Gelecek kariyer planınızda yurtdışı faaliyetine katılmış olmanız nasıl bir değişikliğe sebep oldu?

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne de katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
İleride bir gün yurtdışında çalışabileceğimi düşünüyorum.*	☐	☐	☐	☐	☐
Erasmus+ faaliyetimi Gerçekleştirdiğim ülkede bir gün çalışabileceğimi düşünüyorum.*	☐	☐	☐	☐	☐
Uluslararası bir ortamda/konuda çalışmak istiyorum.*	☐	☐	☐	☐	☐

8 Uygulamaya Yönelik ve Kurumsal Düzenlemeler

8.1 Vize konularında aldığınız destekten memnuniyet seviyeniz nedir?

	Çok memnunum	Memnunum	Ne memnunum ne de değilim	Memnun değilim	Kesinlikle memnun değilim	Cevap yok
Gönderen kurum tarafından sağlanan*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Alıcı kurum tarafından sağlanan*	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8.2 Sigorta konularında aldığınız destekten memnuniyet seviyeniz nedir?

	Çok memnunum	Memnunum	Ne memnunum ne de değilim	Memnun değilim	Kesinlikle memnun değilim
Gönderen kurum tarafından sağlanan*	☐	☐	☐	☐	☐
alıcı kurum tarafından sağlanan*	☐	☐	☐	☐	☐

8.3 Kurumunuzda katılımcı seçim adil ve şeffaf bir şekilde mi gerçekleştirildi?*

- Evet
 Hayır
 Bilmiyorum

8.4 Yurtdışındaki alıcı kurum tarafından tüm katılımcılara eşit şekilde mi muamele edildi?*

- Evet
 Hayır
 Bilmiyorum

8.5 Yurtdışındaki programa dahil olma seviyenizi nasıl buluyorsunuz?

	Çok iyi	İyi	Orta	Kötü	Çok kötü	Cevap yok
Alıcı kurumdaki günlük hayatta*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Yerel öğrencilerle*	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Diğer Erasmus+/ Uluslararası öğrencilerle*	☐	☐	☐	☐	☐	☐

8.6 Alıcı kurum tarafından sağlanan danışmanlık/destek ile ilgili düzenlemeler hususunda memnuniyet seviyeniz nedir?*

- Çok memnun
 Memnunum
 Ne memnunum ne de değilim
 Memnun değilim
 Hiç memnun değilim

8.7 Yurtdışı hareketlilik faaliyetleri boyunca alıcı kurumun soru, şikayet veya olası problemleri ele alma şekli hakkında memnuniyet seviyeniz nedir?*

- Çok memnun
 Memnunum
 Ne memnunum ne de değilim
 Memnun değilim
 Hiç memnun değilim

8.8 Eğer bu bölümdeki sorulardan herhangi birine "hayır", "çok zayıf" veya "hiç memnun değilim" şeklinde cevap verdiyseniz, lütfen açıklayınız.*

9 Konaklama ve Altyapı

9.1 Seyahat ve konaklama düzenlemelerinden memnuniyet dereceniz nedir?

	Çok memnunum	Memnunum	Ne memnunum ne de değilim	Memnunu değilim	Kesinlikle memnun değilim
Alıcı kurumun konaklama için nasıl bir tesis bulacağını konusundaki yönlendirmesi*	☐	☐	☐	☐	☐
Konaklamanız*	☐	☐	☐	☐	☐
Seyahat düzenlemeleriniz*	☐	☐	☐	☐	☐

9.2 Alıcı kurumun olanaklarını nasıl değerlendirirsiniz?

	Çok memnunum	Memnunu m	Ne memnunum ne de değilim	Memnunu değilim	Kesinlikle memnun değilim
İşyerinin durumu*	☐	☐	☐	☐	☐
Sınıflar*	☐	☐	☐	☐	☐
Çalışma odaları*	☐	☐	☐	☐	☐
Kütüphaneler*	☐	☐	☐	☐	☐
Bilgisayarlara erişim*	☐	☐	☐	☐	☐
İnternete ve maile erişim*	☐	☐	☐	☐	☐
Kafeterya/kantin*	☐	☐	☐	☐	☐

10 Maliyetler

10.1 AB fonlarından Erasmus+ hibesi aldınız mı?*

- Evet
 Hayır

10.2 Sözleşmenizde yer alan sizin kullanımınıza sunulan Erasmus+ hibe miktarınız ne idi?*

10.3 Sözleşmenizde belirtildiği zamanlarda gerçekleştirilmesi gereken ödemeler size ulaştı mı?*

- Evet
 Hayır

10.4 Hibe dışında başka bir yerden mali kaynağınız var mıydı?*

- Evet
 Hayır

10.5 Hibe dışında sahip olduğunuz mali kaynak(lar) neler idi?*

- Devlet tarafından veya bölgesel olarak verilen hibeler
 Gönderen kurumun sağlamış olduğu hibe
 Yurtdışı faaliyeti süresince gittiğim part-time işim
 Devlet tarafından veya bölgesel olarak verilen krediler
 Özel hibeler
 Özel krediler
 Aile
 Kendi birikimlerim
 Alıcı kurumun katkısı
 Diğer kaynaklar

10.6 Devlet tarafından veya bölgesel olarak verilen hibe(ler)nin miktarı ne kadardı?*

10.7 Yurtdışı Hareketlilik faaliyetinin toplam maliyeti ne kadardı?*

10.8 Yurtdışı Hareketlilik faaliyetinin toplam maliyetinin ne kadarını Erasmus+ hibesi ile karşılayabildiniz?*

- 0-25%
- 26-50%
- 51-75%
- 76-100%

10.9 Seyahat/konaklama giderleriniz için Erasmus+ hibe miktarınızın bir kısmı başka bir kuruma transfer edildi mi?*

- Evet
- Hayır
- Bilmiyorum

10.10 Bu durum (hibenizin bir kısmının başka bir kuruma transfer edileceği) sözleşmenizde açık bir şekilde belirtilmiş miydi?*

- Evet
- Hayır

10.11 Seyahat için yaklaşık olarak ne kadar ödeme yaptığınızı biliyor musunuz?*

- Evet
- Hayır

10.12 Seyahat için yaklaşık olarak ne kadar ödeme yaptınız?*

11 Sonuçlar, Bireysel Yorumlar ve Öneriler

11.1 Dilerseniz Ulusal Ajans'a veya Avrupa Komisyonu'na ilerideki projeler için yararlı olabilecek herhangi ilave bilgi, gözlem, yorum veya öneride bulunabilirsiniz.

12 E-posta Adresi Bilgisinin Yayım ve Kullanım Hakları

12.1 Bu rapor veya raporun bir kısmını yayımlanması veya halka açık hale getirilmesine izin veriyorum.*

- Evet, e-posta adresim ve adımın da yayımlanmasına onay veriyorum.
- Evet, fakat anonim şekilde (isim ve e-posta adresi olmadan)
- Hayır

12.2 Erasmus+ Programı ve AB konularında veya bu rapor ile ilgili daha sonra yapılabilecek olası çalışmalar ile ilgili tarafımla iletişime geçilebilmesi için e-posta adresimin kullanılmasına onay veriyorum.*

- Evet
- Hayır

Katılımcı Raporu Formu- KA1; Mesleki Eğitim Bireylerin Öğrenme Hareketliliği

Zorunlu alanlar * işareti ile gösterilmiştir.

1 Katılımcı Raporunun Amacı

Hareketlilik tecrübeniz ile ilgili olan nihayete erdirdiğiniz raporunuz gelecekteki muhtemel katılımcılara ve AB'nin Erasmus+ Programı'nın devam etmekte olan gelişimine katkı sağlayıp, bu programa kıymetli bilgiler sağlayacaktır. Anketi doldurduğunuz için size müteşekkirimiz.

Formda belirttiğiniz tüm kişisel bilgiler kişisel verilerin AB kurumları ve organları tarafından işlenmesiyle ilgili olarak gerçek kişilerin korunması ve bu verilerin serbest dolaşımı hakkında 18 Aralık 2000 tarihli ve (AT) 45/2001 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü, bu Tüzüğün uygulanması sırasında Komisyon tarafından kişisel verilerin işlenmesine tam anlamıyla uygulanır. Bu rapor sisteme yüklendiğinde Avrupa Komisyonu, koordine kurumları ve Ulusal Ajanslar tarafından ulaşılabilir hale gelecektir. Daha detaylı bilgi için bakınız

2 Katılımcı Hakkında Genel Bilgiler

2.1 Adı ve Soyadı *

2.2 Bana daha sonra da ulaşım sağlayabileceğiniz e-posta adresi

2.3 Erasmus+ Programından veya daha önce uygulanan Hayat Boyu Öğrenme Programından personel hareketliliği adı altında ilk kez mi yararlanıyorsunuz?

- Evet
 Hayır

2.4 2010'dan beri kaç defa Hayat Boyu Öğrenme Programı veya Erasmus+ Programından hibe alarak personel hareketliliği faaliyetine katıldınız?*

- 2-5 kez
 6-10 kez
 10'dan fazla

2.5 Hareketlilik faaliyetinden önce siz ve kurumunuz arasında hareketlilik anlaşması imzalandı mı? *?

- Evet
 Hayır

2.6 Hangi faaliyet türünü gerçekleştirdiniz?*

- Öğretmenlik/öğretmenlik görevlendirmeleri
 Personel eğitimi (iş yerleştirmeleri veya işbaşı gözlem)
 Diğer

2.7. Erasmus+ hareketlilik faaliyeti gerçekleştirmeye sizi iten temel sebepleriniz nelerdi?*

- Yurtdışı iyi uygulamalardan bilgi ve spesifik uzmanlık edinmek
 Alanımda bireysel yetkinliklerimi ve öğretimimin ilgililiğini artırmak
 Sosyal, dilsel ve/veya kültürel meselelerle ilgili bilgi seviyemi artırmak
 Şu anki işimle ve mesleki gelişimimle alakalı pratik beceriler edinmek
 İş tatmin düzeyimi artırmak
 Yeni irtibatlar kurmak/ mesleki iletişim ağımlı genişletmek
 Ortak bir kurumla birlikteliği pekiştirmek

- İş dünyası ile birliktelik sağlamak
- Müfredatın, ortak ders veya modüllerin, akademik iletişim ağı, araştırma birlikteliği vb. geliştirilmesi ile ikincil etkiler yaratmak.
- Yeni öğrenme uygulamaları ve öğretme metotları geliştirmek ve bu uygulamalar ve metotları tecrübe etmek
- Kendi bilgi ve becerilerimi öğrencilerle paylaşmak
- Personel hareketliliği ile gönderen ve alıcı kurumda öğrencilerin sayısını ve kalitesini artırmak
- Yeni insanlarla tanışmak
- İlerideki istihdam edilebilirliğimi ve kariyer fırsatlarımı artırmak
- Yabancı dil yeteneğimi geliştirmek
- Kurumum tarafından sağlanan hizmetleri geliştirmek
- Diğer

2.8 Eğer "Diğer" i seçtiyseniz, lütfen açıklayınız.*

3 Başarılar ve Etki

3.1 Bahse konu Erasmus+ faaliyetine katılarak aşağıdaki yetkinliklerimi geliştirdim

	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Anadilde iletişim*	☐	☐	☐	☐	☐
Uygulamaya dönük beceriler (planlama ve düzenleme, proje yönetimi vb.)*	☐	☐	☐	☐	☐
Analitik yetenekler*	☐	☐	☐	☐	☐
Girişimcilik ve inisiyatif bilinci*	☐	☐	☐	☐	☐
Öğrenmeyi öğrenme*	☐	☐	☐	☐	☐
Kişilerarası ve sosyal yetkinlikler*	☐	☐	☐	☐	☐
Duygusal beceriler (kendine yeterince güvenme vb.)*	☐	☐	☐	☐	☐
Kültürel farkındalık ve kültürünü ifade etme*	☐	☐	☐	☐	☐

3.2 Hareketlilik faaliyeti süresince kullanılan ana yabancı dildeki yetkinliğimi artırdığıma inanıyorum*

- Evet
- Hayır, zaten akıcı konuşuyordum
- Hayır

3.3 Hareketlilik faaliyetim süresince kullanılan ana yabancı dil*

3.4 Hareketlilik faaliyeti öncesi veya Hareketlilik faaliyeti süresince dil hazırlık kursu aldım*

- Evet
- Hayır

3.5 Kişisel ve mesleki gelişim: bu hareketlilik faaliyeti sayesinde

	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Yeni öğrenme uygulamaları ve öğretme metotları geliştirdim ve bu uygulamalar ve metotları tecrübe ettim*	☐	☐	☐	☐	☐
Şu anki işime ve mesleki gelişimimle alakalı sektöre özgü pratik beceriler edindim*	☐	☐	☐	☐	☐
Örgütsel/yönetimsel/liderlik becerilerimi geliştirdim*	☐	☐	☐	☐	☐
Mesleki iletişim ağımlı geliştirdim veya yeni irtibat kişileri edindim*	☐	☐	☐	☐	☐
Ortak kurumla işbirliğini pekiştirdim*	☐	☐	☐	☐	☐
İş dünyasında yer alan kişilerle işbirliği kurdum.*	☐	☐	☐	☐	☐
Sivil toplumda yer alan kişilerle işbirliği kurdum.*	☐	☐	☐	☐	☐
Sosyal, dilsel ve/veya kültürel yetkinliklerimi geliştirdim.*	☐	☐	☐	☐	☐
Bilgi ve İletişim Teknolojisi araçlarında (bilgisayar, internet, yazılım vb.) yetkinliğimi artırdım*	☐	☐	☐	☐	☐
İş tatmin düzeyimi artırdım	☐	☐	☐	☐	☐
İstihdam edilebilirliğimi ve kariyer fırsatlarımı artırdım*	☐	☐	☐	☐	☐

3.6 Daha fazlası...

	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Mesleki Eğitim okullarında edinilen beceri ve yetkinliklerin değerlendirilmesi konusundaki yeni metotlar hakkında farkındalığımı artırdım*	☐	☐	☐	☐	☐
Eğitim verdiğim alanda bilgi seviyemi artırdım*	☐	☐	☐	☐	☐
Kendi bilgi ve becerilerimi öğrencilerim ve/veya diğer insanlarla paylaştım*	☐	☐	☐	☐	☐
Eğitim/öğretime bakış açımı tazeledim*	☐	☐	☐	☐	☐
Diğer ülkelerde uygulanan Mesleki Eğitim sistemi hakkındaki bilgimi artırdım*	☐	☐	☐	☐	☐
Mesleki Eğitim projelerinin Avrupa tarafından fonlanma süreci hakkında farkındalığımı artırdım*	☐	☐	☐	☐	☐

3.7 Erasmus+ projesine katılımım kurumumda aşağıdaki etkilere sebep oldu:

	Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Ne katılıyorum ne katılmıyorum	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
Kurumumda yeni eğitim/öğretim metotları/ yaklaşımları/iyi uygulamalarının kullanılmasını sağlayacak*	☐	☐	☐	☐	☐
Kurumumda yeni eğitim/öğretim metotları/yaklaşımları/iyi uygulamalarının kullanılmasını sağladı*	☐	☐	☐	☐	☐
Yeni eğitim/öğretim konularının işlenmeye başlanmasını sağlayacak*					
Yeni eğitim/öğretim konularının işlenmeye başlanmasını sağladı*					
Eğitim verdiğim alanda öğrencilerin motivasyonunu artıracak*	☐	☐	☐	☐	☐
Kurumumda örgütsel/yönetimsel değişikliklerin başlatılmasını sağlayacak*	☐	☐	☐	☐	☐
Kurumumda örgütsel/yönetimsel değişikliklerin başlatılmasını sağladı*	☐	☐	☐	☐	☐
Ortak kurum(lar) ile yeni bir işbirliği başlatılmasına/ var olan işbirliğinin artırılmasına sebep olacak*	☐	☐	☐	☐	☐
Ortak kurum(lar) ile yeni bir işbirliği başlatılmasına/ var olan işbirliğinin artırılmasına sebep oldu*	☐	☐	☐	☐	☐
Kurumumun uluslararası boyut kazanmasına sebep olacak*	☐	☐	☐	☐	☐
Kurumumun uluslararası boyut kazanmasına sebep oldu*	☐	☐	☐	☐	☐
Diğer	☐	☐	☐	☐	☐

3.8 Eğer diğeri seçtiyseniz lütfen açıklayınız*

3.9 İlerde..*

- Erasmus+ faaliyetlerine katılmayı düşünüyorum
- Erasmus+ faaliyetlerine katılmayı düşünüyorum

4 Sertifikalandırma ve Resmi Tanınma

4.1 Başarıyla tamamlanan faaliyetleriniz için resmi bir tanınma (sertifika, diploma vb...) edindiniz mi?*

- Evet
- Hayır

4.2 Ne tür bir sertifika aldınız?*

- Aldığım kursa yönelik bir sertifika
- Europass Hareketlilik Belgesi
- Diğer

4.3 Eğer "Diğer" i seçtiyseniz, lütfen açıklayınız*

4.4 Kurumunuz tarafından hareketliliğiniz nasıl tanınmış olacak?*

- Yönetim tarafından resmi olmayan bir tanınma
- Maaş artışı
- Diğer
- Herhangi bir tanınma olmayacak

5 Sonuçlar

5.1 Genel olarak Erasmus+ hareketlilik tecrübenizden memnuniyet seviyeniz nedir?*

- Çok memnunum
- Orta Memnunum
- Memnun değilim
- Hiç memnun değilim

5.2 Yurtdışı hareketlilik deneyiminizi herhangi bir meslektaşınıza önerir misiniz?*

- Evet
- Hayır

5.3 Deneyiminiz nasıl paylaşmayı düşünüyorsunuz?*

- Yazılı bir rapor ile
- Personel toplantılarında
- Konferanslarda
- Meslektaşlarıyla çalıştaylarda
- Medya aracılığı ile
- Diğer
- Herhangi bir paylaşım düşüncem yok

5.4 Dilerseniz Ulusal Ajans'a veya Avrupa Komisyonu'na ilerideki projeler için yararlı olabilecek herhangi ilave bilgi, gözlem, yorum veya öneride bulunabilirsiniz.

6 E-posta Adresi Bilgisinin Yayım ve Kullanım Hakları

6.1 Personele ve öğrencilere Erasmus+ deneyimim hakkında yardımcı olmak isterim. E-posta adresim aracılığı ile benimle iletişime geçebilirler.*

- Evet
- Hayır

6.2 Bu rapor veya raporun bir kısmını yayımlanması veya halka açık hale getirilmesine izin veriyorum.*

- Evet, e-posta adresim ve adımın da yayımlanmasına onay veriyorum.
- Evet, fakat anonim şekilde (isim ve e-posta adresi olmadan)
- Hayır

6.3 Erasmus+ Programı ve AB konularında veya bu rapor ile ilgili daha sonra yapılabilecek olası çalışmalar ile ilgili tarafımla iletişime geçilebilmesi için e-posta adresimin kullanılmasına onay veriyorum.*

- Evet
- Hayır

KURUMSAL KAPASİTE ARAŞTIRMASI - SORU FORMU

Türkiye Ulusal Ajans'ı tarafından yürütülen, AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Operasyonel Programı Mesleki Eğitim Kalitesinin ve Gençlerin Mesleki Becerilerinin Geliştirilmesi Projesinin sonuçları, değerlendirilmekte ve analiz edilmektedir. Buna yönelik çalışmalar ve araştırmalar bağımsız bir araştırma şirketi olan Olgu Araştırma tarafından yürütülmektedir.

Araştırmanın amacı, proje amaçları ve sonuçlarına ne seviyede ulaşıldığının nitel ve nicel ölçütler vasıtasıyla bilimsel yöntem ve araştırma tekniklerine dayanarak ölçümü, analizi ve değerlendirilmesidir.

Aşağıda 41 sorudan oluşan soru formumuz bu amaca yönelik olarak hazırlanmıştır. Ankete katılımınız ve tüm soruları cevaplandırmanız, bilgi ve deneyimlerinizi paylaşmanız, bütün proje paydaşları nezdinde katma değer üretecek ve gelecek programların daha etkin ve verimli yönetilmesine katkı sağlayacaktır.

Zaman ayırarak ankete katıldığınız için teşekkür ederiz.

KURUM VE PROJE BİLGİLERİ

1. Kurum adı

2. Kurum Türü

- Kamu Sektörü
 Özel Sektör

- Sivil Toplm Kuruluşu
 Diğer (Lütfen belirtin)

3. Kurum Çeşidi

- Anadolu Lisesi
 Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
 İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü
 İl Milli Eğitim Müdürlüğü

- Esnaf Odası
 Çok Programlı Anadolu Lisesi
 Diğer (lütfen belirtin)

4. Projedeki pozisyonunuz neydi?

- Yetkili Kişi
 İrtibat Kişisi

- Yetkili ve İrtibat Kişisi
 Diğer (lütfen belirtin)

5. Yaptığımız Mesleki Eğitim Öğrenici ve Personel Hareketliliği projesi hakkında bilgi veriniz?

6. Projenin konusu nedir?

7. İşbirliği yaptığımız ülke / kurum?

8. Hareketlilik süresi ne kadardı?

Başlangıç Tarihi (Ay/Yıl)
Bitiş Tarihi (Ay/Yıl)

Yer aldığınız proje ilgili olarak aşağıdaki ifadelere ne ölçüde katıldığınızı belirtir misiniz?

9. Diğer ülkelerden ortaklarla işbirliğimiz pekişti.

☐ Kesinlikle katılmıyorum	☐ Katılıyorum
☐ Katılmıyorum	☐ Kesinlikle katılıyorum
☐ Kararsızım	

10. Farklı uluslararası sosyal, eğitim ve istihdam alanlarında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yapmaya hazırız.

☐ Kesinlikle katılmıyorum	☐ Katılıyorum
☐ Katılmıyorum	☐ Kesinlikle katılıyorum
☐ Kararsızım	

11. Farklı ulusal sosyal, eğitim ve istihdam alanlarında faaliyet gösteren kurum ve kuruluşlar ile işbirliği yapmaya hazırız.

☐ Kesinlikle katılmıyorum	☐ Katılıyorum
☐ Katılmıyorum	☐ Kesinlikle katılıyorum
☐ Kararsızım	

12. Hâlihazırdaki AB ülkelerindeki ortak kurumlarla olan ilişkilerimizi tekrar gözden geçirdik / değerlendirdik /pekiştirdik.

☐ Kesinlikle katılmıyorum	☐ Katılıyorum
☐ Katılmıyorum	☐ Kesinlikle katılıyorum
☐ Kararsızım	

13. Projeye katılmak kurumlar arası işbirliklerin artmasını sağladı.

☐ Kesinlikle katılmıyorum	☐ Katılıyorum
☐ Katılmıyorum	☐ Kesinlikle katılıyorum
☐ Kararsızım	

14. AB ülkelerinde işbirliği yapılan ortak kurumlar ile kendi programlarımız arasında koordinasyon sağladık.

☐ Kesinlikle katılmıyorum	☐ Katılıyorum
☐ Katılmıyorum	☐ Kesinlikle katılıyorum
☐ Kararsızım	

15. Projeye sonucunda kurum içinde şeffaflık ve işbirliği anlayışı gelişti.

☐ Kesinlikle katılmıyorum	☐ Katılıyorum
☐ Katılmıyorum	☐ Kesinlikle katılıyorum
☐ Kararsızım	

16. Katıldığım proje kurumumun uluslararası boyut kazanmasına sebep oldu.

☐ Kesinlikle katılmıyorum	☐ Katılıyorum
☐ Katılmıyorum	☐ Kesinlikle katılıyorum
☐ Kararsızım	

17. Yeni ortak kurum / kuruluşlar ile kurumsal işbirliğimizi güçlendirdik.

- Kesinlikle katılmıyorum Katılıyorum
 Katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum
 Kararsızım

18. AB / uluslararası düzeyde çalışma / faaliyet gösterme kapasitemiz arttı.

- Kesinlikle katılmıyorum Katılıyorum
 Katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum
 Kararsızım

19. Katıldığım proje ile Mesleki Eğitim projelerinin Avrupa tarafından fonlanma süreci hakkında farkındalığımı artırdım.

- Kesinlikle katılmıyorum Katılıyorum
 Katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum
 Kararsızım

20. Proje halihazırda değişim programında olan ya da ileride katılımcı olacak öğrencilere daha iyi yol göstermeye yardım etti.

- Kesinlikle katılmıyorum Katılıyorum
 Katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum
 Kararsızım

21. Projeye katılmak araştırma fırsatlarının artmasını ve araştırma kapasitesinin güçlenmesini sağladı.

- Kesinlikle katılmıyorum Katılıyorum
 Katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum
 Kararsızım

22. Projeye katılma sonucunda kurum içinde çalışan öğrencilerin / çıkarların / stajyerlerin problem çözme, organizasyon becerisi, kendine güvenme, bağımsız ve olgun düşünme gibi diğer kişisel özellik ve becerilerinde gelişme oldu.

- Kesinlikle katılmıyorum Katılıyorum
 Katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum
 Kararsızım

23. Ülkemizden ve dünyadan akademik personel ve öğrenci çekme potansiyelinde artış / değişiklik oldu.

- Kesinlikle katılmıyorum Katılıyorum
 Katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum
 Kararsızım

24. Uluslararasılaşma stratejilerimiz ve yönetim yeteneklerimiz gelişti.

- Kesinlikle katılmıyorum Katılıyorum
 Katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum
 Kararsızım

25. AB / uluslararası projeleri hazırlamada, uygulamada, gözlemlenmede ve takip etmede kalitemiz arttı (iyileşti).

- Kesinlikle katılmıyorum Katılıyorum
 Katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum
 Kararsızım

26. Uluslararasılaşmanın güçlendirilmesi için kurumsal hedefler geliştirdik.

- Kesinlikle katılmıyorum Katılmıyorum

- Kararsızım Kesinlikle katılıyorum
 Katılıyorum

27. Öğretmenlerin ve eğitim personelinin kalitesi iyileşti.

- Kesinlikle katılmıyorum Katılıyorum
 Katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum
 Kararsızım

28. İyi uygulamaları ve yeni yöntemleri günlük hayata geçirmek için daha hazır ve hevesliyiz.

- Kesinlikle katılmıyorum Katılıyorum
 Katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum
 Kararsızım

29. Hedef kitemize karşı daha yenilikçi ve daha iyi hizmet veriyoruz.

- Kesinlikle katılmıyorum Katılıyorum
 Katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum
 Kararsızım

30. Uluslararası işbirliklerimizin kalitesini değerlendirdik.

- Kesinlikle katılmıyorum Katılıyorum
 Katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum
 Kararsızım

31. Stajyerler / öğrenciler / çıraklar / gençler ve gönüllüler için onların ihtiyaçlarını ve beklentilerini dikkate alarak daha cazip programlar hazırlıyoruz.

- Kesinlikle katılmıyorum Katılıyorum
 Katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum
 Kararsızım

32. Stajyerler / öğrenciler / çıraklar / gençler için onların ihtiyaçlarını ve beklentilerini dikkate alarak farklı öğretme metodları uyguluyoruz.

- Kesinlikle katılmıyorum Katılıyorum
 Katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum
 Kararsızım

33. Çevremizdeki halkın yararına daha çok ve daha etkili faaliyetler gerçekleştiriyoruz.

- Kesinlikle katılmıyorum Katılıyorum
 Katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum
 Kararsızım

34. Kurumumuzdaki çalışma ortamı daha modern, dinamik, adanmış (özverili) ve profesyonel hale geldi.

- Kesinlikle katılmıyorum Katılıyorum
 Katılmıyorum Kesinlikle katılıyorum
 Kararsızım

35. Gençleri ve dezavantajlı grupları kapsayacak gelişmiş gençlik çalışma yöntemleri geliştirdik / var olanı iyileştirdik.

- Kesinlikle katılmıyorum Katılmıyorum

- Kararsızım
- Katılıyorum

- Kesinlikle katılıyorum

36. Müfredata yabancı dil dersleri ekledik.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım

- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

37. Personelin gelişimi için onların bireysel ihtiyaçları ve kurumun hedefleri ile uyumlu stratejik planlama yaptık.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım

- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

38. Yabancı dilde verilen ders sayısını arttırdık (uygun kurumlar için).

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım

- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

39. Stratejik planlama yaparken personelin / öğrencilerin bu projelere katılımını sağlamak üzere hedefler koyduk.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım

- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

40. Daha çok personelin bu projelere katılımını teşvik ettik.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım

- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

41. Projeye katılmakla kurum içi çalışma ortamında iyileşme oldu (mesela mobbing azaldı; daha demokratik bir ortam gelişti).

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım

- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum